

Démokritos

Fragmenta DK 68 B

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ ΗΘΙΚΑ

ΠΥΘΑΓΟΡΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΣΟΦΟΥ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΙΔΟΥ [ΑΒ... ;].

C = Athénaios, Anthologium IV, 168b

Δημόκριτον δ' Ἀβδηρίται δημοσίαι κρίνοντες ὡς κατεφθαρκότα τὰ πατρῶια, ἐπειδὴ ἀναγνοὺς αὐτοῖς τὸν Μέγαν διάκοσμον καὶ τὰ Περί τῶν ἐν Ἄιδου εἶπεν εἰς ταῦτα ἀνηλωκένα, ἀφείθη.

B 1 = Proklos, In Platonis rem publicam II, 113, 6 Kroll (podle K. Svobody)

(...) Také fyzik Démokritos ve spise *O podsvětí* píše, že (...)

routa duše kolem míchy byla ještě zakořeněna a srdce uchovávalo ještě v hloubce plamen života.

(...)

τὴν μὲν περὶ τῶν ἀποθανεῖν δοξάντων ἔπειτα ἀναβιούντων ἱστορίαν ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν παλαιῶν ἤθροισαν καὶ Δημόκριτος ὁ φυσικὸς ἐν τοῖς Περί τοῦ Ἄιδου γράμμασιν. καὶ τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνον Κωλώτην, τὸν Πλάτωνος ἐχθρόν, Ἐπικούρειον ὄντα πάντως ἔδει [τὰ τοῦ] καθηγεμόνος τῶν Ἐπικούρου δ[ογμάτων] μὴ ἀγνοῆσαι μηδὲ ἀγνοήσαντα ζητεῖν, πῶς τὸν ἀποθανόντα πάλιν ἀναβιῶναι δυνατόν. οὐδὲ γὰρ ὁ θάνατος ἦν ἀπόσβεσις, ὡς ἔοικεν, τῆς συμπάσης ζωῆς τοῦ σώματος, ἀλλ' ὑπὸ μὲν πληγῆς τινος ἴσως καὶ τραύματος παρεῖτο,

τῆς δὲ ψυχῆς οἱ περὶ τὸν μυελὸν ἔμενον ἔτι δεσμοὶ κατερριζωμένοι καὶ ἡ καρδία τὸ ἐμπύρευμα τῆς ζωῆς εἶχεν ἐγκείμενον τῷ βάθει· καὶ τούτων μενόντων αὖθις ἀνεκτέσαστο τὴν ἀπεσβηκυῖαν ζωὴν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ψύχωσιν γενόμενον.

B 1a /1 = Philodémos, De morte 29, 27 Mekler

τῆς δ' αὖ σηπεδόνας ἔχεται κατὰ Δημόκριτον [καὶ] τὸ δυσωπεῖσθαι διὰ τὴν ὀσφ[ρ]αντ[ικ]ῶν τού[των φαν]τασ[ίαν] καὶ δυσμορφίας· καταφέρονται γὰρ ἐπὶ τοιοῦτο πάθος σκιαὶ τῶν μετὰ τῆς εὐσαρκίας καὶ τοῦ κάλλους ἀποθνησκόντων ...

B 1a /2 = Philodémos, De morte 30, 1 Mekler

καὶ παραπέμπουσιν, ὅτι πάντες ἅμα τοῖς ὡς Μίλων εὐσάρκοις ὀλίγου μὲν χρόνου σκελετοὶ γίνονται, τὸ δὲ πέρασ εἰς τὰς πρώτας ἀναλύονται φύσεις· ὑπακουστέον δὲ δῆλον ὅτι τὰ τοῖς εἰρημένοις ἀνάλογα καὶ περὶ τῆς κακοχροίας καὶ συνόλως τῆς δυσμορφίας. κενότατον τοίνυν ἐστὶν τὸ λυπεῖσθαι προορωμένους τὴν οὐ πολυτελεῖ ταφὴν καὶ περιβλεπτον, ἀλλὰ λιτὴν καὶ προστυχοῦσαν.

B 1a /3 = Philodémos, De morte 39, 9 Mekler

εἰθ' ὅταν ἐναργῆς αὐτοῦ (τοῦ θανάτου) γένηται θεωρία, παράδοξος αὐτοῖς ὑποπίπτει παρ' ἣν αἰτίαν οὐδὲ διαθήκας ὑπομένοντες γράφεσθαι περικατάληπτοι γίνονται καὶ δίσσοι ἐμφορεῖν ἀναγκάζονται κατὰ Δημόκριτον.

ΤΡΙΤΟΓΕΝΕΙΑ

B 2 /1 = Etym. Orion. p. 153, 5

Trojrodou Athénou [Athéna *Tritogeneia*, „Trojrodá“] se podle Demokrita myslí rozvaha. Z ní přece vzniká toto trojí: dobře se uradit, bezchybně mluvit a konat, co je třeba.

Τριτογένεια ἢ ἸΑθηνᾶ κατὰ Δημόκριτον φρόνησις νομίζεται. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ φρονεῖν τρία ταῦτα· βουλευέσθαι καλῶς, λέγειν ἀναμαρτήτως καὶ πράττειν ἅ δεῖ.

B 2 /2 = Schol. Genev. I, 111 Nic.

Démokritos vykládá význam tohoto jména [Athéna *Tritogeneia*, „Trojrodá“] tak, že jde o rozvahu, v níž se potkává trojí: dobře myslet, dobře mluvit a konat, co je třeba.

Δημόκριτος δὲ ἐτυμολογῶν τὸ ὄνομά [Τριτογένεια] φησιν, ὅτι ἀπὸ τῆς φρονήσεως τρία ταῦτα συμβαίνει· τὸ εὖ λογίζεσθαι, τὸ εὖ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ἅ δεῖ.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΑΓΑΘΙΑΣ ἢ ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

ΑΜΑΛΘΕΙΗΣ ΚΕΡΑΣ.

ΠΕΡΙ ΕΥΘΥΜΙΑΣ ἢ ΕΥΕΣΤΩ.

B 3 /1 = Plútarchos, *De tranquillitate animi* 2; 465c (př. podle K. Svobody)

Ὁ μὲν οὖν εἰπὼν ὅτι „δεῖ τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα μὴ πολλὰ πρήσσειν μήτε ἰδίη μήτε ξυνηῖ,“ πρῶτον μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, γινομένην ὦνιον ἀπραξίας·

B 3 /2 = Stobaios, *Anthologium* IV, 39, 25 H.

τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα χρὴ μὴ πολλὰ πρήσσειν, μήτε ἰδίη μήτε ξυνηῖ, μηδὲ ἄσσο' ἂν πράσσει, ὑπὲρ τε δύναμιν αἰρεῖσθαι τὴν ἑωυτοῦ καὶ φύσιν· ἀλλὰ τοσαύτην ἔχειν φυλακὴν, ὥστε καὶ τῆς τύχης ἐπιβαλλούσης καὶ ἐς τὸ πλεόν ὑπηγεομένης τῶι δοκεῖν, κατατίθεσθαι, καὶ μὴ πλέω προσάπτεσθαι τῶν δυνατῶν. ἢ γὰρ εὐογκίη ἀσφαλέστερον τῆς μεγαλογκίης.

B 4 = Kléméns Alexandrijský, *Stromata* II, 130,4-5 (v závislosti na př. Černuškové a Pilátové)

(4) O cíli mluví rovněž Abdérané. Démokritos ve svém spisu *O cíli* označuje za cíl spokojenost (*euthmia*), kterou nazývá také blahobyt, a opakovaně dodává: „Příjemné a nepříjemné vymezuje [prospěšnost a škodlivost,“ (B 188) což je cílem lidí mladých i věkem] pokročilých.“

(4) ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀβδηρίται τέλος ὑπάρχειν διδάσκουσιν· Δημόκριτος μὲν ἐν τῷ περὶ τέλους τὴν εὐθυμίαν, ἣν καὶ εὐεστὴν προσηγόρευσεν. καὶ πολλάκις ἐπιλέγει· ‘τέρψις γὰρ καὶ ἀτερπὴ οὖρος [τῶν συμφόρων καὶ τῶν ἀσυμφόρων’ (B 188) ὁ προκειῖσθαι τέλος τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων τῶν τε νέων καὶ] τῶν περιηκμακότων.

(5) Pro Hekataia [z Abdér] je cílem soběstačnost (*autarkeia*, sebevláda, viz 73 A 4), pro Apollodóra z Kyziku zábava (74 A 1), pro Nausifana duševní klid (73 B 8), o němž se podle jeho názoru mluví u Démokrita jako o neochvějnosti.

(5) Ἐκαταῖος δὲ αὐτάρκειαν (73 A 4) καὶ δὴ Ἀπολλόδοτος ὁ Κυζικηνὸς τὴν ψυχαγωγίαν (74 A 1) καθάπερ Νουσιφάνης τὴν ἀκαταπληξίαν (75 B 3)· ταύτην γὰρ ἔφη ὑπὸ Δημοκρίτου ἀθαμβίην λέγεσθαι.

B 4a

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ [AB...?].

ΦΥΣΙΚΑ

ΜΕΓΑΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ [ΛΕΥΚΙΠΠΟΥ]

B 4b = Vol. Herc., Coll. alt. VIII, 58-62 fr. 1 (Crönert Kolotes S. 147)

γράφων [ὅτι ..... τὰ] αὐτὰ πρότε[ρον εἴρηται ἐν] τῷ Με[γ]άλω[ι διακόσμω]ι, ὃν φασιν εἶνα[ι Λευκίππου.] κάπ[ι] το[σ]οῦτο τὸ [τῶν ἄλλ]ων [ι]διοποιούμενος [ἐλέγχετ’ ο]ὐ μόνον ἐν τῷ[ι Μικρῶι δι]ακόσμωι τιθεῖ[ς ἄ] καὶ τῷ[ι Με]γάλωι κείται] ...

Vol. Herc., Coll. alt. VIII, 58–62 fr. 2, 6

Δημόκριτ[ο]ς.

ΜΙΚΡΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ

B 5 /1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 41 (součást A 1)

Pokud jde o dobu, byl, jak sám říká v *Malém uspořádání světa*, mladý, když Anaxagorás byl již stařec, byl o čtyřicet let mladší než on. Píše, že *Malé uspořádání světa* složil 730 let po dobytí Ília.

γένεονε δὲ τοῖς χρόνοις, ὡς αὐτός φησιν ἐν τῷ Μικρῷ διακόσμῳ, νέος κατὰ πρεσβύτην Ἄναξαγόραν, ἔτεσιν αὐτοῦ νεώτερος τετραράκοντα. συντετάχθαι δὲ φησι τὸν Μικρὸν διάκοσμον ἔτεσιν ὕστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως τριάκοντα καὶ ἑπτακοσίους.

B 5 /2 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 34 (součást A 1, s podstatným užitím překladu Antonína Koláře)

Favorínos v *Rozmanitých vyprávěních* však tvrdí, že Démokritos o Anaxagorovi říkal, že jeho názory o Slunci a Měsíci nejsou jeho vlastní, nýbrž velmi staré, a on že si je přivlastnil. (35) Tupil prý též jeho mínění o uspořádání světa a o mysli. Stavěl se vůči němu nepřátelsky, protože ho prý nepřijal za žáka.

Φαβωρίνος δὲ φησιν ἐν Παντοδαπῇ ἱστορίᾳ λέγειν Δημόκριτον περὶ Ἄναξαγόρου, ὡς οὐκ εἶησαν αὐτοῦ αἱ δόξαι αἱ τε περὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἀλλὰ ἀρχαῖαι, τὸν δὲ ὑφηγοῦσθαι (35) διασύρειν τε αὐτοῦ τὰ περὶ τῆς διακοσμήσεως καὶ τοῦ νοῦ, ἐχθρῶς ἔχοντα πρὸς αὐτόν, ὅτι δὴ μὴ προσήκατο αὐτόν.

B 5 /3 = Diodóros, Bibliotheca historica I,7,1 - I,8,7

κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὄλων σύστασιν μίαν ἔχειν ἰδέαν οὐρανόν τε καὶ γῆν, μεμειγμένης αὐτῶν τῆς φύσεως· μετὰ δὲ ταῦτα διαστάντων τῶν σωμάτων ἀπ' ἀλλήλων τὸν μὲν κόσμον περιλαβεῖν ἅπασαν τὴν ὀρωμένην ἐν αὐτῷ σύνταξιν, τὸν δ' ἀέρα κινήσεως τυχεῖν συνεχοῦς καὶ τὸ μὲν πυρῶδες αὐτοῦ πρὸς τοὺς μετεωροτάτους τόπους συνδραμεῖν, ἀνωφεροῦς οὔσης τῆς τοιαύτης φύσεως διὰ τὴν κουφότητα· ἀφ' ἧς αἰτίας τὸν μὲν ἥλιον καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἄστρον

ἐναποληφθῆναι τῆι πάσῃ δίνῃ· τὸ δὲ ἰλυῶδες καὶ θολερὸν μετὰ τῆς τῶν ὑγρῶν συγκρίσεως ἐπὶ ταῦτὸ καταστῆναι διὰ τὸ βάρος· (I,7,2) εἰλούμενον δ' ἐν ἑαυτῶι συνεχῶς καὶ συστρεφόμενον ἐκ μὲν τῶν ὑγρῶν τὴν θάλασσαν, ἐκ δὲ τῶν στερεμνιωτέρων ποιῆσαι τὴν γῆν πηλώδη καὶ παντελῶς ἀπαλήν. (I,7,3) ταύτην δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρὸς καταλάμψαντος πῆξιν λαβεῖν, ἔπειτα διὰ τὴν θερμασίαν ἀναζυμουμένης τῆς ἐπιφανείας συνοιδῆσαί τινα τῶν ὑγρῶν κατὰ πολλοὺς τόπους, καὶ γενέσθαι περὶ αὐτὰ σηπεδόνας ὑμέσι λεπτοῖς περιεχομένας· ὅπερ ἐν τοῖς ἔλεσι καὶ τοῖς λιμνάζουσι τῶν τόπων ἔτι καὶ νῦν ὄρασθαι γινόμενον, ἐπειδὴν τῆς χώρας κατεψυγμένης ἄφνω διάπυρος ὁ ἀήρ γένηται μὴ λαβὼν τὴν μεταβολὴν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον. (I,7,4) ζωογονουμένων δὲ τῶν ὑγρῶν διὰ τῆς θερμασίας τὸν εἰρημένον τρόπον τὰς μὲν νύκτας λαμβάνειν αὐτίκα τὴν τροφήν ἐκ τῆς πιπτούσης ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ὀμίχλης, τὰς δ' ἡμέρας ὑπὸ τοῦ καύματος στερεοῦσθαι· τὸ δ' ἔσχατον τῶν κυοφορουμένων τὴν τελείαν αὔξησιν λαμβανόντων καὶ τῶν ὑμένων διακαυθέντων τε καὶ περιοραγέντων ἀναφυῆναι παντοδαποὺς τύπους ζώων· (I,7,5) τούτων δὲ τὰ μὲν πλείστης θερμασίας κεκοινωνηκότα πρὸς τοὺς μετεώρους τόπους ἀπελθεῖν γινόμενα πτηνά, τὰ δὲ γεώδους ἀντεχόμενα συγκρίσεως ἐν τῆι τῶν ἔρπετῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιγείων τάξει καταριθμηθῆναι, τὰ δὲ φύσεως ὑγρᾶς μάλιστα μετεληφότα πρὸς τὸν ὁμογενῆ τρόπον συνδραμεῖν, ὀνομασθέντα πλωτά. τὴν δὲ γῆν αἰεὶ μᾶλλον στερεουμένην ὑπὸ τε τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρὸς καὶ τῶν πνευμάτων τὸ τελευταῖον μηκέτι δύνασθαι μηδὲν τῶν μειζόνων ζωογονεῖν, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ἕκαστα γεννᾶσθαι τῶν ἐμψύχων.

(I,8,1) καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης τῶν ὄλων γενέσεως τοιαῦτα παρελήφαμεν, τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομάς ἐξιέναι καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. (I,8,2) καὶ πολεμουμένους μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων ἀλλήλοις βοηθεῖν ὑπὸ τοῦ συμφέροντος

διδασκομένους, ἀθροιζομένους δὲ διὰ τὸν φόβον ἐπιγινώσκειν ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν τοὺς ἀλλήλων τύπους. (I,8,3) τῆς φωνῆς δ' ἀσήμου καὶ συγκεχυμένης οὐσης ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον διαρθροῦν τὰς λέξεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους τιθέντας σύμβολα περὶ ἐκάστου τῶν ὑποκειμένων γνώριμον σφίσιν αὐτοῖς ποιῆσαι τὴν περὶ ἀπάντων ἐρμηνείαν. (I,8,4) τοιούτων δὲ συστημάτων γινομένων καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, οὐχ ὁμόφωνον πάντας ἔχειν τὴν διάλεκτον, ἐκάστων ὡς ἔτυχε συνταξάντων τὰς λέξεις· διὸ καὶ παντοίους τε ὑπάρξαι χαρακτῆρας διαλέκτων καὶ τὰ πρῶτα γεγνημένα συστήματα τῶν ἀπάντων ἐθνῶν ἀρχέγονα γενέσθαι. (I,8,5) τοὺς οὖν πρῶτους τῶν ἀνθρώπων μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὐρημένου ἐπιπόνως διάγειν, γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος ὄντας, οἰκήσεως τε καὶ πυρὸς ἀήθεις, τροφῆς δ' ἡμέρου παντελῶς ἀνενηνοῆτους. (I,8,6) καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν τῆς ἀγρίας τροφῆς ἀγνοοῦντας μηδεμίαν τῶν καρπῶν εἰς τὰς ἐνδείας ποιῆσθαι παράθεσιν· διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπόλλυσθαι κατὰ τοὺς χειμῶνας διὰ τε τὸ ψῦχος καὶ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς. (I,8,7) ἐκ δὲ τούτου κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πείρας διδασκομένους εἰς τε τὰ σπήλαια καταφεύγειν ἐν τῷ χειμῶνι καὶ τῶν καρπῶν τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους ἀποτίθεσθαι. γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων κατὰ μικρὸν καὶ τὰς τέχνας εὐρεθῆναι καὶ τᾶλλα τὰ δυνάμενα τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι. καθόλου γὰρ πάντων τὴν χρείαν αὐτὴν διδάσκαλον γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ὑφηγουμένην οἰκείως τὴν ἐκάστου μάθησιν εὐφυεῖ ζώωι καὶ συνεργοῦς ἔχοντι πρὸς ἅπαντα χεῖρας καὶ λόγον καὶ ψυχῆς ἀγχίνοιαν.

B 5 /4 = Hermippos (Ióannés Catrares), De astrolog. II, 1, 4-13; p. 33, 15 Kroll

πρῶτον δὲ τὰς τε ὑπερκοσμίους τε καὶ ἐγκοσμίους δυνάμεις συστησάμενος, εἶθ' οὕτως οὐρανὸν τε καὶ γῆν πλάνητάς τε καὶ τοὺς ἀπλανεῖς τῶν ἀστέρων δημιουργεῖ μήτε χρόνου μήθ' ἐτέρωθεν ὕλης προσδεθεῖς· καὶ τούτων ἐκάστωι τὸν οἰκεῖον τόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, ἀποδοῦς κινεῖ τὴν προσήκουσαν κίνησιν. οὕτω δὲ οὐρανὸς τε καὶ οἱ λάνητες ἐναντίως τὴν ἄληκτον φορὰν ἤρξαντο φέρεσθαι. (5) γῆ δὲ

(p. 34) τῷ ὕδατι συμμιγῆς, οὗ μὲν πλέον ὑπ' αὐτοῦ ἐπιέζετο, βαθεῖά τε καὶ κοίλη ἐγένετο, οὗ δὲ οὐδὲν ἢ ὀλίγον ἐπῆν, τὰ ὄρη ἐλείπετο. (6) ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ὕδωρ ἐπὶ γῆς τὴν οἰκείαν χώραν ἐπέλαβεν, αὕτη δὲ διάβροχος οὔσα τὴν οἰκείαν μορφήν ὑπὸ τοῦ ἡλίου προσβάλλοντος καὶ πρὸς τὸ ξηρότερον μεθιστάντος κατὰ μικρὸν ἀπελάμβανε, φύονται δὴ πρῶτον οὕτω δένδρα τε καὶ φυτὰ καὶ τινες ὑμένες ἑοικότες πομφόλυξιν, αἱ δὴ μεθ' ἡμέραν μὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ιαθερμαινόμεναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων περιθαλπόμενα χρόνῳ διαρραγεῖσαι τὰ ζῶια ἀπέτεκον. (7) τούτων δὲ τὰ μὲν ἱκανὴν εἰληφότα πέψιν ἄρρενά τε καὶ θερμότερα γέγονε, τὰ δὲ τούναντίον ὑποστάντα ἐνδείαι θέρμης πρὸς τὸ θῆλυ μετεσκεύασται. (8) καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν γῆν ὕδατι σύμμικτον συστήσασθαι τὴν ἀρχὴν ζῶιά τε καὶ φυτὰ κατὰ νοῦν τῷ δημιουργῷ· ἐν μὲν γὰρ τῷ ὕδατι συνέχεσθαι εἰκὸς πνεῦμα, ἐν δὲ τούτῳ θερμότητα ψυχικὴν, δηλοῦσι δὲ καὶ τὰ γινόμενα ζῶια ἐν τοῖς τῆς γῆς χηραμοῖς καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ σήψεως· ἅ πάντα καίπερ οὕτω συστάντα θαυμασίαν ἐμφαίνει τὴν σφῶν αὐτῶν καθάπαξ διάπλασιν. (9) ἀλλ' οὐδὲ μὴν οὐδὲ τοῦτ' οἶμαι ἀπορήσαι τις ἂν, εἰ μὴ καὶ νῦν οὕτω συνίστασθαι δύναίτο· οὔτε γὰρ ἡ γῆ ἔτι ὁμοίως ἂν συνανακραθείη τῷ ὕδατι, οὐθ' οἱ ἀστέρες ἐν τοῖς αὐτοῖς συνέλθοιεν σχήμασι. (10) τὸ γὰρ γίνεσθαί πη μέχρι τοῦ νῦν, ὡς λόγος αἰρεῖ, παραλείπω· πλὴν ὥσπερ τοῦνδόσιμον ἐξ ἐκείνου παραλαβοῦσα ζῶια μὲν μέγεθος ἔχοντα οὐκέτι φύειν οἷα τ' ἐστί, βοτάνας δὲ καὶ δένδρα καὶ φυτὰ καὶ καρπούς, καὶ τὰ ζῶια σχεδὸν νεκρωθέντα καὶ παγέντα τῷ ψύχει θέρμης τε καὶ ὥμης ἐμπίπλαται. (11) τῶν δὲ ζώων, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, οὐχ ὁμοία τις ἢ κρᾶσις ἐγένετο· ἀλλ' ὅσα μὲν πλείστου τοῦ γεώδους μετέσχε, φυτὰ τε καὶ δένδρα γέγονε πρὸς τῇ γῆι κάτω ἐρριζωμένην τὴν κεφαλὴν ἔχοντα, τοσοῦτον τῶν ἀναιμοτέρων καὶ ἀπόδων ζώων διαφέροντα, παρ' ὅσον ἐκεῖνα ἔξω γῆς ταύτην κινούμενα φέρουσιν· ὅσα δὲ τοῦ ὑγροῦ, τὴν καθ' ὕδατος λῆξιν ἠσπάσαντο, ἐπίσης ἐκείνοις σχεδὸν διακείμενα. (12) οἷς δὲ τοῦ γεώδους καὶ θερμοῦ μᾶλλον μέτεστι, ταῦτα χερσαῖα ἂν εἴη· καὶ ὅσα δὲ τοῦ ἀερώδους καὶ θερμοῦ μετέσχε μᾶλλον, πτηνά, τὰ μὲν εὐθύ τοῦ ὅλου σώματος, τὰ δ'

ὑπὲρ αὐτὸ τὴν κεφαλὴν ἴσχοντα, κατὰ λόγον τῆς αὐτῶν κράσεως. (13) καὶ τούτων μᾶλλον ὁ ἄνθρωπος μετασχὼν θερμοῦ φαίνεται καθαρωτέρας οὐσης τῆς ὕλης, ἀφ' ἧς τὸ σῶμά οἱ συνέστη, καὶ δεκτικῆς [μᾶλλον] τοῦ θερμοῦ· ὥστε δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ μόνος τῶν ἄλλων ζώων γίνεται τὸ σχῆμα ὀρθὸς καὶ πρὸς ὀλίγον γῆς ἄπτεται ἐρρῦη δέ τι καὶ θεϊότερον εἰς αὐτόν, καθ' ὃ νοῦ καὶ λόγου καὶ διανοίας μετέσχε καὶ τὰ ὄντα ἀνηρευνήσατο.

B 5 /5 = Tzetzés, Schol. in Hesiod. (Gaisford, Poet. gr. min. III, 58)

φασὶν Ἕλληνας ὅσοι τὸν κόσμον γεννητὸν εἶναι λέγουσιν, ὅτι μετὰ τὸ διαρραγῆναι τὸ ἔρεβος καὶ τὸν ἀέρα συστήναι καὶ ὑποστήναι τὴν γῆν πηλώδη καὶ παντελῶς ἀπαλὴν σηπεδονώδεις καὶ πομφολυγώδεις ὑμένας ἐκ ταύτης ἀναδοθῆναι ὧν ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαινομένων ἡμέρας, νυκτὸς δὲ τρεφομένων ταῖς σεληναίαις ὑγρότησιν καὶ μετὰ τὴν αὔξησιν ἐκραγέντων ἀνθρώπους συνέβη γενέσθαι καὶ παντοίων ζώων ιδέας πρὸς τὴν στοιχειακὴν ἐπικράτειαν, τὴν ὑδατώδη φημί καὶ πυρώδη καὶ γεώδη καὶ αερώδη. κατεξικμασθείσης δὲ τῆς γῆς ὑφ' ἡλίου καὶ μηκέτι γεννᾶν δυναμένης ἐξ ἀλληλογονίας φασὶ τὴν γέννησιν γενέσθαι. ὅτι δὲ ζῶια γεννᾶν οἶδεν ἢ γῆ, δεικνύουσι πολλαχόθεν καὶ ἐκ τῶν ἐν Θηβαΐδι τῇ Αἰγυπτίαι γεννωμένων μυῶν μετὰ τὴν τοῦ Νείλου τῆς ἀναβάσεως ὑποχώρησιν. οἱ τότε δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀπλότητος ὄντες καὶ ἀπειρίας ἀνάμεστοι οὐδεμίαν οὔτε τέχνην οὔτε γεωργίαν ἐπίσταντο οὔτ' ἄλλο οὐδέν, οὔτε ὃ τι ἐστὶ νόσος ἢ θάνατος ἐπεγίνωσκον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ κοῖτον ἐπὶ τὴν γῆν πίπτοντες ἀπέψυχον οὐκ εἰδότες ὃ πάσχουσι φιλαλληλίαν δὲ μόνον ἀσκοῦντες ἀγελαῖον διέζων τὸν βίον δίκην ποιμνίων ἐπὶ νομᾶς ἐξιόντες καὶ τοῖς ἀκροδρῦοις κοινῶς καὶ τοῖς λαχάνοις τρεφόμενοι. καὶ ἀλλήλοις κατὰ θηρίων προσεβοήθουν καὶ συνεμάχοντο γυμνοὶ γυμναῖς ταῖς χερσὶ γυμνοὶ δὲ οὕτω τυγχάνοντες καὶ σκέπης καὶ χρημάτων ὄντες ἐπιδεεῖς καὶ μηδὲ καρποὺς καὶ ἀκρόδρα πρὸς ἀποθήκας συναγαγεῖν εἰδότες, ἀλλὰ μόνην ἐσθίοντες τροφήν τὴν ἐφήμερον χειμῶνος γεγονότος πολλοὶ διεφθείροντο. λοιπὸν κατὰ

μικρὸν τὴν ἀνάγκην σχόντες διδάσκαλον τὰ κοῖλα τῶν δένδρων καὶ τὰ δασέα καὶ τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν καὶ τὰ σπήλαια ὑπεδύοντο καὶ τοὺς καρπῶν δυναμένους φυλάττεσθαι μόλις γνωρίζαντες καὶ ἅπαξ αὐτοὺς συναγείραντες ἐν τοῖς σπηλαίοις ἐναπετίθεντο, καὶ τούτοις ἐτρέφοντο δι' ὅλου ἐνιαυτοῦ. τοιαύτη συζῶντες τῆι εἰμαρμένῃ βίον ἀπλοῦν καὶ ἀπέριττον καὶ φιλάλληλον εἶχον δίχα πυρὸς ἐπιγνώσεως, οὐ βασιλεῖς, οὐκ ἄρχοντας, οὐ δεσπότης κεκτημένοι, οὐ στρατείας, οὐ βίας, οὐχ ἄρπαγὰς, ἀλλὰ φιλαλληλίαν μόνον καὶ τὸν ἐλεύθερον καὶ ἀπέριττον τοῦτον βίον ζῆν εἰδότες. ἐπεὶ δὲ προμηθέστεροι γεγονότες καὶ προβουλευτικώτεροι τὸ πῦρ ἐφεῦρον, καὶ θερμότερων, ἤγουν πανουργοτέρων, πραγμάτων ὠρέχθησαν καὶ τὴν τοῦ ἀπερίττου καὶ ἐλευθέρου βίου μετέστρεψαν διαγωγὴν καὶ εἰμαρμένην, δι' ὧν ὁ κόσμος κοσμεῖται καὶ τὰ ἡδέα ἡμῖν καὶ τερπνὰ καὶ ἀβρότατα γίνεται δίκην γυναικὸς ἡμᾶς καταθέλγοντα καὶ τρυφερωτέρους ἀπεργαζόμενα, ὃ καλεῖ πλάσιν γυναικὸς ὁ ποιητής.

B 5a - B 5i

ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΛΑΝΗΤΩΝ

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ Α [ἢ ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ ΦΥΣΙΟΣ]

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ Β ἢ ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΦΥΣΙΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΣ

ΠΕΡΙ ΝΟΥ [ΛΕΥΚΙΠΠΟΥ]

ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΙΩΝ

ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΧΡΩΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΡΥΣΜΩΝ [ἢ ΠΕΡΙ ΙΔΕΩΝ]

B 6 = Sextos Empiricos, Adversus mathematicos VII, 137

Ve spise *O podobách*:

„Je třeba“, říká, „aby člověk poznával podle tohoto pravidla, že je vzdálený od skutečnosti.“

ἐν δὲ τῷ Περὶ ἰδεῶν·

γινώσκειν τε χρή, φησίν, ἄνθρωπον τῷδε τῷ κανόνι, ὅτι ἐτεῆς ἀπήλλακται.

B 7 = Sextos Empirikos, Adversus mathematicos VII, 137 (podle př. K. Svobody)

A dále:

„I tento výklad zajisté ukazuje, že ve skutečnosti nic o ničem nevíme, ale přeskupením [skutečnosti?] je každému [člověku] mínění.“

καὶ πάλιν·

δηλοῖ μὲν δὴ καὶ οὗτος ὁ λόγος, ὅτι ἐτεῆι οὐδὲν ἴσμεν περὶ οὐδενός, ἀλλ' ἐπιρυσμὴ ἐκάστοισιν ἢ δόξις.

B 8 = Sextos Empirikos, Adversus mathematicos VII, 137 (podle př. K. Svobody)

A ještě:

„Přece bude zřejmé, že je nemožno poznávat, jaká je každá věc ve skutečnosti.“

καὶ ἔτι·

καίτοι δῆλον ἔσται, ὅτι ἐτεῆι οἷον ἕκαστον γινώσκειν ἐν ἀπόρῳι ἐστί.

B 8a - 8b

ΠΕΡΙ ΑΜΕΙΨΙΡΥΣΜΙΩΝ

ΚΡΑΤΥΝΤΗΡΙΑ

B 9 = Sextos Empirikos, Adversus mathematicos VII, 135-136 (podle př. K. Svobody)

(...)

Δημόκριτος δὲ ὅτε μὲν ἀναιρεῖ τὰ φαινόμενα ταῖς αἰσθήσεσι καὶ τούτων λέγει μηδὲν φαίνεσθαι κατ' ἀλήθειαν, ἀλλὰ μόνον κατὰ δόξαν, ἀληθὲς δὲ ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν τὸ ἀτόμους εἶναι καὶ κενόν·

νόμωι γάρ φησι γλυκύ, (καί) νόμωι πικρόν, νόμωι θερμόν, νόμωι ψυχρόν, νόμωι χροίη, ἔτεηι δὲ ἄτομα καὶ κενόν (= B 125) (ὅπερ [ἔστι]· νομίζεται μὲν εἶναι καὶ δοξάζεται τὰ αἰσθητά, οὐκ ἔστι δὲ κατ' ἀλήθειαν ταῦτα, ἀλλὰ τὰ ἄτομα μόνον καὶ τὸ κενόν).

(136) [Démokritos] v *Potvrzeních* (...) praví:

„My ve skutečnosti nechápeme nic přesného, nýbrž to, co se mění podle stavu našeho těla i [atomů], které přicházejí a staví se v cestu.“

(136) ἐν δὲ τοῖς Κρατυνηρίοις, καίπερ ὑπεσχημένος ταῖς αἰσθήσεσι τὸ κράτος τῆς πίστεως ἀναθεῖναι, οὐδὲν ἦττον εὐρίσκεται τούτων καταδικάζων. φησὶ γάρ· ἡμεῖς δὲ τῶι μὲν ἐόντι οὐδὲν ἀτρεκές συνίμεν, μεταπίπτον δὲ κατὰ τε σώματος διαθήκην καὶ τῶν ἐπεισιόντων καὶ τῶν ἀντιστηριζόντων.

B 10 = Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VII, 136 (př. K. Svobody)

Dále praví:

„Mnohonásobně je ukázáno, že nechápeme, jaká jest anebo není každá věc ve skutečnosti.“

καὶ πάλιν φησίν·

ἔτεηι μὲν νυν ὅτι οἶον ἕκαστον ἔστιν [ἦ] οὐκ ἔστιν οὐ συνίμεν, πολλαχῆι δεδήλωται.

B 10a

ΠΕΡΙ ΕΙΔΩΛΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ (?)

B 10b /1

ΠΕΡΙ ΛΟΓΙΚΩΝ ἢ ΚΑΝΩΝ ΑΒΓ

B 10b /2 = Epikúros, *Περὶ κριτηρίου ἢ Κανών* (cfr. Diogenés Laertios X, 27) in: Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VIII, 327. Diels-Kranz:

οἱ μὲν δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων ... τιθέασιν αὐτήν [τὴν ἀπόδειξιν], οἱ δὲ Ἐμπειρικοὶ ἀναιροῦσιν, τάχα δὲ καὶ Δημόκριτος· ἰσχυρῶς γὰρ αὐτῇ διὰ τῶν Κανόνων ἀντεΐρηκεν.

Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VIII, 327-328:

ὥστε εἰ μὲν τὸ πρόδηλον διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν ἐστὶ σύμφωνον, τὸ δὲ ἄδηλον διαπεφώνηται, δεήσει καὶ τὴν ἀπόδειξιν διαφωνουμένην ἄδηλον εἶναι. ὅτι δὲ τῶ ὄντι διαπεφώνηται, οὐ πολλῶν ἡμῖν λόγων δεῖ, βραχείας δὲ τινος καὶ προχείρου ὑπομνήσεως, εἴ γε οἱ μὲν δογματικοὶ τῶν φιλοσόφων καὶ οἱ λογικοὶ τῶν ἰατρῶν τιθέασιν αὐτήν, οἱ δὲ ἐμπειρικοὶ ἀναιροῦσιν, τάχα δὲ καὶ Δημόκριτος (ἰσχυρῶς γὰρ αὐτῇ διὰ τῶν Κανόνων ἀντεΐρηκεν), οἱ δὲ σκεπτικοὶ ἐν ἐποχῇ ταύτῃ ἐφύλαξαν, τῇ “μὴ μᾶλλον” ἀποφάσει χρώμενοι. τῶν τε τιθέντων αὐτήν πάλιν ἰκανὴ τις ἐστὶ διαφωνία, καθὼς προβαίνοντος τοῦ λόγου διδάξομεν. τοίνυν ἄδηλόν τί ἐστὶν ἢ ἀπόδειξις.

B 11 = Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VII, 138-139 (př. K. Svoboda)

V Pravidlech (...)

ἐν δὲ τοῖς Κανόσι δύο φησὶν εἶναι γνώσεις·

τὴν μὲν διὰ τῶν αἰσθήσεων τὴν δὲ διὰ τῆς διανοίας, ὧν τὴν μὲν διὰ τῆς διανοίας γνησίην καλεῖ προσμαρτυρῶν αὐτῇ τὸ πιστὸν εἰς ἀληθείας κρίσιν, τὴν δὲ διὰ τῶν αἰσθήσεων σκοτίνην ὀνομάζει ἀφαιρούμενος αὐτῆς τὸ πρὸς διάγνωσιν τοῦ ἀληθοῦς ἀπλανές.

(139) Říká doslovně:

„Jsou dva druhy poznání, jedno pravé, druhé temné. A k temnému náleží toto všechno: zrak, sluch, čich, chuť a hmat. Druhé je pravé, avšak je skryto, co mu náleží [atomy].“

Dále (...) praví:

„Kdykoli temné poznání nemůže již na něco menšího ani hledět, ani je slyšet, ani je čichat, ani chutnat, ani hmatem vnímat, nýbrž k jemnějšímu [se obracíme, tu se uplatňuje pravé poznání].“

(139) λέγει δὲ κατὰ λέξιν·

γνώμης δὲ δύο εἰσὶν ἰδέαι, ἡ μὲν γνησίη, ἡ δὲ σκοτίη· καὶ σκοτίης μὲν τάδε σύμπαντα, ὄψις, ἀκοή, ὀδμή, γεῦσις, ψαῦσις. ἡ δὲ γνησίη, ἀποκεκριμένη δὲ ταύτης. εἶτα προκρίνων τῆς σκοτίης τὴν γνησίην ἐπιφέρει λέγων· ὅταν ἡ σκοτίη μηκέτι δύνηται μήτε ὀρῆν ἐπ' ἔλαττον μήτε ἀκούειν μήτε ὀδμᾶσθαι μήτε γεύεσθαι μήτε ἐν τῇ ψαύσει αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ λεπτότερον [δέηι ζητεῖν, τότε ἐπιγίνεται ἡ γνησίη ἅτε ὄργανον ἔχουσα τοῦ νῶσαι λεπτότερον].

B 11 cfr = Hippokratés, De arte 11

ὅσα γὰρ τὴν τῶν ὀμμάτων ὄψιν ἐκφεύγει, ταῦτα τῇ τῆς γνώμης ὄψει κεκράτηται.

B 11a - B 11r

ΑΠΟΡΗΜΑΤΩΝ [ΑΒ... ?]

ΑΣΥΝΤΑΚΤΑ

ΑΙΤΙΑΙ ΟΥΡΑΝΙΑΙ

ΑΙΤΙΑΙ ΑΕΡΙΟΙ

ΑΙΤΙΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟΙ

ΑΙΤΙΑΙ ΠΕΡΙ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΥΡΙ

ΑΙΤΙΑΙ ΠΕΡΙ ΦΩΝΩΝ

ΑΙΤΙΑΙ ΠΕΡΙ ΣΠΕΡΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΠΩΝ

ΑΙΤΙΑΙ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΑΒΓ

ΑΙΤΙΑΙ ΣΥΜΜΕΙΚΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΙΘΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ἢ ΠΕΡΙ ΨΑΥΣΙΟΣ ΚΥΚΛΟΥ

ΚΑΙ ΣΦΑΙΡΗΣ

ΠΕΡΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ [AB ?]

ΑΡΙΘΜΟΙ

ΠΕΡΙ ΑΛΟΓΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΚΑΙ ΝΑΣΤΩΝ ΑΒ

ΕΚΠΕΤΑΣΜΑΤΑ

ΜΕΓΑΣ ΕΝΙΑΥΤΟΣ ἢ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ. ΠΑΡΑΠΗΓΜΑ

B 12 = Censorinus 18, 8

(...)

Démokritův velký rok se skládá z 82 let a 28 přestupných měsíců.

est et Philolai annus (Filoláos A 22) ...

et Democriti ex annis LXXXII cum intercalariis [mensibus]] perinde viginti octo.

B 13 = Apollónios Dyskolos, De pronomibus, p. 65, 15 Schneid.

καὶ Φερεκύδης ἐν τῇ Θεολογίᾳ (Ferekýdés B 10) καὶ ἔτι Δημόκριτος, ἐν τοῖς Περὶ ἀστρονομίας καὶ ἐν τοῖς ὑπολειπομένοις συντάγμασι συνεχέστερον χρῶνται τῇ ἐμεῦ καὶ ἔτι τῇ ἐμέο.

B 14, 1 /1 = Vitruvius IX, 6, 3 (př. A. Otoupalík)

Úvahami o otázkách přírodovědeckých se zabývali a své nauky o tom, tj. jakými řády je řízena příroda a jaký účinek má každý z těchto řádů, nám zanechali mílétský Thalés, klazomenský Anaxagorás, samský Pýthagorás, kolofonský Xenofanés a abdérský Démokritos. V jejich objevech pokračovali Eudoxos, Eudémos, Kallipos, Metón, Fillipos, Hipparchos, Arátos a jiní a ve svých vědeckých pracích zjistili pomocí hvězdářství astronomickými tabulkami (*parapegma*) náznaky počasí podle východu a západu souhvězdí, vyložili je a zanechali potomkům.

de naturalibus autem rebus Thales Milesius, Anaxagoras Clazomenius, Pythagoras Samius, Xenophanes Colophonius, Democritus Abderites rationes, quibus eae res natura rerum gubernarentur quemadmodumcumque effectus habeant, excogitatas reliquerunt. quorum inventa secuti siderum [ortus] et occasus tempestatumque significatus Eudoxus, Euctemon, Callippus,

Meto, Philippus, Hipparchus, Aratus ceterique ex astrologia parapegmatorum disciplinis invenerunt et eas posteris explicatas reliquerunt.

B 14, 1 /2 = Vitruvius IX, 5, 4 (př. A. Otoupalík)

Tím jsem podal výklad o podobě souhvězdí, která jsou vytvořena a seskupena ve vesmíru podle určení přírody a podle úmyslu bohů, jak tomu učil přírodovědec Démokritos; avšak jen o těch, jejichž východ a západ můžeme pozorovat a očima zahlédnout.

quae figurata conformataque sunt siderum in mundo simulacra natura divinaque mente designata, ut Democrito physico placuit, exposui, sed tantum ea quorum ortus et occasus possumus animadvertere et oculis contueri.

B 14, 2 /1 = Eudoxos, Ars astronom. coll. 22, 21 (p. 25 Blass)

Εὐδόξωι Δημοκρίτωι χειμεριναὶ τροπαὶ ἀθὺρ ὅτε μὲν κ ὅτε δὲ ιθ.

B 14, 2 /2 = Eudoxos, Ars astronom. coll. 23, 3

ἀπὸ ἰσημερίας μεθοπωρινῆς ἐπὶ χειμερινὰς τροπὰς Εὐδόξωι ἡμέραι 4β, Δημοκρίτωι ἡμέραι 4α ..., ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν εἰς ἰσημερίαν ἔαρινὴν Εὐδόξωι καὶ Δ' ὡι ἡμέραι 4α, Εὐκτήμονι 4β.

B 14, 3 /1 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 218, 14 Manit.

ἐν δὲ τῇ δ ἡμέραι Δημοκρίτωι Πλειάδες δύνουσιν ἅμα ἠοῖ· ἄνεμοι χειμέριοι ὡς τὰ πολλὰ καὶ ψύχη ἤδη καὶ πάχνη ἐπιπνεῖν φιλεῖ· φυλλορροεῖν ἄρχεται τὰ δένδρα μάλιστα.

B 14, 3 /2 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 220, 5

ἐν δὲ τῇ ιγ Δημοκρίτωι Λύρα ἐπιτέλλει ἅμα ἡλίω ἀνίσχοντι· καὶ ὁ ἀῆρ χειμέριος γίνεται ὡς ἐπὶ τὰ πολλά.

B 14, 3 /3 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 222, 9

ἐν δὲ τῆι ις Δημοκρίτῳ Ἄετος ἐπιτέλλει ἅμα ἡλίῳ
καὶ ἐπισημαίνειν φιλεῖ βροντῆι καὶ ἀστραπῆι καὶ ὕδατι ἢ ἀνέμῳ ἢ ἀμφοτέρῳ ὡς ἐπὶ
τὰ πολλά.

B 14, 3 /4 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 224, 5

ἐν δὲ τῆι ιβ Δημοκρίτῳ νότος πνεῖ ὡς [ἐπὶ τὰ πολλά].

B 14, 3 /5 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 224, 22

ἐν δὲ τῆι γ Εὐκτήμονι ὑετία. Δημοκρίτῳ ἄλογχος, χειμών.

B 14, 3 /6 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 226, 4

ἐν δὲ τῆι ις Δημοκρίτῳ ζέφυρος πνεῖν ἄρχεται καὶ παραμένει. ἡμέραι γ καὶ μ ἀπὸ
τροπῶν.

B 14, 3 /7 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 226, 15

ἐν δὲ τῆι δ Δημοκρίτῳ ποικίλαι ἡμέραι γίνονται ἀλκυονίδες καλούμεναι.

B 14, 3 /8 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 226, 23

ἐν δὲ τῆι ιδ Δημοκρίτῳ ἄνεμοι πνέουσι ψυχροί, οἱ ὄρνιθια καλούμενοι, ἡμέρας
μάλιστα ἑννέα.

B 14, 3 /9 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 228, 23

Δημοκρίτῳ Πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας
μ.

B 14, 3 /10 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 232, 16

ἐν δὲ τῆι ι Δημοκρίτῳ ὕδωρ γίνεται.

B 14, 3 /11 = Pseudo-Geminus, Isag., p. 232, 21

ἐν δὲ τῇ κθ Δημοκρίτῳ ἄρχεται Ὀρίων ἐπιτέλλειν καὶ φιλεῖ ἐπισημαίνειν ἐπ' αὐτῷ.

B 14, 4 /1 = Plinius, Naturalis historia XVIII, 231

Democritus talem futuram hiemem arbitratur qualis fuerit brumae dies et circa eum terni, item solstitio aestatem. (Cfr. Theophrastos, q. f. de sign. 57.)

B 14, 4 /2 = Plinius, Naturalis historia XVIII, 312

dein consentiunt, quod est rarum, Philippus ... Democritus, Eudoxus IV Kal. Oct. (28. 9.) Capellam matutino exoriri et III Kal. (29. 9.) Haedos.

B 14, 5 = Schol. Apoll. Rhod. B 1098

(‘Ζεὺς δ’ ἀνέμου βορέαο μένος κίνησεν ἀῆναι, ὕδατι σημαίνων διερῆν ὁδὸν Ἄρκτουροιο’) τοῦτο δὲ ἔφη, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἄρκτουρου σφοδροὶ καταχέονται ὄμβροι, ὡς φησι Δημόκριτος ἐν τῷ Περὶ ἀστρονομίας καὶ Ἄρατος (Phaenom. 745).

B 14, 6 = Clodii Calend., in: Lydus, De ostntis, ed. Wachsm. 2; p. 157, 18

καὶ ταῦτα μὲν ὁ Κλώδιος ἐκ τῶν παρὰ Θούσκοις ἱερῶν πρὸς λέξιν· καὶ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ μὴν καὶ Εὐδοξὸς τε ὁ πολὺς, Δημόκριτος πρῶτος αὐτῶν, Βάρρων τε ὁ Ῥωμαῖος (...).

B 14, 7 /1 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 275, 1

καὶ τούτων ἀνέγραφα τὰς ἐπισημασίας καὶ κατέταξα κατὰ τε Αἰγυπτίους καὶ Δοσίθεον ... Δημόκριτον. τούτων δὲ Αἰγύπτιοι ἐτήρησαν παρ' ἡμῖν ... Δημόκριτος ἐν Μακεδονίαι καὶ Θράκιη. διὸ δὴ μάλιστα ἂν τις ἐφαρμόζοι τὰς μὲν τῶν Αἰγυπτίων ἐπισημασίας ταῖς περὶ τοῦτον τὸν παράλληλον χώραις, ... τὰς δὲ Δημοκρίτου ..., καθ' ὃν ἡ μεγίστη τῶν ἡμερῶν ὥρῶν ἐστὶν ἰσημερινῶν ἰε.

B 14, 7 /2 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 213, 19 Thoth
 ιζ ... Δημόκριτος Ἄβδηρίτη [ἐπισημαίνει καὶ] χειλιδῶν ἀφανίζεται.

B 14, 7 /3 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 215, 18
 Thoth κθ Δημόκριτος ὑετὸς καὶ ἀνέμων ἀταξία.

B 14, 7 /4 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 217, 12
 Phaophi η Δημόκριτος χειμάζει σπόρου ὥρα.

B 14, 7 /5 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 220, 13
 Athyr β Δημόκριτος ψύχη ἢ πάχνη.

B 14, 7 /6 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 223, 14
 Athyr ιζ Δημόκριτος χειμῶν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.

B 14, 7 /7 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 227, 5
 Choiak α Δημόκριτος ὁ οὐρανὸς ταραχώδης καὶ ἡ θάλασσα ὡς τὰ πολλά.

B 14, 7 /8 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 229, 10
 Choiak θ Δημόκριτος χειμῶν.

B 14, 7 /9 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 230, 11
 Choiak ιδ Δημόκριτος βρονταί, ἀστραπαί, ὕδωρ, ἀνεμοί.

B 14, 7 /10 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 233, 8
 Tybi α Δημόκριτος μέγας χειμῶν.

B 14, 7 /11 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 233, 15

Tybi γ Δημόκριτος ἐπισημαίνει.

B 14, 7 /12 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 234, 17

Tybi θ Δημόκριτος νότος ὡς τὰ πολλά.

B 14, 7 /13 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 237, 17

Tybi κε Δημόκριτος ἐφύει.

B 14, 7 /14 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 238, 6

Tybi κθ Δημόκριτος μέγας χειμών.

B 14, 7 /15 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 240, 12

Mechir ιβ Δημόκριτος ζέφυρος ἄρχεται πνεῖν.

B 14, 7 /16 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 241, 6

Mechir ιδ Δημόκριτος ζέφυρος πνεῖ.

B 14, 7 /17 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 243, 5

Mechir λ Δημόκριτος ποικίλαι ἡμέραι αἱ καλούμεναι ἀλκονίδες.

B 14, 7 /18 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 245, 1

Phamenoth ια Δημόκριτος ἄνεμοι ψυχροί· ὀρνιθία ἐπὶ ἡμέρας θ.

B 14, 7 /19 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 246, 16

Phamenoth κβ Δημόκριτος ἐπισημαίνει, ἄνεμος ψυχρός.

B 14, 7 /20 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 247, 18

Pharmuthi α Δημόκριτος ἐπισημαίνει.

B 14, 7 /21 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 252, 2

Pharmuthi κθ Δημόκριτος ἐπισημαίνει.

B 14, 7 /22 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 258, 10

Payni γ Δημόκριτος ὑετία.

B 14, 7 /23 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 259, 9

Payni θ Δημόκριτος ὕδωρ ἐπιγίνεται.

B 14, 7 /24 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 262, 19

Payni κη Δημόκριτος ἐπισημαίνει.

B 14, 7 /25 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 263, 18

Eriphi δ Δημόκριτος ζέφυρος καὶ ὕδωρ ἑῶιον, εἶτα βορέαι πρόδρομοι ἐπὶ ἡμέρας ζ.

B 14, 7 /26 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 267, 4

Eriphi κβ Δημόκριτος ὕδωρ, καταιγίδες.

B 14, 7 /27 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 268, 21

Mesori β Δημόκριτος, Ἰππάρχωι νότος καὶ καῦμα.

B 14, 7 /28 = Ptolemaios, Apparit. epileg. ebenda; p. 271, 22

Mesori κς Δημόκριτος ἐπισημαίνει ὕδασι καὶ ἀνέμοις.

B 14, 8 /1 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 78, 15 Wunsch

Δημόκριτος δὲ τὸν λίβα μετὰ ὄμβρου φησὶ γίνεσθαι.

B 14, 8 /2 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 79, 5

Δημόκριτος λέγει δύεσθαι τὸν Δελφῖνα καὶ τροπὴν ὡς ἐπὶ πολὺ γίνεσθαι.

B 14, 8 /3 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 79, 16

Δημόκριτος ἄνεμον λίβα πνεῦσαι λέγει.

B 14, 8 /4 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 109, 3

ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βακχαναλίων Δημόκριτος δύεσθαι τοὺς Ἴχθύας λέγει.

B 14, 8 /5 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 159, 16

ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ Δημόκριτος λέγει ἐναλλαγὴν ἀνέμων συμβαίνειν καὶ βροχῆς ἐπικράτειαν.

B 14, 8 /6 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 163, 10

ὁ Δημόκριτος τοὺς Ἐρίφους ἀνίσχεν καὶ βορρᾶν πνεῖν δισχυρίζεται.

B 14, 8 /7 = Ióannés Lydos, De mensibus IV, 16; p. 169, 3

ὁ Δημόκριτος λέγει τὸν ἥλιον [ἐν] Τοξότηι γίνεσθαι.

B 14a - B 14c

ΑΜΙΛΛΑ ΚΛΕΨΥΔΡΑΙ (?)

ΟΥΡΑΝΟΓΡΑΦΙΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΗ

B 15 = Agathemeros, Geographiae informatio I, 1, 6 - I, 2 (podle K. Svobody)

(2) (...)

(...) Démokritos ... jako první poznal, že Země je podlouhlá, neboť má délku o polovinu větší než šířku. (...)

εἶτα Δαμάσῃς ὁ Σιγείεὺς (F Gr Hist. 5 T 4; I, 153) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν Ἑκαταίου μεταγράψας Περίπλουι ἐγράψεν· ἐξῆς Δημόκριτος καὶ Εὐδόξος (fr. 1 Gisinger; Στοιχεῖα VI, 10) καὶ ἄλλοι τινὲς γῆς περιόδους καὶ περίπλους ἐπραγματεύσαντο.

(2) οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ τὴν οἰκουμένην ἔγραφον στρογγύλην, μέσῃν δὲ κεῖσθαι τὴν Ἑλλάδα καὶ ταύτης Δελφούς· τὸν ὀμφαλὸν γὰρ ἔχειν τῆς γῆς. πρῶτος δὲ Δημόκριτος πολὺπειρος ἀνὴρ συνείδεν, ὅτι προμήκης ἐστὶν ἡ γῆ ἡμίολιον τὸ μῆκος τοῦ πλάτους ἔχουσα· συνήνευσε τούτῳ καὶ Δικαίαρχος ὁ Περιπατητικὸς.

B 15a - B 15c

ΠΟΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΚΤΙΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΟΥΣΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΡΥΘΜΩΝ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑΣ

B 16 = Mallius Theodor., De metr. VI, 589, 20 Keil

metrum dactylicum hexametrum inventum primitus ab Orpheo Critias (88 B 3) asserit, Democritus a Musaeo.

B 16a

ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΣΙΟΣ

B 17 /1 = Cicero, De oratore II, 46, 194

saepe enim audiivi poetam bonum neminem (id quod a Democrito et Platone in scriptis relictum esse dicunt) sine inflammatione animorum existere posse et sine quodam adflatu quasi furoris.

B 17 /2 = Cicero, De divinatione I 38, 80

negat enim sine furore Democritus quemquam poetam magnum esse posse, quod idem dicit Plato.

B 17 /3 = Horatius, Ars poetica 295

ingenium misera quia fortunatius arte credit et excludit sanos Helicone poetas Democritus etc.

B 18 = Kléméns Alexandriský, Stromata VI, 168,2

V podobném duchu píše také Démokritos:

„Cokoli básník píše uchvácen nadšením a posvátným duchem, je nanejvýš krásné.“

καὶ ὁ Δημόκριτος ὁμοίως·

ποιητῆς δὲ ἄσσα μὲν ἂν γράφῃ μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἱεροῦ πνεύματος, καλὰ κάρτα ἐστίν.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΣΥΝΗΣ ΕΠΕΩΝ

ΠΕΡΙ ΕΥΦΩΝΩΝ ΚΑΙ ΔΥΣΦΩΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

B 19 = Esutathios, Commentarii ad Homeri Iliadem G 1; p. 370, 15

τὸ γάμμα στοιχεῖον γέμμα φασὶν Ἴωνες καὶ μάλιστα Δημόκριτος, ὅς καὶ τὸ μῦ μῶ λέγει μῶ τὸ μῦ στοιχεῖον Δημόκριτος.

B 20 = Schol. Dionys. Thrac., p. 184, 3 Hilg.

τὰ ὀνόματα τῶν στοιχείων ἄκλιτά εἰσιν ... παρὰ Δημοκρίτῳ δὲ κλίνονται· λέγει γὰρ δέλτατος καὶ θήτατος.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ ἢ ΟΡΘΟΕΠΕΙΗΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΕΩΝ

B 21 = Dión Chrysostomos, Orationes, Oratio 53, 1

Démokritos se o Homérovi vyjádřil takto:

Homér, jemuž se dostalo božského nadání, vytvořil svět všelikých veršů (...)

ὁ μὲν Δημόκριτος περὶ Ὀμήρου φησὶν οὕτως·

Ὅμηρος φύσεως λαχὼν θεαζούσης ἐπέων κόσμον ἐτεκτήνατο παντοίων,
ὡς οὐκ ἐνὸν ἄνευ θείας καὶ δαιμονίας φύσεως οὕτως καλὰ καὶ σοφὰ ἔπη
ἐργάσασθαι.

B 22 = Porphyrios, Quaest. hom. I, 274, 9 Schrad. (in Φ 252)

οἱ δὲ κατεψεύσαντο τοῦ ποιητοῦ ὡς ἄμελανόστου (μέλανος τοῦ) ὑφ' ἐν ὡς Ὀρέστου
εἰρηκότος διὰ τὸ καὶ Δημόκριτον ἱστορεῖν ἐπὶ τοῦ ἀετοῦ τὰ ὁστὰ μέλανα εἶναι
καταψευδόμενοι τῆς ἀληθείας.

B 23 = Schol. Hom. A ad H 390

τὸ ὡς πρὶν ὠφέλλ' ἀπολέσθαι εἴτε καὶ τοῖς Ἑλλησιν εἰς ἐπήκοον λέγει ὁ κῆρυξ
πρὸς τὸ συγγνωμονεῖν τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν ὡς καὶ αὐτοῖς ὀργιζομένοις, εἴτε καθ'
ἑαυτὸν καὶ ἡρέμα, ὡς Δημόκριτος ἀξιοῖ ἀπρεπὲς ἡγησάμενος τὸ φανερῶς λέγεσθαι,
ἀμφοτέρω προστικτέον.

B 24 = Eustathios, Comentarii ad Homeri Iliadem, in ο 376; p. 1784

ἰστέον δὲ ὅτι ἐς τοσοῦτον ἠξιώθη λόγου τοῖς παλαιοῖς ὁ εὐνοϊκὸς οὗτος δοῦλος
Εὐμαῖος, ὥστε καὶ μητέρα αὐτοῦ ἐξευρίσκουσι. Δημόκριτος μὲν Πενίαν, Εὐφορίων
δὲ Πάνθειαν, Φιλόξενος δὲ ὁ Σιδώνιος Δανάην.

B 25 = Eustathios, Comentarii ad Homeri Iliadem, in XII, 62; p. 1713

(...)

Ambrosie jsou výparý, kterými se živí Slunce, jak se domnívá též Démokritos.

ἄλλοι δὲ Δία μὲν νοοῦσι τὸν ἥλιον ...,

ἀμβροσίαν δὲ τὰς ἀτμίδας αἷς ὁ ἥλιος τρέφεται, καθὰ δοξάζει καὶ Δημόκριτος.

B 26 /1 = Proklos, In Cratylum 16; p. 5, 25 Pasqu.

ὅτι τῆς Κρατύλου δόξης γέγονε Πυθαγόρας τε καὶ Ἐπίκουρος, Δημόκριτος δὲ καὶ Ἀριστοτέλης τῆς Ἐρμογένους ...

B 26 /2 = Proklos, In Cratylum 16; p. 6, 10 Pasqu.

(...)

διὰ δὲ τοῦ θεμένου τὰ ὀνόματα τὴν ψυχὴν ἠνίττετο, ἥτις ἀπὸ νοῦ μὲν ὑπέστη· καὶ αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα οὐκ ἔστιν ὥσπερ ὁ νοῦς πρῶτως, ἔχει δ' αὐτῶν εἰκόνας καὶ λόγους οὐσιώδεις διεξοδικούς οἷον ἀγάλματα τῶν ὄντων ὥσπερ τὰ ὀνόματα ἀπομιμούμενα τὰ νοερὰ εἶδη, τοὺς ἀριθμούς· τὸ μὲν οὖν εἶναι πᾶσιν ἀπὸ νοῦ τοῦ ἑαυτὸν γινώσκοντος καὶ σοφοῦ, τὸ δ' ὀνομάζεσθαι ἀπὸ ψυχῆς τῆς νοῦν μιμουμένης. οὐκ ἄρα, φησὶ Πυθαγόρας, τοῦ τυχόντος ἐστὶ τὸ ὀνοματοῦργεῖν, ἀλλὰ τοῦ τὸν νοῦν ὀρῶντος καὶ τὴν φύσιν τῶν ὄντων· φύσει ἄρα τὰ ὀνόματα.

Demokritos říkal, že slova vznikla dohodou (*thesei*), a ukazoval to na čtyřech případech:

Z homonymie („stejnomenosti“), neboť rozličné věci se nazývají stejným jménem...

Dále ze synonymie („mnohojmenosti“), jestliže se budou rozličná jména vztahovat k jedné a téže věci...

Za třetí ze změny (*metathesis*) [přenašení?] jmen (...)

Nakonec z chybní obdobných jmen. Například proč od „mysl“ říkáme „myslet“, ale od „spravedlnosti“ již nic neodvozujeme?

Slova jsou tedy náhodná (*tyché*), ne z přirozenosti (*fysei*). První případ pak nazývá polysémií, druhý rovnovážností, [třetí metonymií (přejmenováním)] a čtvrtý bezejmenností (*nónymon*).

ὁ δὲ Δημόκριτος θέσει λέγων τὰ ὀνόματα διὰ τεσσάρων ἐπιχειρημάτων τοῦτο κατεσκεύαζεν·

ἐκ τῆς ὁμωνυμίας· τὰ γὰρ διάφορα πράγματα τῶι αὐτῶι καλοῦνται ὀνόματι· οὐκ ἄρα φύσει τὸ ὄνομα·

καὶ ἐκ τῆς πολυωνυμίας· εἰ γὰρ τὰ διάφορα ὀνόματα ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν πράγματι ἐφαρμόσουσιν, καὶ ἐπάλληλα, ὅπερ ἀδύνατον·

τρίτον ἐκ τῆς τῶν ὀνομάτων μεταθέσεως. διὰ τί γὰρ τὸν Ἄριστοκλέα μὲν Πλάτωνα,
 τὸν δὲ Τύρταμον Θεόφραστον μετωνομάσαμεν, εἰ φύσει τὰ ὀνόματα;
 ἐκ δὲ τῆς τῶν ὁμοίων ἐλλείψεως· διὰ τί ἀπὸ μὲν τῆς φρονήσεως λέγομεν φρονεῖν,
 ἀπὸ δὲ τῆς δικαιοσύνης οὐκέτι παρονομάζομεν;
 τύχη ἄρα καὶ οὐ φύσει τὰ ὀνόματα. καλεῖ δὲ ὁ αὐτὸς τὸ μὲν πρῶτον ἐπιχείρημα
 πολύσημον, τὸ δὲ δεύτερον ἰσόρροπον, [τὸ δὲ τρίτον μετώνυμον], τὸ δὲ τέταρτον
 νώνυμον.

B 26a

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΩΝ

B 26b - 28c

ΤΕΧΝΙΚΑ

B 26b

ΠΡΟΓΝΩΣΙΣ

B 26c

ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ἢ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ

B 26c = Hippocrates, De diaeta (De victu), pre 1 (VI, 466 L.)

εἰ μὲν μοί τις ἐδόκει τῶν πρότερον συγγραψάντων περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης τῆς
 πρὸς ὑγίειαν ὀρθῶς ἐγνωκῶς συγγεγραφέναι πάντα διὰ παντὸς ... ἱκανῶς ἂν εἶχέ
 μοι ... τούτοισι χρέεσθαι ... νῦν δὲ πολλοὶ μὲν ἤδη συνέγραψαν ...

B 26d

ΙΗΤΡΙΚΗ ΓΝΩΜΗ

B 26e

ΑΙΤΙΑΙ ΠΕΡΙ ΑΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΙΩΝ

B 26f

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΗΣ ἢ ΓΕΩΡΓΙΚΟΝ (ΓΕΩΡΓΙΚΑ)

B 26f = Varro, Res Rusticae I, 1, 8 (Archytás B 8) in: Colomella, De re rustica I, praef. 32
 accedit huc quod illi, quem nos perfectum esse volumus agricolam, si quidem artis consummatae
 sit et in universa rerum natura sagacitatem Democriti vel Pythagorae fuerit consecutus ...
 profecerit, si ...

B 27 = Columella III, 12, 5

status caeli, cuius regionem quam spectare debeant vineae vetus est dissensio ... Democrito et
 Magone laudantibus caeli plagam septentrionalem, quia existiment ei subiectas feracissimas fieri
 vineas, quae tamen bonitate vini superentur.

B 27a = Columella IX, 14, 6

progenerari posse apes iuvenco perempto Democritus et Mago nec minus Vergilius prodiderunt.

B 28 = Columella XI, 3, 2

Democritus in eo libro quem Georgicon appellavit parum prudenter censet eos facere, qui hortis
 exstruant munimenta, quod neque latere fabricata maceries perennare possit pluviis ac
 tempestatibus plerumque infestata, eque lapide supra rei dignitatem poscat inpensa; si vero
 amplum modum sepire quis velit, patrimonio esse opus.

B 28a - c

ΠΕΡΙ ΖΩΓΡΑΦΙΗΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΟΠΛΟΜΑΧΙΚΟΝ

B 29 = Apollónios, Cit. in Hipp. p. 6, 29 Schöne (In Hippocratis de aticulis comm. p. 6, 29 Schöne)

ταύτης δὲ τῆς ἐμβολῆς τὴν ἰσχυροτάτην ἀνάγκην περιεχούσης ὁ Βακχεῖος τὴν ἐπὶ τοῦ μοχλοειδοῦς ξύλου λεγομένην ἄμβην ἐν τοῖς Περὶ τῶν Ἱπποκρατείων λέξεων ἐξηγεῖται, ὅτι ἔν ταῖς λέξεσιν ἀναγέγραπται, ὡς Ῥόδιοι ἄμβωνας καλοῦσι τοὺς τῶν ὀρῶν λόφους καὶ καθόλου τὰς προσαναβάσεις'. καὶ διὰ τούτων φησὶν πάλιν ἄναγέγραπται δὲ καὶ ὡς ὁ Δημόκριτος εἶη καλῶν τῆς ἴτυος τὴν τῶι κοίλωι περικειμένην ὀφρὸν ἄμβην'.

B 29a = Apollónios Dyskolos, De pronomibus; p. 92, 20 Schöne (Schneider?)

αἱ πληθυντικαὶ καὶ κοινολεκτοῦνται κατ' εὐθείαν πρὸς τε Ἰώνων καὶ Ἀττικῶν ἡμεῖς, ὑμεῖς, σφεῖς, ἔστιν [δὲ] πιστώσασθαι καὶ τὸ ἀδιαίρετον τῆς εὐθείας παρ' Ἰωσιν ἐκ τῶν περὶ Δημόκριτον, Φερεκύδην (Ferekýdés B 11), Ἑκαταῖον (FGrHist. 1 F 360; I, 45).

B 30 /1 = Kléméns Alexandrisjký, Protrepticus 68,5 (př. Matyáš Havrda)

Proto je docela na místě, když Démokritos praví, že několik málo vzdělaných lidí vzpínalo ruce k tomu, co my Řekové dnes nazýváme vzduchem, [s tím, že] Zeus všechno rozmýšlí. A všechno on ví a dává i odnímá, on je králem všeho.

τῶν λογίων ἀνθρώπων ὀλίγοι ἀνατείναντες τὰς χεῖρας ἐνταῦθα, ὃν νῦν ἡέρα καλέομεν οἱ Ἕλληνες· πάντα, [εἶπαν], Ζεὺς μυθέεται (?) καὶ πάνθ' οὗτος οἶδε καὶ διδοῖ καὶ ἀφαιρέεται καὶ βασιλεὺς οὗτος τῶν πάντων'.

B 30 /2 = Kléméns Alexandrisjký, Stromata V, 102,1

Démokritos už takřikajíc „v záři [slunce?]" píše, že existuje „několik málo lidí“, kteří „vzpínají ruce k místům, jež my Řekové dnes nazýváme vzduch, a říkají: Zeus všechno zvažuje; on všechno ví, dává a bere a je králem všeho“.

Ἦδη δὲ ὡς εἰπεῖν „ὕπ' αὐγὰς“ ὁ Δημόκριτος εἶναι τινὰς „ὀλίγους“ γράφει „τῶν ἀνθρώπων“, οἱ δὲ „ἀνατείναντες τὰς χεῖρας ἐνταῦθα ὄν νῦν ἡέρα καλέομεν οἱ Ἕλληνες, <φασί> πάντα Ζεὺς μυθέεται καὶ πάνθ' οὗτος οἶδε καὶ διδοῖ καὶ ἀφαιρέεται, καὶ βασιλεὺς οὗτος τῶν πάντων“.

B 31 = Kléméns Alexandrisjký, Paedagogus I, 6, 2

Podle Démokrita lékařství léčí tělo, zato moudrost odnímá bolesti duše.

ιατρικὴ μὲν γὰρ κατὰ Δημόκριτον σώματος νόσους ἀκέεται, σοφίη δὲ ψυχὴν παθῶν ἀφαιρεῖται.

B 32 (př. K. Svoboda)

Soulož je malou mrtvicí, neboť se při ní vyřítí člověk z člověka a odtrhne se od něho, jako by byl ranou oddělen.

ξυνουσίη ἀποπληξίη σμικρὴ· ἐξέσσεται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου καὶ ἀποσπᾶται πληγῇ τινι μεριζόμενος.

B 32 /1 = Stobaios, Anthologium III, 6, 28

Soulož je malou mrtvicí, neboť se při ní vyřítí člověk z člověka.

ξυνουσίη ἀποπληξίη σμικρὴ· ἐξέσσεται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου.

B 32 /2 = Hippolytos, Refutatio VIII, 14, 4 (p. 234, 5 W.)

... neboť při ní „se vyřítí člověk z člověka“, říká, „a odtrhne se od něho, jako nějakou ranou oddělen“, aby se mohlo plodit.

„ἄνθρωπος <γὰρ> ἐξ ἀνθρώπου ἐξέσ<σ>εται,“ φησίν, „καὶ ἀποσπᾶται, πληγῇ τινι μεριζόμενος,“ ἵνα γένηται.

B 32 /3 = Kléméns Alexandrisjký, Paedagogus II, 94, 4

„Μικρὰν ἐπιληψίαν“ τὴν συνουσίαν ὁ Ἀβδηρίτης ἔλεγεν σοφιστής, νόσον ἀνίατον ἡγούμενος. Ἡ γὰρ οὐχὶ καὶ ἐκλύσεις παρέπονται τῷ μεγέθει τῆς ἀπουσίας ἀνατιθέμεναι; „Ἄνθρωπος γὰρ ἐξ ἀνθρώπου ἐκφύεται τε καὶ ἀποσπᾶται.“

B 33 /1 = Kléméns Alexandrisjký, Stromata IV, 149,4 (př. V. Černušková)

Proto Démokritos správně říká, že „přirozenost a vzdělání mají k sobě velmi blízko,“ a stručně dodejme proč: „Vzdělání totiž člověka přetváří a rovněž přirozenost tvoří tak, že přetváří.“

διόπερ ὁ Δημόκριτος εὖ λέγει, ὡς „[ἡ] φύσις τε καὶ διδαχὴ παραπλήσιόν ἐστι“ καὶ τὴν αἰτίαν συντόμως προσαποδέδωκεν· „καὶ γὰρ ἡ διδαχὴ μεταρρυθμίζει τὸν ἄνθρωπον, μεταρρυθμοῦσα δὲ φύσις ποιεῖ“.

B 33 /2 = Stobaios, Anthologium II, 31, 65 (II, 213, 1 W.)

ἡ φύσις καὶ ἡ διδαχὴ παραπλήσιόν ἐστι. καὶ γὰρ ἡ διδαχὴ μεταρυσμοῖ τὸν ἄνθρωπον, μεταρυσμοῦσα δὲ φυσιοποιεῖ.

B 34 /1 = David, Prol. 38, 14 Busse (př. K. Svoboda)

(...) Člověk je malým světem podle Démokrita. (...)

καὶ ὥσπερ ἐν τῷ παντὶ ὀρῶμεν τὰ μὲν μόνως ἄρχοντα οἷον τὰ θεῖα, τὰ δὲ καὶ ἄρχοντα καὶ ἀρχόμενα οἷον τὰ ἀνθρώπεια (ταῦτα γὰρ καὶ ἄρχονται ἐκ τῶν θείων καὶ ἄρχουσι τῶν ἀλόγων ζώων), τὰ δὲ μόνως ἀρχόμενα ὡς τὰ ἄλογα ζῶια, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μικρῷ κόσμῳ ὄντι κατὰ τὸν Δημόκριτον ταῦτα θεωροῦνται. καὶ τὰ μὲν μόνως ἄρχουσιν, ὥσπερ ὁ λόγος, τὰ δὲ καὶ ἄρχονται καὶ ἄρχουσιν ὡς ὁ θυμός ... τὰ δὲ μόνως ἄρχονται ὥσπερ ἡ ἐπιθυμία.

B 34 /2 = Gallénos, De usu partt. III, 10 (III, 241 K., I, 177, 10 Helmr.)

ἀλλὰ καὶ τὸ ζῶιον οἷον μικρὸν τινα κόσμον εἶναι φασιν ἄνδρες παλαιοὶ περὶ φύσιν ἱκανοί.

B 35 - B 115

ΔΗΜΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΝΩΜΑΙ

B 35 = Démokratés 1.

γνωμέων μευ τῶνδε εἴ τις ἐπαῖοι ξὺν νόωι, πολλὰ μὲν ἔρξει πράγματ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἄξια, πολλὰ δὲ φλαῦρα οὐχ ἔρξει.

B 36 = Démokratés 2. in Stobaios III, 1, 27; cfr. B 187

ψυχῆς ... τίθησιν.

B 37 = Démokratés 3. (př. K. Svoboda)

Kdo si volí duševní statky, volí božštější, kdo tělesné, volí lidské.

ὁ τὰ ψυχῆς ἀγαθὰ αἰρεόμενος τὰ θειότερα αἰρέεται· ὁ δὲ τὰ σκήνεος τὰ ἀνθρωπήϊα.

B 38 = Démokratés 4.

Je krásné bránit těm, kdo působí křivdy; pokud ne [pokud to není možné], nekřivdit spolu s nimi.

καλὸν μὲν τὸν ἀδικέοντα κωλύειν· εἰ δὲ μή, μὴ ξυναδικέειν.

B 39 = Démokratés 5. in Stobaios, Anthologium III, 37, 25

Je třeba být dobrý, nebo aspoň napodobovat dobrého.

ἀγαθὸν ἢ εἶναι χρεῶν ἢ μιμεῖσθαι.

B 40 = Démokratés 6.

Lidé nejsou šťastní díky tělu, ani díky penězům, ale díky přímosti a mnohé rozvaze.

οὔτε σώμασιν οὔτε χρήμασιν εὐδαιμονοῦσιν ἄνθρωποι, ἀλλ' ὀρθοσύνηι καὶ πολυφροσύνηι.

B 41 = Démokratés 7. in Stobaios, Anthologium III, 1, 95

Je třeba zdržovat se chyb ne ze strachu nýbrž z povinnosti.

μη διὰ φόβον, ἀλλὰ διὰ τὸ δέον ἀπέχεσθαι ἀμαρτημάτων.

B 42 = Démokratés 8. in Stobaios, Anthologium IV, 44, 68

Velikou věcí je myslet v neštěstí, co je třeba.

μέγα τὸ ἐν ξυμφορῆσι φρονεῖν ἅ δεῖ.

B 43 = Démokratés 9.

Lítost nad hanebnými činy je záchranou života.

μεταμέλεια ἐπ' αἰσχροῖσιν ἔργμασι βίου σωτηρίη.

B 44 = Démokratés 10. in Stobaios, Anthologium III, 12, 13 (cfr. B 225)

Je třeba říkat pravdu, ne mluvit mnoho.

ἀληθόμυθον χρῆ εἶναι, οὐ πολύλογον.

B 45 = Démokratés 11.

ὁ ἀδικῶν τοῦ ἀδικουμένου κακοδαιμονέστερος.

B 46 = Démokratés 12. in Stobaios, Anthologium IV, 44, 69

μεγαλοψυχίη τὸ φέρειν προάεως πλημμέλειαν.

B 47 = Démokratés 13. in Stobaios, Anthologium III, 1, 45

νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ τῷ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

B 48 = Démokratés 14. in Stobaios, Anthologium III, 38, 46 (př. K. Svoboda)

Dobrý člověk nedbá, haní-li ho špatní.

μωμεομένων φλαύρων ὁ ἀγαθὸς οὐ ποιεῖται λόγον.

B 49 = Démokratés 15. in Stobaios, Anthologium IV, 4, 27

Je těžké být pod vládou někoho horšího.

χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρίονος.

B 50 = Démokratés 16. (př. K. Svoboda)

Kdo zcela podléhá penězům, nemůže být nikdy spravedlivý.

ὁ χρημάτων παντελῶς ἥσσω οὐκ ἂν ποτε εἶη δίκαιος.

B 51 = Démokratés 17. in Stobaios, Anthologium II, 4, 12

ισχυρότερος ἐς πειθῶ λόγος πολλαχῆι γίνεται χρυσοῦ.

B 52 = Démokratés 18. in Stobaios, Anthologium III, 10, 42

Marně se namáhá, kdo chce přivést k rozumu toho, kdo se domnívá, že má rozum.

τὸν οἰόμενον νοῦν ἔχειν ὁ νουθετέων ματαιοπονεῖ.

B 53 = Démokratés 19.1.

πολλοὶ λόγον μὴ μαθόντες ζῶσι κατὰ λόγον.

B 53a = Démokratés 19.2. in Stobaios, Anthologium II, 15, 33 (př. K. Svoboda)

Mnozí dělají nejhanebnější věci a pronášejí nejlepší řeči.

πολλοὶ δρῶντες τὰ αἰσχιστὰ λόγους ἀρίστους ἀσκέουσιν.

B 54 = Démokratés 20.

Nechápaní nabývají vědomí neštěstím.

οἱ ἀξύνετοι δυστυχέοντες σωφρονέουσι.

B 55 = Démokratés 21. in Stobaios, Anthologium II, 15, 36

ἔργα καὶ πρήξιας ἀρετῆς, οὐ λόγους, ζηλοῦν χρειῶν.

B 56 = Démokratés 22.

Κράσνε věci poznávají a vyhledávají ty, kdo jsou k nim přirozeně nadaní.

τὰ καλὰ γνωρίζουσι καὶ ζηλοῦσιν οἱ εὐφυέες πρὸς αὐτά.

B 57 = Démokratés 23 in Stobaios, Anthologium IV, 29, 18 (př. K. Svoboda)

Ušlechtilost dobytka se zakládá na tělesné síle, ušlechtilost lidí na řádné povaze.

κτηνέων μὲν εὐγένεια ἢ τοῦ σκηνεος εὐσθένεια, ἀνθρώπων δὲ ἢ τοῦ ἥθεος
εὐτροπία.

B 58 = Démokratés 23a. in Stobaios, Anthologium IV, 46, 18

Naděje lidí správně myslících jsou splnitelné, nechápaných nesplnitelné.

ἐλπίδες αἱ τῶν ὀρθὰ φρονούντων ἐφικταί, αἱ δὲ τῶν ἀξυνέτων ἀδύνατοι.

B 59 = Démokratés 24. in Stobaios, Anthologium II, 31, 71

οὔτε τέχνη οὔτε σοφία ἐφικτόν, ἦν μὴ μάθητι τις.

B 60 = Démokratés 25. in Stobaios, Anthologium III, 13, 46 (př. K. Svoboda)

Je lépe vytykat vlastní chyby než cizí.

κρέσσον τὰ οἰκήϊα ἐλέγχειν ἀμαρτήματα ἢ τὰ ὀθνεῖα.

B 61 = Démokratés 26. in Stobaios, Anthologium III, 37, 25 (př. K. Svoboda)

Kdo mají spořádanou povahu, mají i spořádaný život.

οἷσιν ὁ τρόπος ἐστὶν εὐτακτος, τούτοισι καὶ ὁ βίος συντέτακται.

B 62 = Démokratés 27. in Stobaios, Anthologium III, 9, 29

ἀγαθὸν οὐ τὸ μὴ ἀδικεῖν, ἀλλὰ τὸ μηδὲ ἐθέλειν.

B 63 = Démokratés 28. in Stobaios, Anthologium III 14, 8

εὐλογεῖν ἐπὶ καλοῖς ἔργμασι καλόν· τὸ γὰρ ἐπὶ φλαύροισι κιβδήλου καὶ ἀπατεῶνος
ἔργον.

B 64 = Démokratés 29. in Stobaios, Anthologium III, 4, 81

Mnozí mnohoučení nemají rozum.

πολλοὶ πολυμαθέες νοῦν οὐκ ἔχουσιν.

B 65 = Démokratés 30. (Cfr. Hérakleitos B 40)

Je třeba přestovat mnohé přemýšlení, ne mnohoučenost.

πολυνοῖην, οὐ πολυμαθίην ἀσκεῖν χρή.

B 66 = Démokratés 31.

Je lépe radit se před činy, než o nich potom přemítat.

προβουλεύεσθαι κρείσσον πρὸ τῶν πράξεων ἢ μετανοεῖν.

B 67 = Démokratés 32.

mḗ pāsιν, ἀλλὰ τοῖς δοκίμοισι πιστεύειν· τὸ μὲν γὰρ εὐηθες, τὸ δὲ σωφρονέοντος.

B 68 = Démokratés 33.

Člověk je váženým nebo neváženým nejen podle toho, co dělá, nýbrž i podle toho, co chce.

δόκιμος ἀνὴρ καὶ ἀδόκιμος οὐκ ἐξ ὧν πράσσει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν βούλεται.

B 69 = Démokratés 34. (př. K. Svoboda)

Všem lidem je totéž dobré a pravdivé, ale příjemné je každému něco jiného.

ἀνθρώποις πᾶσι τῶντὸν ἀγαθὸν καὶ ἀληθές· ἡδὺ δὲ ἄλλωι ἄλλο.

B 70 = Démokratés 35.

Nemírná touha sluší chlapci, ne muži.

παιδός, οὐκ ἀνδρός τὸ ἀμέτρως ἐπιθυμεῖν.

B 71 = Démokratés 36.

Rozkoše v nevhodný čas plodí nepříjemnosti.

ἡδοναὶ ἄκαιροὶ τίκτουσιν ἀηδίας.

B 72 = Démokratés 37. (př. K. Svoboda)

Prudké žádosti obrácené k nějaké věci oslepují duši vzhledem k ostatním věcem.

αἱ περὶ τι σφοδραὶ ὀρέξεις τυφλοῦσιν εἰς τᾶλλα τὴν ψυχὴν.

B 73 = Démokratés 38. in Stobaios, Anthologium III, 5, 23 (př. K. Svoboda)

Spravedlivá láska je toužit bez chťiče po krásných lidech.

δίκαιος ἔρως ἀνυβρίστως ἐφίεσθαι τῶν καλῶν.

B 74 = Démokratés 39.

Nemáme vyhledávat nic příjemného, není-li to prospěšné.

ἡδὺ μηδὲν ἀποδέχεσθαι, ἢν μὴ συμφέρηι.

B 75 = Démokratés 40. in Stobaios, Anthologium IV, 2, 13

Pro nerozumné je lepší, když jsou ovládáni, než když vládnou.

κρέσσον ἄρχεσθαι τοῖς ἀνοήτοισιν ἢ ἄρχειν.

B 76 = Démokratés 41.

Pošetilým se nestává učitelkou řeč, nýbrž nehoda.

νηπίοισιν οὐ λόγος, ἀλλὰ ξυμφορὴ γίνεται διδάσκαλος.

B 77 = Démokratés 42. in Stobaios, Anthologium III, 4, 82

dόξα καὶ πλοῦτος ἀνευ ξυνέσιος οὐκ ἀσφαλέα κτήματα.

B 78 = Démokratés 43. in Stobaios, Anthologium IV, 31, 121

χρήματα πορίζειν μὲν οὐκ ἀχρεῖον, ἐξ ἀδικίης δὲ πάντων κάκιον.

B 79 = Démokratés 44.

Je těžké jak napodobovat špatnosti, tak ani nechtít napodobovat dobré.

χαλεπὸν μιμεῖσθαι μὲν τοὺς κακοὺς, μηδὲ ἐθέλειν δὲ τοὺς ἀγαθοὺς.

B 80 = Démokratés 45.

Je ošklivé starat se o mnohé cizí věci a neznat domácí.

αἰσχροὺν τὰ ὀθνεῖα πολυπραγμονέοντα ἀγνοεῖν τὰ οἰκήϊα.

B 81 = Démokratés 46. in Stobaios, Anthologium III, 29, 67

τὸ ἀεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πρήξιας.

B 82 /1 = Démokratés 47.

κίβδηλοι καὶ ἀγαθοφανέες οἱ λόγῳ μὲν ἅπαντα, ἔργῳ δὲ οὐδὲν ἔρδοντες.

B 82 /2 = Démokratés 48.

μακάριος, ὃς οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει· χρῆται γὰρ εἰς ἅ δεῖ καλῶς.

B 83 = Démokratés 49.

Příčinou chyby je neznalost lepšího.

ἀμαρτίας αἰτιή ἢ ἀμαθίη τοῦ κρέσσονος.

B 84 = Démokratés 50.

ἑαυτὸν πρῶτον αἰσχύνεσθαι χρεῶν τὸν αἰσχροῦ ἔρδοντα.

B 85 = Démokratés 51. in Stobaios, Anthologium II, 31, 73

ὁ ἀντιλογεόμενος καὶ πολλὰ λεσχηνεύομενος ἀφυῆς ἐς μάθησιν ὧν χρῆ.

B 86 = Démokratés 52. in Stobaios, Anthologium III, 36, 24

πλεονεξίη τὸ πάντα λέγειν, μηδὲν δὲ ἐθέλειν ἀκούειν.

B 87 = Démokratés 53.

Špatného [člověka] je třeba hlídat, aby se nechopil příhodného okamžiku.

τὸν φαῦλον παραφυλάττειν δεῖ, μὴ καιροῦ λάβηται.

B 88 = Démokratés 54. in Stobaios, Antholoium III, 38. 47

Kdo závidí, působí sobě žal tak jako nepříteli.

ὁ φθονέων ἐωυτὸν ὡς ἐχθρὸν λυπέει.

B 89 = Démokratés 55.

ἐχθρὸς οὐχ ὁ ἀδικέων, ἀλλὰ ὁ βουλόμενος.

B 90 = Démokratés 56.

Nepřátelství příbuzných bývá mnohem obtížnější než nepřátelství cizích.

ἢ τῶν συγγενῶν ἐχθρη τῆς τῶν ὀθνείων χαλεπωτέρα μάλα.

B 91 = Démokratés 57.

μὴ ὑποπτος πρὸς ἅπαντας, ἀλλ' εὐλαβῆς γίνου καὶ ἀσφαλῆς.

B 92 = Démokratés 58.

Dobrodiní máme přijímat v očekávání, že za ně dáme větší odplatu.

χάριτας δέχεσθαι χρεῶν προσκοπευόμενον κρέσσονας αὐτῶν ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι.

B 93 = Démokratés 59.

Činíš-li dobrodiní, dávej pozor na toho, kdo je přijímá, aby to nebyl podvodník a neodplatil ti dobré zlým.

χαριζόμενος προσκίπτει τὸν λαμβάνοντα, μὴ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῦ κίβδηλος ἐὼν ἀποδῶι.

B 94 = Démokratés 60.

Malá dobrodiní v pravý čas jsou největší pro ty, kdo je dostávají.

μικραὶ χάριτες ἐν καιρῶι μέγισταί τοις λαμβάνουσι.

B 95 = Démokratés 61.

τιμαὶ παρὰ τοῖς εὖ φρονέουσι μέγα δύνανται, οἱ ξυνιαῖσι τιμώμενοι.

B 96 = Démokratés 62.

χαριστικός οὐχ ὁ βλέπων πρὸς τὴν ἀμοιβήν, ἀλλ' ὁ εὖ δοῶν προσηρημένος.

B 97 = Démokratés 63.

πολλοὶ δοκέοντες εἶναι φίλοι οὐκ εἰσὶ, καὶ οὐ δοκέοντες εἰσὶν.

B 98 = Démokratés 64.

Přátelství jednoho rozumného je lepší než přátelství všech nerozumných.

ένος φιλή ξυνετοῦ κρέσσω ἀξυνέτων πάντων.

B 99 = Démokratés 65.

ζῆν οὐκ ἄξιος, ὅτωι μηδὲ εἷς ἐστι χρηστὸς φίλος.

B 100 = Démokratés 66.

ὅτεωι μὴ διαμένουσιν ἐπὶ πολλὸν οἱ πειραθέντες φίλοι, δύστροπος.

B 101 = Démokratés 67.

ἐκτρέπονται πολλοὶ τοὺς φίλους, ἐπὴν ἐξ εὐπορίας εἰς πενίην μεταπέσωσιν.

B 102 = Démokratés 68.

Krásná je ve všem rovnost: nadbytek a nedostatek se mi nelíbí.

καλὸν ἐν παντὶ τὸ ἴσον· ὑπερβολὴ δὲ καὶ ἔλλειψις οὐ μοι δοκέει.

B 103 = Démokratés 69.

οὐδ' ὑφ' ἑνὸς φιλέεσθαι δοκέει μοι ὁ φιλέων μηδένα.

B 104 = Démokratés 70.

γέρον εὐχαρις ὁ αἰμύλος καὶ σπουδαιόμυθος.

B 105 = Démokratés 71. (př. K. Svoboda)

Tělesná krása je cosi živočišného, není-li v ní skryt duch.

σώματος κάλλος ζωϊῶδες, ἢν μὴ νοῦς ὑπῆι.

B 106 = Démokratés 72.

Ve štěstí je snadné nalézt přítele, v neštěstí však ze všeho nejnesnadnější.

ἐν εὐτυχίῃ φίλον εὐρεῖν εὐπορον, ἐν δὲ δυστυχίῃ πάντων ἀπορώτατον.

B 107 = Démokratés 73.

φίλοι οὐ πάντες οἱ ξυγγενέες, ἀλλ' οἱ ξυμφωνέοντες περὶ τοῦ ξυμφέροντος.

B 107a = Démokratés 74. (př. K. Svoboda)

Je slušné, abychom se, jsouce lidmi, nesmáli neštěstí lidí, nýbrž nad ním naříkali.

ἄξιον ἀνθρώπους ὄντας ἐπ' ἀνθρώπων συμφοραῖς μὴ γελαῖν, ἀλλ' ὀλοφύρεσθαι.

B 108 = Démokratés 75. in Stobaios IV, 34, 58 (př. K. Svoboda)

Těm, kdo hledají dobro, stěží se naskýtá, zato zlé se naskýtá i těm, kteří nehledají.

διζημένοισι τὰγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισιν.

B 109 = Démokratés 76.

οί φιλομεμφέες εἰς φιλίην οὐκ εὐφυέες.

B 110 = Démokratés 77.

γυνή μὴ ἀσκέιτω λόγον· δεινὸν γάρ.

B 111 = Démokratés 78. in: Stobaios IV, 23, 39

ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι ὕβρις εἴη ἂν ἀνδρὶ ἐσχάτη.

B 112 /1 = Démokratés 79. (př. K. Svoboda)

Svědčí o božské mysli rozvažovat vždy něco krásného.

θείου νοῦ τὸ ἀεὶ τι διαλογίζεσθαι καλόν.

B 112 /2 = Démokratés 80.

ἢν πιστεύῃ τις θεοὺς ἐπισκοπεύειν πάντα, οὔτε λάθρη οὔτε φανερῶς ἀμαρτήσεται.

B 113 = Démokratés 81.

Velmi ubližují nechápaným ti, kdo je chválí.

μεγάλα βλάπτουσι τοὺς ἀξυνέτους οἱ ἐπαινέοντες.

B 114 = Démokratés 82.

βέλτερον ὑφ' ἑτέρου ἢ ὑφ' ἑαυτοῦ ἐπαινέεσθαι.

B 115 /1 = Démokratés 83.

ἢν μὴ γνωρίζῃς τοὺς ἐπαινούς, κολακεύεσθαι ἡγέο.

B 115 /2 = Démokratés 84.

ὁ κόσμος σκηνή, ὁ βίος πάροδος· ἦλθες, εἶδες, ἀπῆλθες.

B 115 /3 = Démokratés 85.

ὁ κόσμος ἀλλοίωσις, ὁ βίος ὑπόληψις.

B 115 /4 = Démokratés 86.

τίμιον ὀλίγη σοφία ὑπέρ δόξαν ἀφροσύνης μεγάλης.

B 116 /1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 36 (součást A 1)

ἦλθον γὰρ εἰς Ἀθήνας καὶ οὐ τις με ἔγνωκεν.

Přišel jsem do Athén a nikdo mne tam neznal.

B 116 /2 = Cicero, Tusculanae disputationes V, 36, 104

Intellegendum est igitur nec gloriam popularem ipsam per sese expetendam nec ignobilitatem extimescendam.

„Veni Athenas“ inquit Democritus, „neque me quisquam ibi adgnovit.“

Constantem hominem et gravem, qui gloriatur a gloria se afuisse.

B 117 /1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 72

Démokritos zavrhuje vlastnosti, když říká: „Podle zvyku chladné, podle zvyku teplé, ve skutečnosti však atomy a prázdnota.“ (B 125) A dále:

„Ve skutečnosti nic nevíme, neboť pravda je v hlubině.“

Δημόκριτος δὲ τὰς ποιότητος ἐκβάλλων, ἵνα φησί: „νόμωι θερμόν, νόμωι ψυχρόν, ἔτεῃ δὲ ἄτομα καὶ κενόν“ (B 125) καὶ πάλιν·

„ἔτεῃ δὲ οὐδὲν ἴδμεν· ἐν βυθῶι γὰρ ἡ ἀλήθεια“.

B 117 /2 = Cicero, Praeparatio evangelica II, 10, 32

Naturam accusa, quae in profundo veritatem, ut ait Democritus, penitus abstruserit.

B 118 = Dionýsios, in Eusebio, Praeparatio evangelica XIV, 27, 4 (př. K. Svoboda)

Demokritos říkal, že by chtěl raději nalézt jeden příčinný výklad, než aby se mu dostalo království Peršanů. (...)

Δημόκριτος γοῦν αὐτός, ὡς φασιν, ἔλεγε βούλεσθαι μᾶλλον μίαν εὐρεῖν αἰτιολογίαν ἢ τὴν Περσῶν οἱ βασιλείαν γενέσθαι

καὶ ταῦτα μάτην καὶ ἀναιτίως αἰτιολογῶν ὡς ἀπὸ κενῆς ἀρχῆς καὶ ὑποθέσεως πλανωμένης ὁρμώμενος καὶ τὴν ἴζαν καὶ τὴν κοινὴν ἀνάγκην τῆς τῶν ὄντων φύσεως οὐχ ὀρῶν, σοφίαν δὲ μεγίστην ἠγούμενος τὴν τῶν ἀσόφως καὶ ἡλιθίως συμβαινόντων κατανόησιν, καὶ τὴν τύχην τῶν μὲν καθόλου καὶ τῶν θείων δέσποιναν ἐφιστὰς, καὶ βασιλίδα, καὶ πάντα γενέσθαι κατ' αὐτὴν ἀποφαινόμενος, τοῦ δὲ τῶν ἀνθρώπων αὐτὴν ἀποκηρύττων βίου καὶ τοὺς πρεσβεύοντας αὐτὴν ἐλέγχων ἀγνώμονας.

B 119 /1 = Dionýsios, in Eusebio, Praeparatio evangelica XIV, 27, 5 (př. K. Svoboda)

(...)

„Lidé si vytvořili obraz osudu (*tyché*, náhody) na zakrytí vlastní nerozvážnosti, neboť osud jen málokdy bojuje s rozumností a většinu věcí v životě řídí rozumný bystrozrak.“

(...)

τῶν γοῦν ὑποθηκῶν ἀρχόμενος λέγει

„ἄνθρωποι τύχης εἰδῶλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀβουλίας. βαιὰ γὰρ φρονήσει τύχη μάχεται, τὰ δὲ πλεῖστα ἐν βίῳ εὐξύνετος ὀξυδερκείη κατιθύνει.“

φύσει γὰρ γνώμη τύχη μάχεται· καὶ τὴν ἐχθίστην τῇ φρονήσει ταύτην αὐτὴν ἔφασαν κρατεῖν· μᾶλλον δὲ καὶ ταύτην ἄρδην ἀναιροῦντες καὶ ἀφανίζοντες ἐκείνην ἀντικαθιστᾶσιν αὐτῆς· οὐ γὰρ εὐτυχῇ τὴν φρόνησιν, ἀλλ' ἐμφρονεστάτην ὕμνοῦσι τὴν τύχην.

B 119 /2 = Stobaios II, 8, 16 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Lidé si vytvořili obraz osudu (*tyché*, náhody) na zakrytí vlastní nerozvážnosti, neboť osud jen málokdy bojuje s rozumností a většinu věcí v životě řídí rozumný bystrozrak.

Δημοκρίτου· ἄνθρωποι τύχης εἶδωλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀβουλίας. βαιὰ γὰρ φρονήσει τύχη μάχεται, τὰ δὲ πλεῖστα ἐν βίῳ εὐξύνετος ὀξυδερκείη κατιθύνει.

B 119 /3 = Epikúros, Sent. 16 (p. 74, 17 Us.)

(...)

Lidé si vytvořili obraz osudu (*tyché*, náhody) na zakrytí vlastní nerozvážnosti, neboť osud jen málokdy bojuje s rozumností a většinu věcí v životě řídí rozumný bystrozrak.

βραχέα σοφῶι τύχη παρεμπίπτει, τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διώικηκε καὶ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον τοῦ βίου διοικεῖ καὶ διοικήσει.

ἄνθρωποι τύχης εἶδωλον ἐπλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀβουλίας. βαιὰ γὰρ φρονήσει τύχη μάχεται, τὰ δὲ πλεῖστα ἐν βίῳ εὐξύνετος ὀξυδερκείη κατιθύνει.

B 120 = Erotianos Gramm. p. 90, 18 N.

φλέβας δὲ οὐ τὰς συνήθως λεγομένας, ἀλλὰ τὰς ἀρτηρίας ὠνόμασε. καὶ ὁ Δημόκριτος δὲ φλεβοπαλίην καλεῖ τὴν τῶν ἀρτηριῶν κίνησιν.

B 121 = Eustathios, in β 190; p. 1441

Δημόκριτος δὲ „ἐπιτηδειέστατον“ φησί.

B 122 /1 = Etymolog. gent., s.v. ἀλαπάξαι·

ἐκπορθῆσαι παρὰ τὴν λάπαθον τὴν βοτάνην ἢ ἐστὶ κενωτικὴ γαστρος. καὶ

Δημόκριτος τοὺς βόθρους τοὺς παρὰ τῶν κνηγετῶν γινομένους λαπάθους καλεῖ διὰ τὸ κεκενῶσθαι.

B 122 /2 = Anecd. Bekk. Lex. VI, 374, 14

ἀμέλει Δημόκριτος τοὺς βόθρους τοὺς πρὸς τῶν κυνηγῶν σκαπτομένους οἷς ὑπεράνω κόνις λεπτή ἐπιχεῖται καὶ φρύγανα ἐπιβάλλεται, ἵνα οἱ λαγωοὶ ἐμπίπτωσιν εἰς αὐτούς, λαπάθους φησὶ καλεῖσθαι.

B 122a = Etymolog. gent., s.v. γυνή·

... ἢ, ὡς Δημόκριτος, γονή τις οὔσα, ἢ γονῆς δεκτική.

B 123 = Etymolog. gent., s.v. δείκελον·

παρὰ δὲ Δημοκρίτῳ κατ' εἶδος ὁμοία τοῖς πράγμασιν ἀπόρροια.

B 124 = Pseudo-Galénos, Definitiones medicae 439 (XIX, 449, 15-18 K.)

Podle Platóna (*Tímaios* 91a) a Dioklea se sperma vyděluje z mozku a míchy. Praxagorás, Démokritos a také Hippokratés říkají, že z celého těla. Démokritos říká, že lidé bude jeden a člověk všichni. [jeden člověk bude všemi lidmi?]

ἐκκρίνεται τὸ σπέρμα ὡσπερ Πλάτων (Tim. 91a) φησὶ καὶ Διοκλῆς (fr. 170; 196 Wellm.) ἀπὸ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου· Πραξαγόρας δὲ καὶ Δημόκριτος ἔτι τε Ἴπποκράτης ἐξ ὅλου τοῦ σώματος, ὁ μὲν Δημόκριτος λέγων, ἄνθρωποι εἷς ἔσται καὶ ἄνθρωπος πάντες.

B 125 = Galénos, De medic. empir. fr. 1259, 8 Schöne (př. K. Svoboda)

(...) Když Démokritos zlehčil, co se nám jeví, řka: „Podle zvyku barva, podle zvyku sladké, podle zvyku kyselé, avšak ve skutečnosti atomy a prázdno,“ tu dal mluvit smyslům takto k rozumu:

„Ubohá myslí, od nás jsi vzala důkazy a nás vyvracíš? Pádem ti bude naše vyvracení.“

ὅς γὰρ οὐδ' ἄρξασθαι δύναται τῆς ἐναργείας χωρὶς, πῶς ἂν οὗτος πιστὸς εἴη, παρ' ἧς ἔλαβε τὰς ἀρχάς, κατὰ ταύτης θρασυνόμενος; τοῦτο καὶ Δημόκριτος εἰδώς, ὅποτε τὰ φαινόμενα διέβαλε, „νόμῳ χροίῃ, νόμῳ γλυκύ, νόμῳ πικρόν“, εἰπών, „ἔτεῃ δ' ἄτομα καὶ κενόν,“ ἐποίησε τὰς αἰσθήσεις λεγούσας πρὸς τὴν διάνοιαν οὕτως·

„τάλαινα φρήν, παρ' ἡμέων λαβοῦσα τὰς πίστεις ἡμέας καταβάλλεις; πτῶμά τοι τὸ κατάβλημα.“

B 126 /1 = Gallénos, De differ. puls. I, 25 (VIII, 551 K)

κοινὸν μὲν, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα ἑκατέροις, τῷ μὲν κυματώδει τὸ οἶον κύματα ἐπανίστασθαι κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἕτερον ἐφ' ἑτέρωι, τῷ δὲ σκωληκίζοντι σκώληκος εἰκέναι πορείαι καὶ αὐτοῦ τοῦ ζώου κυματωδῶς κινουμένου, καθάπερ καὶ Δημόκριτος λέγει που περὶ τῶν τοιούτων διαλεγόμενος τῶν ὅσα κυματοειδῶς ἀνὰ τὴν πορείαν πλάζεται'.

B 126 /2 = Aristotelés, Hist. anim. V, 19; p. 551b 6

γίνονται δὲ καὶ τὰ ὑπερα καὶ τὰ πηνία ἔκ τινων τοιούτων ἄλλων, αἱ κυμαίνουσι τῇ πορείαι καὶ προβάσαι τῷ ἑτέρωι κάμψασαι ἐπιβαίνουσιν.

B 127 = Hérodian., π. καθολ. προσ. in: Eustath. ad ξ 428; p. 1766 (II, 445, 9 L.)

A Démokritos [říká], že lidé, když se škrábají, mají příjemný pocit a je jim jako při pohlavním styku.

καὶ Δημόκριτος ἕξόμενοι ἄνθρωποι ἡδονται καὶ σφιν γίνεται ἄπερ τοῖς ἀφροδισιάζουσιν'.

B 128 = Hérodian., π. καθολ. προσ. in: Theogn. p. 79 (I, 355, 19 L.)

εἰς ὧν οὐδέτερον μονογενές ἢ εἰς ἡν ἢ εἰς ἀν ἢ εἰς ἐν ἢ εἰς ἰν ἢ εἰς ὑν οὐκ ἔστιν εὐρεῖν. τὸ γὰρ ἰθύτρην παρὰ Δημοκρίτῳι βεβίασται.

B 129 = Hérodian., περὶ παθῶν in: Et. gen. s.v. νένωται (II, 253 L.)

καὶ πάλιν ὡς χρυσόονται, χρυσοῦνται οὕτω καὶ νόονται, νοῦνται. Δημοκρίτῳι φρενὶ θεῖα νοῦνται.

B 129a = Hérodian., περὶ παθῶν in: Epimer. Hom. 396, 11 (II, 224 n. L.)
καὶ παρὰ τὸ κλίνω κέκλιται παρὰ τῷ Δημοκρίτῳ χωρὶς τοῦ ν.

B 130 = Hésychios, Lexicon, s.v. ἀμφιδήτιοι·
ὡς κρίκοι διάκενοι παρὰ Δημοκρίτῳ.

B 131 = Hésychios, Lexicon, s.v. ἀπάτητον
ἀπάτητον· τὸ ἀνωμάλως συγκείμενον παρὰ Δημοκρίτῳ.

B 132 = Hésychios, Lexicon, s.v. ἀσκαληρές
ἀσκαληρές· ἰσόπλευρον παρὰ Δημοκρίτῳ.

B 133 = Hésychios, Lexicon, s.v. βροχμώδης
βροχμώδης· ἢ νοτερὰ καὶ ἀπαλή. Δημόκριτος.

B 134 = Hésychios, Lexicon, s.v. βρόχος
βρόχος· ἀγκύλη Δημόκριτος, ἀγχόνη, δεσμός.

B 135 = Hésychios, Lexicon, s.v. δεξαμεναί
δεξαμεναί· ὑδάτων δοχεῖα, καὶ ἐν τῷ σώματι φλέβες. Δημοκρίτου.

B 136 = Hésychios, Lexicon, s.v. δυοχοῖ
δυοχοῖ· πωματίζει παρὰ Δημοκρίτῳ.
Cfr. Hésychios, Lexicon, s.v. δυοχωσαι· πωμάσαι.

B 137 = Hésychios, Lexicon, s.v. συγγονή
συγγονή· σύστασις. Δημόκριτος.

B 138 = Hésychios, Lexicon, s.v. ἀμειψικοσμίη
ἀμειψικοσμίη· μετακόσμησις.

B 139 = Hésychios, Lexicon, s.v. ἀμειψιουσμειν
ἀμειψιουσμειν· ἀλλάσσειν τὴν σύγκρισιν ἢ μεταμορφοῦσθαι.

B 139a = Hésychios, Lexicon, s.v. ἀμειψίχρο[ο]ν
ἀμειψίχρο[ο]ν· μεταβάλλον τὰ [χρώματα].

B 140 = Hésychios, Lexicon, s.v. εὐεστώ
εὐεστώ· ... εὐδαιμονία ἀπὸ τοῦ εὖ ἐστάναι τὸν οἶκον.

B 141 = Hésychios, Lexicon, s.v. ιδέα
ιδέα· ἡ ὁμοιότης, μορφή, εἶδος. καὶ τὸ ἐλάχιστον σῶμα.

B 142 /1 = Olympiodóros, In Plat. Phileb.2; p. 242 Stallb.

(...)

... Jména jsou zvučícími obrazy, jak říkal Demokritos.

τί τὸ τοσοῦτον σέβας περὶ τὰ θεῶν ὀνόματα τοῦ Σωκράτους;

ἢ ὅτι πάλαι καθιέρωται τοῖς οἰκειοῖς τὰ οἰκειᾶ καὶ ἄτοπον κινεῖν τὰ ἀκίνητα ἢ ὅτι φύσει αὐτοῖς ὠικεῖται κατὰ τὸν ἐν Κρατύλῳ λόγον ἢ ὅτι ἀγάλματα φωνήεντα καὶ ταῦτά ἐστι τῶν θεῶν, ὡς Δημόκριτος;

B 142 /2 = Hierokl., In Pyth. c. aur. 25

τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα σύμβολόν ἐστι καὶ εἰκῶν ἐν φωνῇ δημιουργικῆς οὐσίας τῷ τοὺς πρῶτους θεμένους τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα διὰ σοφίας ὑπερβολὴν ὥσπερ τινὰς

ἀγαλματοποιούς ἀρίστους διὰ τῶν ὀνομάτων ὡς δι' εἰκόνων ἐμφανίσει αὐτῶν τὰς δυνάμεις.

B 143 = Filodémos, De ira 28, 17 G.

κάπαντῶσι δὲ πολλάκι πολλὰ συμφοραὶ καὶ φίλοις καὶ προσήκουσιν ἄλλοις, ἔστι δ' ὅτε καὶ πατρίσι καὶ βασιλείαις, οὐ πάλαι μόνον, ὅθ' ἡ μῆνις ἐκείνη μυρὶ Ἰαχαιοῖς ἄλγη ἔθηκεν, ἀλλ' ὅσημέραι, καὶ μικροῦ δεῖν ὅσα τις ἂν νώσαιτο' κατὰ Δημόκριτον ἡ κακὰ πάντα παρακολουθεῖ διὰ τὰς ὑπερμέτρους ὀργάς.

B 144 = Filodémos, De music. D 31; p. 108, 29 Kemke

Démokritos (...) říká, že hudba je mladší [než ostatní dovednosti] a jako příčinu uvádí, že ji nevytvořila nouze, ale že vznikla až z nadbytku.

Δημόκριτος μὲν τοίνυν, ἀνὴρ οὐ φυσιολογώτατος μόνον τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱστορουμένων οὐδενὸς ἦττον πολυπράγμων, μουσικὴν φησι νεωτέραν εἶναι καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι λέγων μὴ ἀποκρίναι τὰναγκαῖον, ἀλλὰ ἐκ τοῦ περιεῦντος ἤδη γενέσθαι.

B 144a = Fótiος, Lex. A S. 106, 23 Reitzenst.

ἀναβήσομαι Δημόκριτος· ἐπανεξελεύσομαι [ἐπὶ τὰ] ἐξ ἀρχῆς.

B 145 = Plútarchos, De puer. ed. 14; p. 9f

λόγος γὰρ ἔργου σκιή, κατὰ Δημόκριτον.

B 146 = Plútarchos, De prof. in virt. = Quomodo quis suos in virtute sentiat profectus 10; 81b

... kdo se dívá na krásné [věci], ukazuje, že rozum se žíví uvnitř a je zakořeněný v sobě samém – a podle Démokrita „je uvyklý mít potěšení sám ze sebe“.

... θεατῆς τῶν καλῶν δείκνυσι τὸν λόγον ἐντὸς ἤδη τρεφόμενον καὶ ῥιζούμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατὰ Δημόκριτον αὐτὸν „ἐξ ἑαυτοῦ λαμβάνειν τὰς τέρψιας ἐθιζόμενον“.

B 147 /1 = Plútarchos, De sanit. praec. 14; 129a (cfr. 22 B 13; 22 B 37)

(...) a prasata zuří v hnoji, jak říká Démokritos, (...)

ἄτοπον γὰρ ἐστὶ κοράκων μὲν λαρυγγισμοῖς καὶ κλωσμοῖς ἀλεκτορίδων καὶ συσὶν ἐπὶ φορυτῶι μαργαίνουσαις, ὡς ἔφη Δημόκριτος, ἐπιμελῶς προσέχειν σημεῖα ποιουμένους πνευμάτων καὶ ὄμβρων, τὰ δὲ τοῦ σώματος κινήματα καὶ σάλους καὶ προπαθείας μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν μηδὲ ἔχειν σημεῖα χειμῶνος ἐν ἑαυτῶι γενησομένου καὶ μέλλοντος.

B 147 /2 = Kléméns Alex., Protrepticus 92, 4 (př. Matyáš Havrda)

Oni se ale na způsob červů povalují v okolí bažin a bláta, výtoků slasti, a tupě se vykrmují bezcennými požitky! Jako prasata jsou někteří lidé! Neboť prasata prý „mají potěšení spíše z bláta“ než z čisté vody a „po hnoji“, podle Démokrita, „šlí“.

Οἱ δὲ σκωλήκων δίκην περὶ τέλματα καὶ βορβόρους, τὰ ἡδονῆς ρεύματα, καλινδούμενοι ἀνονήτους καὶ ἀνοήτους ἐκβόσκονται τρυφάς, ὑώδεις τινὲς ἀνθρώποι. Ὑες γὰρ, φησὶν, „ἡδονται βορβόρῳ“ μᾶλλον ἢ καθαρῶ ὕδατι (cfr. 22 B 13; 22 B 37) καὶ „ἐπὶ φορυτῶ μαργαίνουσιν“ κατὰ Δημόκριτον.

Cfr.:

Pseudo-Theophrastos, De sign. 49:

καὶ τὸ πανταχοῦ δὲ λεγόμενον σημεῖον δημόσιον χειμέριον, ὅταν σύες περὶ φορυτοῦ μάχωνται καὶ φύρωσιν.

Arátos, Phaenomena I, 1123:

(...) nejsou dokladem jasu,
ani prasata, když se hrnou v bahno.

(...)

οὐδὲ σύες φορυτῶ ἔπι μαργαίνουσαι.

B 148 = Plútarchos, De amore prolis 3; 495e

(...) Nejprve totiž vzniká v děložce pupek, jak říká Démokritos, jako kotviště v příboji a bloudění, jako lodní lano a úponek pro rodící se a budoucí plod. (...)

ὅταν δὲ τὴν γονὴν ἀναλάβῃ προσπεσοῦσαν ἢ ὑστέρα καὶ περιστείλῃ ριζώσεως γενομένης (ἔο γὰρ ὀμφαλὸς πρῶτον ἐν μήτρησιν, ὡς φησι Δημόκριτος, ἀγκυρηβόλιον σάλου καὶ πλάνης ἐμφύεται, πείσμα καὶ κλῆμα τῶι γεννωμένῳ καρπῶι καὶ μέλλοντι) τοὺς μὲν ἐμμήνους καὶ καθαρσίους ἔκλεισεν ὀχετοὺς ἢ φύσις...

B 149 = Plútarchos, Animine an corp. aff. 2; 500d (př. K. Svoboda)

(...) Otevřeš-li své nitro, nalezneš, jak říká Démokritos, jakousi pestrou, vášněmi přeplněnou zásobárnu a pokladnici špatností.

λέγωμεν οὖν ἐν ἡμῖν, ὅτι πολλὰ μὲν, ὧ ἄνθρωπε, σοῦ καὶ τὸ σῶμα νοσήματα καὶ πάθη φύσει τε ἀνίησιν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ προσπίπτοντα δέχεται θύραθεν· ἂν δὲ σαυτὸν ἀνοίξῃς ἔνδοθεν, ποικίλον τι καὶ πολυπαθὲς κακῶν ταμιεῖον εὐρήσεις καὶ θησαύρισμα, ὡς φησι Δημόκριτος, οὐκ ἔξωθεν ἐπιρρεόντων, ἀλλ' ὡσπερ ἐγγείους καὶ αὐτόχθονας πηγὰς ἐχόντων, ἃς ἀνίησιν ἢ κακία πολύχυτος καὶ δαψιλῆς οὔσα τοῖς πάθεσιν.

B 150 = Plútarchos, Quaest. conv. I, 1, 5; 614de

οὕτω τὰς ψυχὰς αἱ μὲν ἐλαφραὶ ζητήσεις ἐμμελῶς καὶ ὠφελίμως κινουῦσιν, ἐριδαντέων δὲ κατὰ Δημόκριτον καὶ ἱμαντελικτέων λόγους ἀφετέον.

B 151 = Plútarchos, Quaest. conv. II, 10, 2; 643f

ἐν γὰρ ξυνῶι ἰχθύι ἄκανθαι οὐκ ἔνεισιν, ὡς φησιν ὁ Δημόκριτος.

B 152 = Plútarchos, Quaest. conv. IV, 2, 4; 665f

τὸ κεραύνιον πῦρ ἀκριβεῖα καὶ λεπτότητι θαυμαστόν ἐστιν, αὐτόθεν τε τὴν γένεσιν ἐκ καθαρᾶς καὶ ἀγνῆς ἔχον οὐσίας καὶ πᾶν εἴ τι συμμίγνυται νοτερόν ἢ γεῶδες αὐτῶι τῆς περὶ τὴν κίνησιν ὀξύτητος ἀποσειομένης καὶ διακαθαίρουσης.

ἰδιόβλητον μὲν οὐδέν, ὥς φησι Δημόκριτος, [οἶον μὴ τὸ] παρ' αἰθρίας στέγειν [εὐαγές] σέλας'.

B 153 /1 = Plútarchos, Reip. ger. praec. 28; 821a

τὴν γ' ἀληθινὴν τιμὴν καὶ χάριν ἰδρυμένην ἐν εὐνοίαι καὶ διαθέσει τῶν μεμνημένων οὐχ ὑπερόψεται πολιτικὸς ἀνὴρ, οὐδέ γε δόξαν ἀτιμάσει φεύγων τὸ τοῖς πέλας ἀνδάνειν, ὥς ἠξίου Δημόκριτος.

B 153 /2 = Filodémos, De adulat.; pap. 1457 c. 10 (Crönert Kolot. S. 130)

μᾶλλον δὲ καὶ τοῖς ἰδιώταις ἄνευ τῆς τοιαύτης ἀρεσκείας ὀραῖται κατακτώμενα. Δημόκριτον μέντοι Νικασικράτης ἐπαινῶν κακίζοντα ἐπὶ [τῶι] τοῖς πέ(λ)α(ς) ἀνδάνειν ὡς ζη(μιώδη) τὴν ἀρέσκειαν οὐκ οἶδ' ὅπως ὁμολογεῖ τοῖς περὶ τὸν Ἐπίκουρον.

B 154 = Plútarchos, De sollert. anim. 20; 974a

(...) Démokritos říká, že v těch nejdůležitějších věcech jsme my [lidé] žáky zvířat: pavouka ve tkaní a šití, vlaštovky ve stavitelství, zpěnavých ptáků, totiž labutě (!) a slavíka, ve zpěvu, a to díky nápodobě.

γελοῖοι δ' ἴσως ἐσμὲν ἐπὶ τῶι μανθάνειν τὰ ζῶια σεμνύνοντες, ὧν ὁ Δημόκριτος ἀποφαίνει μαθητὰς ἐν τοῖς μεγίστοις γεγονότας ἡμᾶς· ἀράχνης ἐν ὑφαντικῇ καὶ ἀκεστικῇ, χελιδόνος ἐν οἰκοδομίαι, καὶ τῶν λιγυρῶν, κύκνου καὶ ἀηδόνας, ἐν ᾠδῇι κατὰ μίμησιν.

B 155 = Plútarchos, De communibus notitiis adversus Stoicos 39; 1079e (př. K. Svoboda)

(...)

Kdyby byl řezán kužel rovnoběžně se základnou, jak si máme představit vznikající plochy řezů, stejné či nestejné? Jsou-li nestejné, učiní kužel nepravidelným, neboť dostane mnoho stupňových zářezů a drsností, jsou-li však stejné, budou i řezy stejné a kužel se objeví jako válec, neboť bude složen ze stejných a ne nestejných kruhů, a to je zcela nemožné.

ἔτι τοίνυν ὅρα τίνα τρόπον ἀπήντησε [Χρύσιππος] Δημοκρίτῳ διαποροῦντι φυσικῶς καὶ ἐπιτυχῶς·

εἰ κῶνος τέμνοιτο παρὰ τὴν βάσιν ἐπιπέδῳ, τί χρὴ διανοεῖσθαι τὰς τῶν τμημάτων ἐπιφανείας, ἴσας ἢ ἀνίσους γιγνομένας; ἀνισοὶ μὲν γὰρ οὔσαι τὸν κῶνον ἀνώμαλον παρέξουσι πολλὰς ἀποχαράξεις λαμβάνοντα βαθμοειδεῖς καὶ τραχύτητας, ἴσων δ' οὔσων ἴσα τμήματα ἔσται καὶ φανεῖται τὸ τοῦ κυλίνδρου πεπονθῶς ὁ κῶνος, ἐξ ἴσων συγκείμενος καὶ οὐκ ἀνίσων κύκλων, ὅπερ ἔστιν ἀτοπώτατον.

B 155a /1 = Aristotelés, De caelo III, 8; 307a17

Podle Démokrita je však i koule jako jakýsi úhel [mnohostěn], když se řeže.

Δημοκρίτῳ δὲ καὶ ἡ σφαῖρα ὡς γωνία τις οὔσα τέμνει.

B 155a /2 = Simplikios, In De caelo 662, 10

ἔστι δὲ ... τὸ σφαιρικὸν ὅλον γωνία (Aristot. 307a 2): εἰ γὰρ τὸ συγκεκριμένον ἔστι γωνία, ἡ δὲ σφαῖρα καθ' ὅλην ἑαυτὴν συγκεκριαμπται, εἰκότως ὅλη γωνία λέγεται.

B 156 = Plútarchos, Adverus Colotem 4; 1108f (př. K. Svoboda)

(...) Není více něco než nic. (...)

ἐγκαλεῖ δ' αὐτῷ πρῶτον, ὅτι τῶν πραγμάτων ἕκαστον εἰπῶν οὐ μᾶλλον τοῖον ἢ τοῖον εἶναι συγκέχυκε τὸν βίον ἀλλὰ τοσοῦτόν γε Δημόκριτος ἀποδεῖ τοῦ νομίζειν μὴ μᾶλλον εἶναι τοῖον ἢ τοῖον τῶν πραγμάτων ἕκαστον, ὥστε Πρωταγόραι τῷ σοφιστῇ τοῦτο εἰπόντι μεμαχῆσθαι καὶ γεγραφέναι πολλὰ καὶ πιθανὰ πρὸς αὐτόν· οἷς οὐδ' ὄναρ ἐντυχῶν ὁ Κωλώτης ἐσφάλη περὶ λέξιν τοῦ ἀνδρός, ἐν ἣι διορίζεται μὴ μᾶλλον τὸ δὲν ἢ τὸ μηδὲν εἶναι, δὲν μὲν ὀνομάζων τὸ σῶμα, μηδὲν δὲ τὸ κενόν, ὡς καὶ τούτου φύσιν τινὰ καὶ ὑπόστασιν ἰδίαν ἔχοντος.

B 157 /1 = Plútarchos, Adverus Colotem 32; 1126a

ἐμοὶ δὲ περὶ τούτων οἱ οἰκονομικῶς καὶ πολιτικῶς βεβιωκότεες ἐγκαλείωσαν; εἰσὶ δ' οὔτοι πάντες οἷς Κωλώτης λελοιδόρηκεν. ὦν Δημόκριτος μὲν παραινεῖ τὴν τε πολιτικὴν τέχνην μεγίστην οὔσαν ἐκδιδάσκεσθαι καὶ τοὺς πόνους διώκειν, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ γίνονται τοῖς ἀνθρώποις.

B 157 /2 = Plútarchos, Non posse suaviter vivi secundum Epicurum p. 1100C

... ἀρχὰς ἢ πολιτείας καὶ φιλίας βασιλέων, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ (?) εἰς τὸν βίον γίνεσθαι ἔφη Δημόκριτος.

B 158 = Plútarchos, De lat. viv. 5; 1129e

ὁ ἥλιος ἀνασχών ... συνώρμησε τῶι φωτὶ τὰς πράξεις καὶ τὰς νοήσεις τὰς ἀπάντων, ὡς φησι Δημόκριτος νέα ἐφ' ἡμέρηι φρονέοντες ἄνθρωποι τῆι πρὸς ἀλλήλους ὀρμηὶ καθάπερ ἀρτήματι συντόνωι σπασθέντες ἄλλος ἀλλαχόθεν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀνίστανται.

B 159 /1 = Plútarchos, fragm. de libid. et aegr. 2 (př. K. Svoboda)

(...) Demokritos praví:

„Kdyby mohlo tělo obžalovat duši pro to, co bolesti a zlého od ní trpí v celém životě, a kdyby se on stal soudcem žaloby, rád by odsoudil duši za to, že zčásti zahubila tělo nedbalostí a oslabila je opilstostí, zčásti je zničila a rozervalo rozkošemi, tak jako by byl nějaký nástroj nebo nářadí ve špatném stavu a on by obvinil toho, kdo ho nešetně užívá.“

ἔοικε παλαιὰ τις αὐτῆι τῶι σώματι διαδικασία πρὸς τὴν ψυχὴν περὶ τῶν παθῶν εἶναι. καὶ Δημόκριτος μὲν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἀναφέρων [τὴν αἰτίαν τῆς] κακοδαιμον[ίας] φησίν·

„εἰ τοῦ σώματος αὐτῆι δίκην λαχόντος, παρὰ πάντα τὸν βίον ὧν ὠδύνηται [καὶ] κακῶς πέπονθεν, αὐτὸς γένοιτο τοῦ ἐγκλήματος δι[καστής], ἡδέως ἂν καταψηφίσασθαι τῆς ψυχῆς, ἐφ' οἷς τὰ μὲν ἀπώλεσε τοῦ σώματος ταῖς ἀμελείαις

καὶ ἐξέλυσε ταῖς μέθαις, τὰ δὲ κατέφθειρε καὶ διέσπασε ταῖς φιληδονίαις, ὥσπερ ὀργάνου τινὸς ἢ σκεύους κακῶς ἔχοντος τὸν χρώμενον ἀφειδῶς αἰτιασάμενος“.

B 159 /2 = Plútarchos, De sanit. praec. 24; 135e

ἐπηρεάζοντες ἑτέροις ἢ φθονοῦντες ἢ φιλονικοῦντες ἢ δόξας ἀκάροπους καὶ κενὰς διώκοντες. πρὸς τούτους γὰρ οἶμαι μάλιστα τὸν Δημόκριτον εἰπεῖν, ὡς εἰ τὸ σῶμα δικάσαιτο τῇ ψυχῇ κακώσεως, οὐκ ἂν αὐτὴν ἀποφυγεῖν.

B 160 = Porfýrios, De abstinentia IV, 21 (podle K. Svobody)

O špatném, nerozumném, nemírném a bezbožném životě Demokritos říkal, že není špatným životem, nýbrž dlouhým umíráním.

τὸ γὰρ κακῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὀσίως Δημόκριτος ἔλεγεν οὐ κακῶς ζῆν εἶναι, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήσκειν.

B 161 = Scholia in Apoll. Rhod. III, 533

τὸ παλαιὸν ὤιοντο τὰς φαρμακίδας τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον καθαιρεῖν. διὸ καὶ μέχρι τῶν Δημοκρίτου χρόνων πολλοὶ τὰς ἐκλείψεις καθαιρέσεις ἐκάλουν.

B 162 = Scholia in Hom. AB ad N 137

Δημόκριτος δὲ τὸ κυλινδρικὸν σχῆμα ὀλοοίτροχον καλεῖ.

B 163 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 53

Ξενιάδης δὲ ὁ Κορίνθιος, οὗ καὶ Δημόκριτος μέμνηται.

B 164 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 116-117 (př. K. Svoboda)

(117) (...)

„Vždyť se i živočichové druží k stejnorodým živočichům, jako holubi k holubům, jeřábi k jeřábům a stejně i ostatní zvířata. Tak je tomu i u neživých věcí, jak lze vidět na prosívaných semenech a na oblázcích v příboji, neboť tam se při otřásání síta odděleně řadí čočka k čočce,

ječmen k ječmeni a pšenice k pšenici, tuto zase jsou snášeny podle pohybu vlny podlouhlé oblázky na totéž místo jako podlouhlé a okrouhlé jako okrouhlé, jako by podobnost v těchto věcech měla cosi spojujícího.“

(...)

παλαιὰ ... δόξα περὶ τοῦ τὰ ὅμοια τῶν ὁμοίων εἶναι γνωριστικά ... (117) ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπὶ τε τῶν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴστησι τὸν λόγον.

„καὶ γὰρ ζῶια, φησὶν, ὁμογενέσι ζώοις συναγελάζεται ὡς περισσότεραι περισσότεραις καὶ γέραναι γεράνοις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων ὡσαύτως. [ὡς] δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων, καθάπερ ὄρᾶν πάρεστιν ἐπὶ τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ ταῖς κυματωγαῖς ψηφίδων· ὅπου μὲν γὰρ κατὰ τὸν τοῦ κοσκίνου δῖνον διακριτικῶς φακοὶ μετὰ φακῶν τάσσονται καὶ κριθαὶ μετὰ κριθῶν καὶ πυροὶ μετὰ πυρῶν, ὅπου δὲ κατὰ τὴν τοῦ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ἐπιμήκεις ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ταῖς ἐπιμήκεσιν ὠθοῦνται, αἱ δὲ περιφερεῖς ταῖς περιφερέσιν ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῶν πραγμάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος.“

ἀλλ' ὁ μὲν Δημόκριτος οὕτως.

B 165

Toto pravím o veškerenstvu. – Člověk je to, co všichni víme...

λέγω τάδε περὶ τῶν ξυμπάντων. – ἄνθρωπός ἐστιν ὁ πάντες ἴδμεν...

B 165 /1 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos VII, 265

(...) „Toto pravím o veškerenstvu.“ (...) „Člověk je to, co všichni víme.“

Δημόκριτος δὲ ὁ τῆι Διὸς φωνῆι παρεικαζόμενος καὶ „λέγων τάδε περὶ τῶν ξυμπάντων“ ἐπεχείρησε μὲν τὴν ἐπίνοιαν ἐκθέσθαι, πλεῖον δὲ ιδιωτικῆς ἀποφάσεως οὐδὲν ἴσχυσεν εἰπών· „ἄνθρωπός ἐστιν ὁ πάντες ἴδμεν.“

B 165 /2 = Cicero, Academica priora II, 23, 73

quid loquar de Democrito? quem cum eo conferre possumus non modo ingenii magnitudine, sed etiam animi? qui ita sit ausus ordiri „haec loquor de universis“. nihil excipit de quo non profiteatur, quid enim esse potest extra universa? ... atque is non hoc dicit quod nos qui veri esse aliquid non negamus, percipi posse negamus: ille esse verum plane negat sensusque idem non obscuros dicit, sed tenebricosos: sic enim appellat eos.

B 165 cfr = Aristotelés, De partibus animalium I, 1; 640b29

εἰ μὲν οὖν τῷ σχήματι καὶ τῷ χρώματι ἕκαστον ἔστι τῶν τε ζώων καὶ τῶν μορίων, ὀρθῶς ἂν Δημόκριτος λέγοι· φαίνεται γὰρ οὕτως ὑπολαβεῖν. φησὶ γοῦν παντὶ δῆλον εἶναι οἷόν τι τὴν μορφήν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὄντος αὐτοῦ τῷ τε σχήματι καὶ τῷ χρώματι γνωρίμου. καίτοι καὶ ὁ τεθνεὺς ἔχει τὴν αὐτὴν τοῦ σχήματος μορφήν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος.

B 165 cfr2 = Epikúros fr. 310 in: Sextos Empeirikos, Pyrrhoniae hypotyposes VII, 267

ἄνθρωπός ἐστι τοιοῦτον ἰμόρφωμα μετ' ἐμψυχίας.

B 166 = Sextos Empeirikos, Adversus mathematicos IX, 19 (př. K. Svoboda)

Démokritos říká, že se k lidem přibližují jakési obrazy, a z nich jedny prospěšné a druhé škodlivé. Proto si také přál, aby se mu dostalo příznivých obrazů. Jsou pak ty obrazy veliké, nadlidské a těžko zničitelné, ne však nezničitelné a věští lidem budoucnost, jednak se zjevujíce, jednak vydávajíce hlas.

Δημόκριτος δὲ εἰδωλά τινά φησιν ἐμπελάζειν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τούτων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθοποιὰ τὰ δὲ κακοποιὰ· ἔνθεν καὶ εὐχετο εὐλόγων τυχεῖν εἰδώλων. εἶναι δὲ ταῦτα μεγάλα τε καὶ ὑπερφυῆ καὶ δύσφθαρτα μὲν, οὐκ ἄφθαρτα δέ, προσημαίνειν τε τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις θεωρούμενα καὶ φωνὰς ἀφιέντα. ὅθεν τούτων αὐτῶν φαντασίαν λαβόντες οἱ παλαιοὶ ὑπενόησαν εἶναι θεόν, μηδενὸς ἄλλου παρὰ ταῦτα ὄντος θεοῦ [τοῦ] ἄφθαρτον φύσιν ἔχοντος.

B 167 = Simplicios, In Physica 327, 24 (cfr. A 67)

[Démokritos říká, že] vír všelikých podob [atomů] se odloučil od veškerenstva.

δῖνον ἀπὸ τοῦ παντὸς ἀποκριθῆναι παντοίων ἰδεῶν.

B 168 = Simplicios, In Physica 1318, 34 (cfr. A 58)

[Démokritos a jeho stoupenci] nazývali atomy přírodou a říkali, že jsou kolem metány.

ταῦτα γὰρ ἐκεῖνοι φύσιν ἐκάλουν ... περιπαλάσσεσθαι γὰρ ἔλεγον αὐτά.

B 169 = Stobaios, Anthologium II (Ecl. eth.), 1, 12 Wachsm. (př. K. Svoboda)

Démokritos: Nesnaž se všechno vědět, aby ses nestal všeho neznalý!

Δημοκρίτου. μὴ πάντα ἐπίστασθαι προθυμέο, μὴ πάντων ἀμαθῆς γένηι.

B 170 = Stobaios, Anthologium II, 7, 3i Wachsm.

Šťěstí i neštěstí je věci duše.

εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη.

B 171 = Stobaios, Anthologium II, 7, 3i Wachsm.

Šťěstí nepřebývá ve stádech ani ve zlatě; duše je příbytkem daimona.

εὐδαιμονίη οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδὲ ἐν χρυσῶι· ψυχὴ οἰκητήριον δαίμονος.

B 172 = Stobaios, Anthologium II, 9, 1 (Viz Hérakleitos B 61.)

Démokritovo: Z čeho nám vzniká dobro, z toho se nám může dostat i zla, avšak zlu lze uniknout.

Například hluboká voda je k mnohému prospěšná a jindy škodlivá, totiž pro nebezpečí utonutí.

[Proti tomuto nebezpečí] ovšem byla objevená dovednost: naučit se plavat.

Δημοκρίτου. ἀφ' ὧν ἡμῖν τὰγαθὰ γίγνεται, ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ τὰ κακὰ

ἐπαυρισκοίμεθ' ἄν, τῶν δὲ κακῶν ἐκτὸς εἴημεν. αὐτίκα ὕδωρ βαθὺ εἰς πολλὰ

χρήσιμον καὶ δαῦτε κακόν· κίνδυνος γὰρ ἀποπνιγῆναι. μηχανὴ οὖν εὐρέθη,

νήχεσθαι διδάσκειν.

B 173 = Stobaios, Anthologium II, 9, 2 (př. K. Svoboda)

Lidem vzniká zlo z dobra, nedovede-li kdo řídit dobro a obratně jezdit. Není spravedlivé pokládat takové věci za špatné, nýbrž jistě za dobré a dobrých věcí můžeme užívat proti zlým v obraně, chceme-li.

τοῦ αὐτοῦ. ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται, ἐπὴν τις τὰγαθὰ μὴ πιστῆται ποδηγετεῖν μηδὲ ὀχεῖν εὐπόρως. οὐ δίκαιον ἐν κακοῖσι τὰ τοιάδε κρίνειν, ἀλλ' ἐν ἀγαθοῖσιν ὦν· τοῖς τε ἀγαθοῖσιν οἷόν τε χρῆσθαι καὶ πρὸς τὰ κακά, εἴ τιμι βουλομένωι, ἀλκῆι.

B 174 = Stobaios, Anthologium II, 9, 3 (podle př. K. Svobody)

Spokojený člověk směřuje ke spravedlivým a zákonným činům a je za bdění i ve snu veselý, zdravý a bez starosti; kdo však nedbá spravedlivosti a nečiní, co je třeba, tomu je vše takové neradostné, vzpomene-li si na něco z toho, je ve strachu a sebe zlehčuje.

ὁ μὲν εὐθυμος εἰς ἔργα ἐπιφερόμενος δίκαια καὶ νόμιμα καὶ ὕπαρ καὶ ὄναρ χαίρει τε καὶ ἔρρωται καὶ ἀνακηδῆς ἐστίν· ὅς δ' ἂν καὶ δίκης ἀλογῆι καὶ τὰ χρῆ ἔόντα μὴ καὶ ἔρρωται καὶ νηκηδῆς ἐστίν· ὅς δ' ἂν καὶ δίκης ἀλογέη καὶ τὰ χρέοντα μὴ ἔρρη, τούτῳ πάντα τὰ τοιάδε ἀτερπέα· ὅταν τ' εὖ ἀναμνησθῆ, καὶ δέδοικε καὶ ἑωυτὸν κακίζει.

B 175 = Stobaios, Anthologium II, 9, 4 (př. K. Svoboda)

Bozi dávají lidem vše dobré jak dříve, tak nyní. Avšak co je špatné, škodlivé a neužitečné, to ani dříve ani nyní nedávají bozi lidem, nýbrž lidé se k tomu sami přibližují pro zaslepenost mysli a nevědomost.

οἱ δὲ θεοὶ τοῖσι ἀνθρώποισι διδοῦσι τὰγαθὰ πάντα καὶ πάλαι καὶ νῦν. πλὴν ὀκόσα κακὰ καὶ βλαβερὰ καὶ ἀνωφελέα, τάδε δ' οὐ[τε] πάλαι οὔτε νῦν θεοὶ ἀνθρώποισι δωροῦνται, ἀλλ' αὐτοὶ τοῖσδεσιν ἐμπελάζουσι διὰ νοῦ τυφλότητα καὶ ἀγνωμοσύνην.

B 176 = Stobaios, Anthologium II, 9, 5

Osud (*tyché*, náhoda) je štědrý, ale nestálý; příroda je soběstačná, proto slabší leč spolehlivou silou vítězí nad větší [silou] očekávání (naděje?).

τύχη μεγαλόδωρος, ἀλλ' ἀβέβαιος, φύσις δὲ αὐτάρκης· διόπερ νικᾷ τῶι ἥσσονι καὶ βεβαίωι τὸ μειῖζον τῆς ἐλπίδος.

B 177 = Stobaios, Anthologium II, 9, 40

Démokritos: Ani ušlechtilá řeč nezakryje špatný čin, ani není dobrý čin poškozený urážlivou řečí. Δημοκρίτου. οὔτε λόγος ἐσθλὸς φαύλην προῆξιν ἀμαυρῖσκει οὔτε προῆξις ἀγαθὴ λόγου βλασφημίηι λυμαίνεται.

B 178 = Stobaios, Anthologium II, 31, 56

Δημοκρίτου. πάντων κάκιστον ἢ εὐπετεῖη παιδεῦσαι τὴν νεότητα· αὕτη γὰρ ἐστὶν ἢ τίκτει τὰς ἡδονὰς ταύτας, ἐξ ὧν ἢ κακότης γίνεται.

B 179 = Stobaios, Anthologium II, 31, 57

τοῦ αὐτοῦ. ἐξωτικῶς μὴ πονεῖν παῖδες ἀνιέντες οὔτε γράμματ' ἂν μάθοιεν οὔτε μουσικὴν οὔτε ἀγωνίην οὐδ' ὅπερ μάλιστα τὴν ἀρετὴν συνέχει, τὸ αἰδεῖσθαι· μάλα γὰρ ἐκ τούτων φιλεῖ γίγνεσθαι ἢ αἰδῶς.

B 180 = Stobaios, Anthologium II, 31, 58

τοῦ αὐτοῦ. ἢ παιδεία εὐτυχοῦσι μὲν ἐστὶ κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον.

B 181 = Stobaios, Anthologium II, 31, 59

Mocnějším podněcovatelem ctnosti se ukáže ten, kdo užívá povzbuzování a přesvědčující řeč, než kdo užívá zákon a násilí. Neboť je pravděpodobné, že kdo je od bezpráví odvrácen zákonem, tajně hřeší, avšak ten, kdo byl přiveden k povinnosti přesvědčování, nekoná nic nesprávného ani tajně, ani zřejmě. Proto jedná-li kdo správně z porozumění a z vědění, stává se zároveň statečným i přímým.

τοῦ αὐτοῦ. κρείσσων ἐπ' ἀρετὴν φανεῖται προτροπῆι χρώμενος καὶ λόγου πειθοῖ ἢπερ νόμωι καὶ ἀνάγκηι. λάθρηι μὲν γὰρ ἀμαρτέειν εἰκὸς τὸν εἰργμένον ἀδικίης ὑπὸ νόμου, τὸν δὲ ἐς τὸ δέον ἠγμένον πειθοῖ οὐκ εἰκὸς οὔτε λάθρηι οὔτε φανερωῶς ἔρδειν

τι πλημμελές. διόπερ συνέσει τε καὶ ἐπιστήμηι ὀρθοπραγέων τις ἀνδρεῖος ἅμα καὶ εὐθύγνωμος γίγνεται.

B 182 = Stobaios, Anthologium II, 31, 66

τοῦ αὐτοῦ. τὰ μὲν καλὰ χρήματα τοῖς πόνοις ἢ μάθησις ἐξεργάζεται, τὰ δ' αἰσχροῖα ἄνευ πόνων αὐτόματα καρποῦται. καὶ γὰρ οὐκ ἐθέλοντα πολλάκις ἐξείργει τοιοῦτον εἶναι οὕτω μεγάλης τε τῆς φυτικῆς ἐστι.

B 183 = Stobaios, Anthologium II, 31, 72 (př. K. Svoboda)

Někdy je u mladíků rozumnost a u starců nerozumnost, neboť čas neučí myšlení, nýbrž včasná výchova a nadání.

ἔστι που νέων ξύνεσις καὶ γερόντων ἀξυνεσίη· χρόνος γὰρ οὐ διδάσκει φρονεῖν, ἀλλ' ὠραίη τροφή καὶ φύσις.

B 184 = Stobaios, Anthologium II, 31, 90

Δημοκρίτου. φαύλων ὁμιλίη συνεχῆς ἔξιν κακίης συναύξει.

B 185 = Stobaios, Anthologium II, 31, 94

Δημοκρίτου. κρέσσονές εἰσιν αἱ τῶν πεπαιδευμένων ἐλπίδες ἢ ὁ τῶν ἀμαθῶν πλοῦτος.

B 186 = Stobaios, Anthologium II, 33, 9

Démokritos: Stejné smýšlení působí přátelství.

Δημοκρίτου. ὁμοφροσύνη φιλίην ποιεῖ.

B 187 = Stobaios, Anthologium III, 1, 27 Wachsmuth-Hense (př. K. Svoboda)

Démokritos: Lidem se sluší více dbát o duši než o tělo, neboť dokonalost duše napravuje špatnost těla, ale síla těla bez rozumu nezlepší nikterak duši.

Δημοκρίτου. ἀνθρώποις ἀρμόδιον ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος λόγον ποιεῖσθαι· ψυχῆς μὲν γὰρ τελεότης σκίηνεος μοχθηρίην ὀρθοῖ, σκίηνεος δὲ ἰσχύς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι ἀμείνω τίθησιν.

B 188 = Stobaios, Anthologium III, 1, 46 (př. K. Svoboda)

Hranicí věcí prospěšných a neprospěšných je libost a nelibost.

ὄρος συμφόρων καὶ ἀσυμφόρων τέρψις καὶ ἀτερπία.

B 189 = Stobaios, Anthologium III, 1, 47 (př. K. Svoboda)

Člověku je nejlépe, tráví-li život co nejvíce ve spokojenosti a co nejméně v zármutku. A to je možné, nemá-li rozkoše ze smrtelných věcí.

ἄριστον ἀνθρώπῳ τὸν βίον διάγειν ὡς πλεῖστα εὐθυμηθέντι καὶ ἐλάχιστα ἀνηθέντι. τοῦτο δ' ἂν εἴη, εἴ τις μὴ ἐπὶ τοῖς θνητοῖσι τὰς ἡδονὰς ποιοῖτο.

B 190 = Stobaios, Anthologium III, 1, 91

Δημοκρίτου. φαύλων ἔργων καὶ τοὺς λόγους παραιοιτέον.

B 191 = Stobaios, Anthologium III, 1, 210

Démokritovo: Spokojenost (*euthymie*, „dobrá mysl“) se lidem rodí ze střídmosti v požitku a z úměrnosti ve způsobu života. Nedostatek i nadbytek se rády proměňují v opak a působí duši veliké zmatky. Ty z duší, které se pohybují ve velikých rozdílech, nejsou ani pevné, ani spokojené. Člověk má tedy obracet mysl k tomu, co je možné, má se spokojovat s tím, co je mu po ruce. Má jen málo dbát o to, co budí řevnivost a úžas, nemít to na paměti. Má se dívat na život ubohých lidí a má přemýšlet o tom, kolik oni trpí, aby se ti to, co máš po ruce a čeho se ti dostává, zdálo velikým a záviděníhodným; aby se ti již nestávalo, že bys duševně strádal v touze po něčem větším. Kdo se totiž obdivuje lidem majetným a ostatními velebeným, kdo se jimi v své mysli zabývá každou hodinu, ten je nucený stále osnovat něco nového a ve své chtivosti se vrhá na to, aby činil něco nenapravitelného, co zákony zakazují. Proto nemá člověk hledat cizí, nýbrž má být spokojený s tím, co má, když svůj život srovnává s životem těch, kterým se daří hůř. Má

blahoslavít sebe, když pomyslí na to, co oni trpí, oč lépe se mu daří a vede než jim. Pokud se budeš držet této myšlenky, budeš žít spokojeněji a zaženeš v životě nemálo pohrom: závist, řevnivost a nepřátelství.

Δημοκρίτου. ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμίη γίνεται μετρίότητι τέρψιος καὶ βίου συμμετρίῃ· τὰ δ' ἑλλείποντα καὶ ὑπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλεῖ καὶ μεγάλας κινήσιας ἐμποιεῖν τῇ ψυχῇ. αἱ δ' ἐκ μεγάλων διαστημάτων κινούμεναι τῶν ψυχῶν οὔτε εὐσταθέες εἰσὶν οὔτε εὐθυμοί. ἐπὶ τοῖς δυνατοῖς οὖν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοῖς παρεούσιν ἀρκέεσθαι τῶν μὲν ζηλουμένων καὶ θαυμαζομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα καὶ τῇ διανοίᾳ μὴ προσεδρεύοντα, τῶν δὲ ταλαιπωροῦντων τοὺς βίους θεωρεῖν, ἐννοούμενον ἅ πάσχουσι κάρτα (?), ὅπως ἂν τὰ παρεόντα σοὶ καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζηλωτὰ φαίνεται, καὶ μηκέτι πλειόνων ἐπιθυμῶν συμβαίνει κακοπαθεῖν τῇ ψυχῇ. ὁ γὰρ θαυμάζων τοὺς ἔχοντας καὶ μακαρίζομένους ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῇ μνήμῃ πᾶσαν ὥραν προσεδρεύων ἀεὶ ἐπικαινουργεῖν ἀναγκάζεται καὶ ἐπιβάλλεσθαι δι' ἐπιθυμίην τοῦ τι πρήσσειν ἀνήκεστον ὧν νόμοι κωλύουσιν. διόπερ τὰ μὲν μὴ δίξεσθαι χρεῶν, ἐπὶ δὲ τοῖς εὐθυμέεσθαι χρεῶν, παραβάλλοντα τὸν ἑαυτοῦ βίον πρὸς τὸν τῶν φαυλότερον πρησσόντων καὶ μακαρίζειν ἑωυτὸν ἐνθυμεύμενον ἅ πάσχουσιν, ὁκόσῳ αὐτέων βέλτιον πρήσσει τε καὶ διάγει. ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσει, φθόνον καὶ ζῆλον καὶ δυσμενίην.

B 192 = Stobaios, Anthologium III, 2, 36

Δημοκρίτου. ἔστι ράιδιον μὲν ἐπαινεῖν ἅ μὴ χρή καὶ ψέγειν, ἐκότερον δὲ πονηροῦ τινος ἦθος.

B 193 = Stobaios, Anthologium III, 3, 43

Δημοκρίτου. φρονήσιος ἔργον μέλλουσιν ἀδικίην φυλάξασθαι, ἀναλγησίης δὲ (τὸ) γενομένην μὴ ἀμύνασθαι.

B 194 = Stobaios, Anthologium III, 3, 46

Démokritos: Veliké požitky vznikají z pozorování krásných děl.

Δημοκρίτου. αἱ μεγάλαι τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται.

B 195 = Stobaios, Anthologium III, 4, 69

Δημοκρίτου ... εἶδωλα ἐσθῆτι καὶ κόσμῳ διαπρεπέα πρὸς θεωρίην, ἀλλὰ καρδίας κενεά.

B 196 = Stobaios, Anthologium III, 4, 70

Zapomnění na vlastní strasti rodí smělost.

λήθη τῶν ἰδίων κακῶν θρασύτητα γεννᾶι.

B 197 = Stobaios, Anthologium III, 4, 71

Nerozumní [lidé]: Usilují o zisky z náhody, kdo však tyto znají, [mají?, usilují o?] zisky z moudrosti.

ἀνοήμονες· υσμῶνται τοῖς τῆς τύχης κέρδεσιν, οἱ δὲ τῶν τοιῶνδε δαήμονες τοῖς τῆς σοφίης.

B 198 = Stobaios, Anthologium III, 4, 72

Když [zvíře] něco potřebuje, ví, kolik potřebuje; když to však potřebuje [člověk], nepoznává [míru].

τὸ χρῆζον οἶδεν, ὁκόσον χρῆζει, ὁ δὲ χρῆζων οὐ γινώσκει.

B 199 = Stobaios, Anthologium III, 4, 73 (př. K. Svoboda)

Nerozumní nenávidí život a přece chtějí žiti ze strachu před smrtí.

ἀνοήμονες τὸ ζῆν ὡς (?) στυγέοντες ζῆν ἐθέλουσι δείματι αἰδεῶ.

B 200 = Stobaios, Anthologium III, 4, 74

Nerozumní žijí, aniž by se ze života těšili.

ἀνοήμονες βιοῦσιν οὐ τερπόμενοι βιοτῆι.

B 201 = Stobaios, Anthologium III, 4, 75

Nerozumní touží po dlouhém životě, ač se z dlouhého života netěší.

ἀνοήμονες δηναιότητος ὀρέγονται οὐ τερπόμενοι δηναιότητι.

B 202 = Stobaios, Anthologium III, 4, 76

ἀνοήμονες τῶν ἀπεόντων ὀρέγονται, τὰ δὲ παρεόντα καὶ παρωιχημένων
κερδαλεώτερα ἔοντα ἀμαλδύνουσιν.

B 203 = Stobaios, Anthologium III, 4, 77 (př. K. Svoboda)

Lidé prchající před smrtí běží za ní.

ἄνθρωποι τὸν θάνατον φεύγοντες διώκουσιν.

B 204 = Stobaios, Anthologium III, 4, 78 (př. K. Svoboda)

Nerozumní nikoho nepotěší v celém svém životě.

ἀνοήμονες οὐδέν' ἀνδάνουσιν (?) ἐν ὅληι τῆι βιοτῆι.

B 205 = Stobaios, Anthologium III, 4, 79 (př. K. Svoboda)

Nerozumní touží po životě, bojí se smrti.

ἀνοήμονες ζωῆς ὀρέγονται (γῆραος) θάνατον δεδοκότες.

B 206 = Stobaios, Anthologium III, 4, 80

ἀνοήμονες θάνατον δεδοκότες γηράσκειν ἐθέλουσιν.

B 207 = Stobaios, Anthologium III, 5, 22

Démokritos: Je třeba volit ne každou rozkoš, ale rozkoš při [něčem] krásném.

Δημοκρίτου. ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ αἰρεῖσθαι χρεῶν.

B 208 = Stobaios, Anthologium III, 5, 24 (př. K. Svoboda)

Otcova umírněnost je dětem nejmocnějším napomenutím.

πατρὸς σωφροσύνη μέγιστον τέκνοις παράγγελμα.

B 209 = Stobaios, Anthologium III, 5, 25

Δημοκρίτου. αὐταρκείῃ τροφῆς σμικρὴ νύξ (?) οὐδέποτε γίνεται.

B 210 = Stobaios, Anthologium III, 5, 26

Démokritos: Osud (*tyché*, náhoda) předkládá bohatý stůl, vědomí však soběstačný.

Δημοκρίτου. τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθῃσιν, αὐταρκέα δὲ σωφροσύνη.

B 211 = Stobaios, Anthologium III, 5, 27

Démokritos: Vědomí rozmnožuje příjemnost a zvětšuje rozkoš.

Δημοκρίτου. σωφροσύνη τὰ τερπνὰ ἀέξει καὶ ἡδονὴν ἐπιμείζονα ποιεῖ.

B 212 = Stobaios, Anthologium III, 6, 27 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Spánek za dne svědčí o tělesném neduhu anebo o zmatku, lenivosti nebo nevzdělanosti duše.

Δημοκρίτου. ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην ἢ ἀργίην ἢ ἀπαιδευσίην σημαίνουσι.

B 213 = Stobaios, Anthologium III, 7, 21

Démokritos: Statečnost zmenšuje neštěstí.

Δημοκρίτου. ἀνδρείη τὰς ἄτας μικρὰς ἔρδει.

B 214 = Stobaios, Anthologium III, 7, 25 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Statečný je nejen, kdo přemáhá nepřátele, nýbrž též kdo přemáhá rozkoše; někteří panují nad obcemi a otročí ženám.

Δημοκρίτου. ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρέσσων.
ἔνιοι δὲ πολιῶν μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

B 215 = Stobaios, Anthologium III, 7, 31

Démokritos: Slávou spravedlnosti je odvaha a nebojácnost mysli; hranicí nespravedlnosti je strach před neštěstím.

Δημοκρίτου. δίκης κῦδος γνώμης θάρσος καὶ ἀθαμβία, ἀδικίης δὲ δεῖμα συμφορῆς τέρμα.

B 216 = Stobaios, Anthologium III, 7, 74 (cfr. Hérakleitos B 87; C 1,24 = Hippokratés, De victu I, 24)

Démokritos: Moudrost nad ničím nežasnoucí je nejcennější.

Δημοκρίτου. σοφίη ἀθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτη ἐοῦσα.

B 217 = Stobaios, Anthologium III, 9, 30

Démokritos: Jedině ti jsou milí bohu, kterým je protivné páchat bezpráví.

Δημοκρίτου. μοῦνοι θεοφιλέες, ὅσοις ἐχθρὸν τὸ ἀδικεῖν.

B 218 = Stobaios, Anthologium III, 10, 36

Δημοκρίτου. πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίης περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται.

B 219 = Stobaios, Anthologium III, 10, 43

τοῦ αὐτοῦ. χρημάτων ὄρεξις, ἣν μὴ ὀρίζηται κόρωι, πενίης ἐσχάτης πολλὸν χαλεπωτέρη· μέζονες γὰρ ὀρέξεις μέζονας ἐνδείας ποιεῦσιν.

B 220 = Stobaios, Anthologium III, 10, 44

Δημοκρίτου. κακὰ κέρδεα ζημίαν ἀρετῆς φέρει.

B 221 = Stobaios, Anthologium III, 10, 58

Δημοκρίτου. ἐλπίς κακοῦ κέρδεος ἀρχὴ ζημίας.

B 222 = Stobaios, Anthologium III, 10, 64 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Přílišné hromadění peněz pro děti je záminkou lakomství, která usvědčuje svou vlastní povahu.

Δημοκρίτου. ἡ τέκνοις ἄγαν χρημάτων συναγωγὴ πρόφασίς ἐστι φιλαργυρίας τρόπον ἴδιον ἐλέγχουσα.

B 223 = Stobaios, Anthologium III, 10, 65

Co potřebuje [tělesná] schránka, to je všem snadno po ruce, bez námahy a strasti; co však vyžaduje námahy i strasti a působí bolest životu, po tom netouží [tělesná] schránka, nýbrž tupá mysl.

ὦν τὸ σκῆνος χρήζει, πᾶσι πάρεστιν εὐμαρέως ἄτερ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας· ὀκόσα δὲ μόχθου καὶ ταλαιπωρίας χρήζει καὶ βίον ἀλγύνει, τούτων οὐκ ἰμείρεται τὸ σκῆνος, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης κακοθιγίη.

B 224 = Stobaios, Anthologium III, 10, 68

Δημοκρίτου. ἡ τοῦ πλέονος ἐπιθυμίη τὸ παρεὸν ἀπόλλυσι τῆι Αἰσωπειῆι κυνὶ (233 H.) ἰκέλη γινομένη.

B 225 = Stobaios, Anthologium III, 12, 13 (= B 44)

Démokritos: Je třeba říkat pravdu, ne mluvit mnoho.

Δημοκρίτου. ἀληθομυθέειν χρεών, οὐ πολυλογέειν.

B 226 = Stobaios, Anthologium III, 12, 47

Démokritos: Ke svobodě náleží volnost slova, v rozeznání vhodného času pro ni však spočívá nebezpečí.

Δημοκρίτου. οἰκίηιον ἐλευθερίας παρρησίη, κίνδυνος δὲ ἡ τοῦ καιροῦ διάγνωσις.

B 227 = Stobaios, Anthologium III, 16, 17

Δημοκρίτου. οί φειδωλοὶ τὸν τῆς μελίσης οἶτον ἔχουσιν ἐργαζόμενοι ὡς ἀεὶ βιωσόμενοι.

B 228 = Stobaios, Anthologium III, 16, 18

τοῦ αὐτοῦ. οἱ τῶν φειδωλῶν παῖδες ἀμαθέες γινόμενοι, ὥσπερ οἱ ὀρχησται οἱ ἐς τὰς μαχαίρας ὀρούοντες, ἦν ἑνὸς μούνου [μῆ] τύχῳσι καταφερόμενοι, ἔνθα δεῖ τοὺς πόδας ἐρεῖσαι, ἀπόλλυνται (χαλεπὸν δὲ τυχεῖν ἑνός· τὸ γὰρ ἴχνιον μούνον λέλειπται τῶν ποδῶν) οὕτω δὲ καὶ οὗτοι, ἦν ἀμάρτωσι τοῦ πατρικοῦ τύπου τοῦ ἐπιμελέος καὶ φειδωλοῦ, φιλέουσι διαφθειρεσθαι.

B 229 = Stobaios, Anthologium III, 16, 19

Šetmlost i hlad jsou užitečné, ovšem také utrácení ve vhodný čas; rozeznat jej, je však věcí řádného člověka.

τοῦ αὐτοῦ. φειδώ τοι καὶ λιμὸς χρηστή· ἐν καιρῶι δὲ καὶ δαπάνη· γινώσκειν δὲ ἀγαθοῦ.

B 230 = Stobaios, Anthologium III, 16, 22 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Život bez slavností – dlouhá cesta bez hospod.

Δημοκρίτου. βίος ἀνεόρταστος μακρῆ ὁδὸς ἀπανδόκευτος.

B 231 = Stobaios, Anthologium III, 17, 25

Rozumný je ten, kdo se nermoutí pro to, co nemá, ale raduje se z toho, co má.

Δημοκρίτου. εὐγνώμων ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷσιν ἔχει.

B 232 = Stobaios, Anthologium III, 17, 37

Démokritos: Z příjemných věcí těší nejvíc to, co se děje nejméně často.

Δημοκρίτου. τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει.

B 233 = Stobaios, Anthologium III, 17, 38

Pokud někdo překročí míru, může se nejpříjemnější stát nejnejpříjemnějším.

τοῦ αὐτοῦ. εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἄν γίγνοιτο.

B 234 = Stobaios, Anthologium III, 18, 30 (př. K. Svoboda)

Lidé žádají v modlitbách od bohů zdraví, ale že mají v sobě moc nad ním, nevědí, a jednájíce ve své nevázanosti proti němu, stávají se svými žádostmi sami zrádci zdraví.

Δημοκρίτου. ὑγιεῖν εὐχῆσι παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι, τὴν δὲ ταύτης δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες οὐκ ἴσασιν· ἀκρασίη δὲ τὰναντία πρήσσοντες αὐτοὶ προδόται τῆς ὑγείης τῆσιν ἐπιθυμίησιν γίνονται.

B 235 = Stobaios, Anthologium III, 18, 35 (př. K. Svoboda)

Kdo mají rozkoše z břicha, překračující pravou míru v jídle, pití a pohlavní lásce, ti všichni mají krátké a rychle míjející rozkoše – jen pokud jedí nebo pijí – a zato hojné žaly. Neboť mají stále touhu po týchž věcech, a splní-li se, po čem touží, rozkoš rychle odchází a není při tom nic dobrého než krátký požitek a znovu je jim třeba týchž věcí.

Δημοκρίτου. ὅσοι ἀπὸ γαστρὸς τὰς ἡδονὰς ποιέονται ὑπερβεβληκότες τὸν καιρὸν ἐπὶ βρώσεσιν ἢ πόσεσιν ἢ ἀφροδισίοισιν, τοῖσι πᾶσιν αἱ μὲν ἡδοναὶ βραχεῖαι τε καὶ δι' ὀλίγου γίνονται, ὀκόσον ἄν χρόνον ἐσθίωσιν ἢ πίνωσιν, αἱ δὲ λῦπαι πολλαί. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ ἐπιθυμεῖν αἰεὶ τῶν αὐτῶν πάρεστι καὶ ὀκόταν γένηται ὀκοίων ἐπιθυμέουσι, διὰ ταχέος τε ἢ ἡδονὴ παροίχεται, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτοῖσι χρηστόν ἐστιν ἄλλ' ἢ τέρψις βραχεῖα, καὶ αὔθις τῶν αὐτῶν δεῖ.

B 236 = Stobaios, Anthologium III, 20, 56 (cfr. Hérakleitos B 85)

Démokritos: Bojovat s touhou je obtížné, ale rozvážnému muži sluší ji ovládat.

Δημοκρίτου. θυμῶι μάχεσθαι μὲν χαλεπόν· ἀνδρὸς δὲ τὸ κρατέειν εὐλογίστου.

B 237 = Stobaios, Anthologium III, 20, 62 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Každá řevnivost je nerozumná, neboť hledíc na škodu protivníkovu nevidí vlastního prospěchu.

Δημοκρίτου. φιλονικίη πᾶσα ἀνόητος· τὸ γὰρ κατὰ τοῦ δυσμενέος βλαβερόν
θεωρεῦσα τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

B 238 = Stobaios, Anthologium III, 22, 42

Δημοκρίτου. τελευτᾷ γὰρ ἐς κακοδοξίην (κακὴν) ὁ παρεκτεινόμενος τῷ κρέσσονι.

B 239 = Stobaios, Anthologium III, 28, 13 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Jakmile špatní uniknou, nezachovávají přísahy, které činí v nesnázích.

Δημοκρίτου. ὄρκους οὓς ποιέονται ἐν ἀνάγκησιν ἔοντες οὐ τηρέουσιν οἱ φλαῦροι,
ἐπὴν διαφύγωσιν.

B 240 = Stobaios, Anthologium III, 29, 63. 83a

Δημοκρίτου. οἱ ἐκούσιοι πόνοι τὴν τῶν ἀκουσίων ὑπομονὴν ἐλαφροτέραν
παρασκευάζουσι.

B 241 = Stobaios, Anthologium III, 29, 64

τοῦ αὐτοῦ. πόνος συνεχῆς ἐλαφρότερος ἑαυτοῦ συνηθείη γίνεται.

B 242 = Stobaios, Anthologium III, 29, 66

Démokritos: Lidé se častěji stávají dobrými cvičením nežli od přírody.

Δημοκρίτου. πλέονες ἐξ ἀσκήσιος ἀγαθοὶ γίνονται ἢ ἀπὸ φύσιος.

B 243 = Stobaios, Anthologium III, 29, 88

Δημοκρίτου. τῆς ἡσυχίης πάντες οἱ πόνοι ἡδιόνες, ὅταν ὦν εἵνεκεν πονέουσι τυγχάνωσιν ἢ εἰδέωσι κύρσοντες. ἐν δὲ ἐκάστη ἀποτυχίῃ τὸ πονεῖν(?) ὁμοίως ἀνηρόν καὶ ταλαίπωρον.

B 244 = Stobaios, Anthologium III, 31, 7

I když jsi sám, nemluv a nedělej nic špatného; nauč se stydět se mnohem více před sebou než před ostatními.

Δημοκρίτου. φαῦλον, κἂν μόνος ᾗς, μήτε λέξεις μήτ' ἐργάση· μάθε δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι.

B 245 = Stobaios, Anthologium III, 31, 53 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Zákony by nebránily, aby žil každý podle vlastní chuti, kdyby neubližoval jeden druhému, neboť závist působí začátek sváru.

Δημοκρίτου. οὐκ ἂν ἐκώλυον οἱ νόμοι ζῆν ἕκαστον κατ' ἰδίην ἐξουσίην, εἰ μὴ ἕτερος ἕτερον ἐλυμαίνετο· φθόνος γὰρ στάσιος ἀρχὴν ἀπεργάζεται.

B 246 = Stobaios, Anthologium III, 40, 6

Démokritos: Život v cizině učí soběstačnosti, neboť ječný chléb a sláma jsou nejsladšími léky hladu a únavy.

Δημοκρίτου. ξενιτείῃ βίου αὐτάρκειαν διδάσκει· μᾶζα γὰρ καὶ στιβὰς λιμοῦ καὶ κόπου γλυκύτατα ἰάματα.

B 247 = Stobaios, Anthologium III, 40, 7

Moudrý člověk může jít do každé země, protože vlastní dobré duše je celý svět.

ἄνδρῃ σοφῶι πᾶσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρις ὁ ξύμπας κόσμος.

B 248 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 33

Δημοκρίτου. ὁ νόμος βούλεται μὲν εὐεργετεῖν βίον ἀνθρώπων· δύναται δέ, ὅταν αὐτοὶ βούλωνται πάσχειν εὔ· τοῖσι γὰρ πειθομένοισι τὴν ἰδίην ἀρετὴν ἐνδείκνυται.

B 249 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 34 (př. K. Svoboda)

Svár v obci je zlem pro obě strany, neboť i vítěze i poražené stíhá stejná zkáza.

στάσις ἐμφύλιος ἐς ἑκάτερα κακόν· καὶ γὰρ νικέουσι καὶ ἡσσωμένοις. ὁμοίη φθορή.

B 250 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 40

Δημοκρίτου. ἀπὸ ὁμονοιῆς τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ταῖς πόλεσι τοὺς πολέμους δυνατὸν κατεργάζεσθαι, ἄλλως δ' οὐ.

B 251 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 42 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Chudobě v lidovládě je o tolik dát přednost před pověstným blahobytem u panovníků, o kolik svobodě před otroctvím.

Δημοκρίτου. ἡ ἐν δημοκρατίῃ πενίη τῆς παρὰ τοῖς δυνάστησι καλεομένης εὐδαιμονίης τοσοῦτόν ἐστι αἰρετωτέρη, ὀκόσον ἐλευθερίῃ δουλείης.

B 252 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 43 (př. K. Svoboda)

Obecní věci je třeba pokládat za nejdůležitější nade všechny ostatní, aby byly dobře řízeny; přitom se nesmí jednat svárlivě proti slušnosti, ani si osvojovat sílu proti prospěchu celku. Vždyť dobře řízená obec je největším úspěchem a na tom vše záleží: trvá-li to neporušeno, trvá vše, a hyne-li, hyne vše.

τὰ κατὰ τὴν πόλιν χρεῶν τῶν λοιπῶν μέγιστα ἡγεῖσθαι, ὅπως ἄξεται εὖ, μήτε φιλονικέοντα παρὰ τὸ ἐπιεικὲς μήτε ἰσχὺν ἑαυτῶι περιτιθέμενον παρὰ τὸ χρηστὸν τὸ τοῦ ξυνοῦ. πόλις γὰρ εὖ ἀγομένη μεγίστη ὀρθωσίς ἐστι, καὶ ἐν τούτῳ πάντα ἔνι, καὶ τούτου σωιζομένου πάντα σώιζεται καὶ τούτου διαφθειρομένου τὰ πάντα διαφθείρεται.

B 253 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 44 (př. K. Svoboda)

Řádným lidem není prospěšné, aby zanedbávali své věci a dělali cizí, neboť s jejich vlastními to pak dopadá špatně. Nedbá-li však někdo o veřejné věci, vzniká o něm špatná pověst, i když nic

nekrade a v ničem nekřivdí. Neboť i tomu, kdo nic nezanedbává a v ničem nekřivdí, hrozí nebezpečí špatné pověsti a dokonce i nějaké pohromy. Vždyť je nutné chybovat, avšak docházet odpuštění u lidí není snadné.

τοῖς χρηστοῖσιν οὐ συμφέρον ἀμελέοντας τῶν ἐωυτῶν ἄλλα πρήσσειν· τὰ γὰρ ἴδια κακῶς ἔσχεν. εἰ δὲ ἀμελεοὶ τις τῶν δημοσίων, κακῶς ἀκούειν γίγνεται, καὶ ἦν μηδὲν μήτε κλέπτῃ μήτε ἀδικῃ. ἐπεὶ καὶ [μὴ] ἀμελέοντι ἢ ἀδικέοντι κίνδυνος κακῶς ἀκούειν καὶ δὴ καὶ παθεῖν τι· ἀνάγκη δὲ ἀμαρτάνειν, συγγινώσκεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εὐπετέες.

B 254 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 45 (př. K. Svoboda)

Nabývají-li špatní lidé úřadů, čím méně si jich zasluhují, tím se stávají nedbalejšími a jsou plní nerozumu a drzosti.

οἱ κακοὶ ἰόντες ἐς τὰς τιμὰς ὀκόσῳ ἂν μᾶλλον ἀνάξιοι ἐόντες ἴωσι, τοσοῦτωι μᾶλλον ἀνακηδέες γίγνονται καὶ ἀφροσύνης καὶ θράσεος πίμπλονται.

B 255 = Stobaios, Anthologium IV, 1, 46

ὅταν οἱ δυνάμενοι τοῖς μὴ ἔχουσι καὶ προτελεῖν τολμέωσι καὶ ὑπουργεῖν καὶ χαρίζεσθαι, ἐν τούτῳ ἤδη καὶ τὸ οἰκτίρειν ἔνεστι καὶ μὴ ἐρήμους εἶναι καὶ τὸ ἐταίρους γίγνεσθαι, καὶ τὸ ἀμύνειν ἀλλήλοισι καὶ τοὺς πολίτας ὁμονόους εἶναι καὶ ἄλλα ἀγαθὰ, ἄσσα οὐδεὶς ἂν δύναίτο καταλέξει.

B 256 = Stobaios, Anthologium IV, 2, 14

Spravedlnost je konat, co je třeba; nespravedlnost je nekonat, co třeba, ale odkládat to.

δίκη μὲν ἐστὶν ἔρδειν τὰ χρῆ ἐόντα, ἀδικία δὲ μὴ ἔρδειν τὰ χρῆ ἐόντα, ἀλλὰ παρατρέπεσθαι.

B 257 = Stobaios, Anthologium IV, 2, 15 (př. K. Svoboda)

S usmrcením a neusmrcením některých zvířat se to má takto: kdo usmrcuje zvířata ubližující a chtějící ublížit, je bez trestu a se zřením ke spokojenosti má se to spíše činit než nečinit.

τοῦ αὐτοῦ. κατὰ δὲ ζώων ἔστιν ὧν φόνου καὶ μὴ φόνου ὧδε ἔχει· τὰ ἀδικέοντα καὶ θέλοντα ἀδικεῖν ἀθῶιος ὁ κτείνων, καὶ πρὸς εὐεστοῦν τοῦτο ἔρδειν μᾶλλον ἢ μή.

B 258 = Stobaios, Anthologium IV, 2, 16

Je třeba stůj co stůj usmrcovat vše, co protiprávně škodí (...).

κτείνειν χρὴ τὰ πημαίνοντα παρὰ δίκην πάντα περὶ παντός· καὶ ταῦτα ὁ ποιῶν εὐθυμίας (?) καὶ δίκης καὶ θάρσεος καὶ κτήσεως (?) ἐν παντὶ κόσμῳ μέζω μοῖραν μεθέξει.

B 259 = Stobaios, Anthologium IV, 2, 17 (podle př. K. Svobody)

Jako je napsáno o nepřátelských zvířatech a plazech, tak by se mělo tuším jednat i proti lidem: podle otcovských zákonů zabíjet nepřítel v každé obci, kde tomu nebrání zákon; brání tomu však svatyně, smlouvy a přísahy.

ὄκωσπερ περὶ κιναδέων τε καὶ ἔρπετέων γεγράφαται τῶν πολεμίων, οὕτω καὶ κατὰ ἀνθρώπων δοκεῖ μοι χρεῶν εἶναι ποιεῖν· κατὰ νόμους τοὺς πατρίους κτείνειν πολέμιον ἐν παντὶ κόσμῳ, ἐν ᾧ μὴ νόμος ἀπείργει· ἀπείργει δὲ ἱερὰ ἐκάστοισι ἐπιχώρια καὶ σπονδαὶ καὶ ὄρκοι.

B 260 = Stobaios, Anthologium IV, 4, 18

Kdo usmrtí kteréhokoliv loupežníka nebo námořního lupiče, měl by být bez trestu, ať už to učiní vlastní rukou, nebo k tomu dává či hlasuje-li pro to.

κιξάλλην καὶ ληιστὴν πάντα κτείνων τις ἀθῶιος ἂν εἴη καὶ αὐτοχειρίῃ καὶ κελεύων καὶ ψήφῳ.

B 261 = Stobaios, Anthologium IV, 5, 43 (podle př. K. Svobody)

Démokritos: Těm, kdo utrpěli křivdu, je třeba podle možnosti zjednávat zadostiučinění a nepřehlížet to; neboť takové jednání je spravedlivé a dobré, opačné nespravedlivé a zlé.

Δημοκρίτου. ἀδικουμένοισι τιμωρεῖν κατὰ δύναμιν χρὴ καὶ μὴ παρίεναι· τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον δίκαιον καὶ ἀγαθόν, τὸ δὲ μὴ τοιοῦτον ἄδικον καὶ κακόν.

B 262 = Stobaios, Anthologium IV, 5, 44

Démokritos: Ty, kdo páchají činy hodné vyhnanství nebo pout, nebo kdo zasluhují pokutu, ty je třeba odsuzovat a nepropouštět. Kdokoliv je proti zákonu propouští, ať se řídí ziskem nebo rozkoší, ten se dopouští bezprávně a musí mu to svírat srdce.

Δημοκρίτου. καὶ οἱ φυγῆς ἄξια ἔρδουσιν ἢ δεσμῶν, ἢ θωῆς ἄξιοι, καταψηφιστέον καὶ μὴ ἀπολύειν· ὅς δ' ἂν παρὰ νόμον ἀπολύῃ κέρδει ὀρίζων ἢ ἡδονῇ, ἀδικεῖ, καὶ οἱ τοῦτο ἐγκάρδιον ἀνάγκη εἶναι.

B 263 = Stobaios, Anthologium IV, 5, 45

τοῦ αὐτοῦ. δίκης καὶ ἀρετῆς μεγίστην μετέχει μοῖραν ὁ (τιμᾶς) ἀξίας τὰς μεγίστας τάμνων [τοῖς ἀξιωτάτοις] (?).

B 264 = Stobaios, Anthologium IV, 5, 46 (př. K. Svoboda)

Nesluší se o nic více stydět se lidí než sebe samého a o nic více konati zlé, nedoví-li se o tom nikdo, než dovědí-li se o tom všichni lidé; avšak je třeba stydět se nejvíce sebe samého a tento zákon má být dán duši: nedělat nic nepřiměřeného.

τοῦ αὐτοῦ. μηδέν τι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους αἰδεῖσθαι ἔωτοῦ μηδέ τι μᾶλλον ἐξεργάζεσθαι κακόν, εἰ μέλλει μηδεὶς εἰδήσειν ἢ οἱ πάντες ἄνθρωποι· ἀλλ' ἔωτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδέν ποιεῖν ἀνεπιτήδειον.

B 265 = Stobaios, Anthologium IV, 5, 47

τοῦ αὐτοῦ. τῶν ἡμαρτημένων ἄνθρωποι μεμνέονται μᾶλλον ἢ τῶν εὖ πεποιημένων. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως· ὥσπερ [γὰρ τὸν] τὰς παρακαταθήκας ἀποδιδόντα οὐ χρὴ ἐπαινεῖσθαι, τὸν δὲ μὴ ἀποδιδόντα κακῶς ἀκούειν καὶ πάσχειν, οὕτω καὶ τὸν ἄρχοντα. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἡιρέθη ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ.

B 266 = Stobaios, Anthologium IV, 5, 48

τοῦ αὐτοῦ. οὐδεμία μηχανὴ τῶι νῦν καθεστῶτι ὑθμῶι μὴ οὐκ ἀδικεῖν τοὺς ἄρχοντας, ἦν καὶ πάνυ ἀγαθοὶ ἔωσιν. οὐδενὶ γὰρ ἄλλωι ἔοικεν ἢ ἑωυτῶι τὸν [***] αὐτὸν ἐφ' ἐτέροισι γίγνεσθαι· δεῖ δέ κως οὕτω καὶ ταῦτα κοσμηθῆναι, ὅκως ὁ μηδὲν ἀδικέων, ἦν καὶ πάνυ ἐτάζηι τοὺς ἀδικέοντας, μὴ ὑπ' ἐκείνους γενήσεται, ἀλλὰ τις ἢ θεσμὸς ἢ τι ἄλλο ἀμυνεῖ τῶι τὰ δίκαια ποιεῦντι.

B 267 = Stobaios, Anthologium IV, 6, 19

Démokritos: Od přírody přísluší vláda silnějším.

Δημοκρίτου. φύσει τὸ ἄρχεῖν οἰκίηιον τῶι κρέσσονι.

B 268 = Stobaios, Anthologium IV, 7, 13

Δημοκρίτου. φόβος κολακεῖην μὲν ἐργάζεται, εὐνοίαν δὲ οὐκ ἔχει.

B 269 = Stobaios, Anthologium IV, 10, 28

Démokritos: Odvaha je počátkem činu, osud je však pánem konce.

Δημοκρίτου. τόλμα πρῆξιος ἀρχή, τύχη δὲ τέλος κυρή.

B 270 = Stobaios, Anthologium IV, 19, 45

Δημοκρίτου. οἰκέταισιν ὡς μέρεσι τοῦ σκῆνεος χρῶ ἄλλωι πρὸς ἄλλο.

B 271 = Stobaios, Anthologium IV, 20, 33

Δημοκρίτου. ἐρωτικὴν μέμψιν ἢ ἀγαπωμένη (?) λύει.

B 272 = Stobaios, Anthologium IV, 22, 108

Demokritos pravil, že ten, kdo dostane dobrého zete, nalezne syna, kdo, nedostane, ztratí i dceru.

Δημόκριτος ἔφη, ὡς γαμβροῦ ὁ μὲν ἐπιτυχῶν εὗρεν υἰόν, ὁ δὲ ἀποτυχῶν ἀπώλεσε καὶ θυγατέρα.

B 273 = Stobaios, Anthologium IV, 22, 199

Démokritos: Žena je mnohem hbitější než muž, pokud jde o zlomyslnost.

Δημοκρίτου. γυνή πολλά ἀνδρὸς ὀξύτερη πρὸς κακοφραδοσύνην.

B 274 = Stobaios, Anthologium IV, 23, 38

Δημοκρίτου. κόσμος ὀλιγομυθίη γυναικί· καλὸν δὲ καὶ κόσμου λιτότης.

B 275 = Stobaios, Anthologium IV, 24, 29 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Odchovat děti je nejistá věc, neboť úspěch je tu pln zápasů i starostí a neúspěch je větší nad jiné bolesti.

Δημοκρίτου. τεκνοτροφίη σφαλερόν· τὴν μὲν γὰρ ἐπιτυχίην ἀγῶνος μεστήν καὶ φροντίδος κέκτηται, τὴν δὲ ἀποτυχίην ἀνυπέροθετον ἑτέρηι ὀδύνηι.

B 276 = Stobaios, Anthologium IV, 24, 31 (př. K. Svoboda)

Nezdá se mi nutným mít děti, neboť spatřuji v dětech mnoho velkých nebezpečí, mnoho žalostí a málo blaha toho jen nepatrně a poskrovnu.

οὐ δοκεῖ μοι χρῆναι παῖδας κτᾶσθαι· ἐνορῶ γὰρ ἐν παίδων κτήσει πολλοὺς μὲν καὶ μεγάλους κινδύνους, πολλὰς δὲ λύπας, ὀλίγα δὲ τὰ εὐθηλέοντα καὶ ταῦτα λεπτά τε καὶ ἀσθενέα.

B 277 = Stobaios, Anthologium IV, 24, 32 (př. K. Svoboda)

Komu je nějak nutné opatřit si dítě, je lépe opatřit si je od někoho z přátel. Pak bude mít takové dítě, jaké bude chtít, neboť si je může vybrat podle své vůle, a které se mu bude zdát vhodné, to ho bude asi přirozeně nejspíše poslouchat. A v tom je tak veliký rozdíl, že si zde lze vybrat dítě podle chuti z mnohých, jakého je třeba; jestliže si je však někdo sám zplodí, je při tom mnoho nebezpečí, neboť je nutno mít to, které se narodí.

ὅτεωι χρήμη τεὰ ἐστι παῖδα ποιήσασθαι, ἐκ τῶν φίλων τεύ μοι δοκεῖ ἄμεινον εἶναι. καὶ τῶι μὲν παῖς ἔσται τοιοῦτος, οἷον ἂν βούληται· ἔστι γὰρ ἐκλέξασθαι οἷον ἐθέλει· καὶ ὅς ἂν δοκῆι ἐπιτήδειος εἶναι, κἂν μάλιστα κατὰ φύσιν ἔποιτο. καὶ τοῦτο τοσοῦτον διαφέρει, ὅσον ἐνταῦθα μὲν ἔστι τὸν παῖδα λαβεῖν καταθύμιον ἐκ

πολλῶν, οἷον ἂν δέηι. ἦν δέ τις ποιῆται ἀπὸ ἑωυτοῦ, πολλοὶ ἔνεισι κίνδυνοι· ἀνάγκη γάρ, ὅς ἂν γένηται, τούτῳ χρῆσθαι.

B 278 = Stobaios, Anthologium IV, 24, 33 (př. K. Svoboda)

Lidem se zdá, že mít děti je jedna z nezbytných věcí od přírody i od jakéhosi dávného zřízení. Jistě se to zdá i ostatním živočichům, neboť všichni mají mláďata ve shodě s přírodou a nikterak kvůli prospěchu. Naopak když se mláďata zrodí, každý se namáhá, živí je podle možnosti, bojí se o ně, pokud jsou malá, a rmoutí se, stane-li se jim něco. Taková je povaha všech tvorů, kteří mají duši, a člověku se stalo dokonce obvyklou představou, že mu vzchází z potomka nějaký užitek.

ἀνθρώποισι τῶν ἀναγκαίων δοκεῖ εἶναι παιῖδας κτήσασθαι ἀπὸ φύσιος καὶ καταστάσιός τινος ἀρχαίης. δῆλον δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοισι· πάντα γὰρ ἔκγονα κτᾶται κατὰ φύσιν ἐπωφελείης γε οὐδεμιᾶς εἴνεκα· ἀλλ' ὅταν γένηται, ταλαιπωρεῖ καὶ τρέφει ἕκαστον ὡς δύναται καὶ ὑπερδέδοικε, μέχρι σμικρὰ ἦι, καὶ ἦν τι πάθη, ἀνιᾶται. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη πάντων ἐστὶν ὅσα ψυχὴν ἔχει· τῷ δὲ δὴ ἀνθρώπῳ νομίζον ἤδη πεποιῆται, ὥστε καὶ ἐπαύρεσίν τινα γίγνεσθαι ἀπὸ τοῦ ἐκγόνου.

B 279 = Stobaios, Anthologium IV, 26, 25 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Je třeba dětem co možno nejvíce rozdělovat peníze a zároveň pečovat, aby, majíce je v rukou, neučinily něco škodlivého. Neboť jednak se stávají mnohem šetrnějšími s penězi a horlivějšími v jejich získávání, jednak vzájemně závodí. Při společném majetku nemrzí tolik výdaje jako při odděleném a netěší tolik zisk, nýbrž mnohem méně.

Δημοκρίτου. τοῖς παισὶ μάλιστα χρῆ τῶν ἀνυστῶν δατεῖσθαι τὰ χρήματα, καὶ ἅμα ἐπιμέλεσθαι αὐτῶν, μὴ τι ἀτηρὸν ποιέωσι διὰ χειρὸς ἔχοντες· ἅμα μὲν γὰρ πολλὸν φειδότεροι γίνονται ἐς τὰ χρήματα καὶ προθυμότεροι κτᾶσθαι, καὶ ἀγωνίζονται ἀλλήλοισιν. ἐν γὰρ τῷ ξυνῶι τὰ τελεύμενα οὐκ ἀνιᾶ ὥσπερ ἰδίῃ οὐδ' εὐθυμεῖ τὰ ἐπικτώμενα, ἀλλὰ πολλῶι ἦσσον.

B 280 = Stobaios, Anthologium IV, 26, 26

τοῦ αὐτοῦ. ἔξεστιν οὐ πολλὰ τῶν σφετέρων ἀναλώσαντας παιδεῦσαί τε τοὺς παῖδας καὶ τεῖχος τε καὶ σωτηρίην περιβαλέσθαι τοῖς τε χρήμασι καὶ τοῖς σώμασιν αὐτῶν.

B 281 = Stobaios, Anthologium IV, 31, 49

Δημοκρίτου. ὥσπερ ἐν (μὲν) τοῖς ἔλκεσι φαγέδαινα κάκιστον νόσημα, οὕτως ἐν τοῖς χρήμασι τὸ ... (μὴ προσαρμόσαν καὶ τὸ συνεχές).

B 282 = Stobaios, Anthologium IV, 31, 120

Δημοκρίτου. χρημάτων χρῆσις ξὺν νόωι μὲν χρήσιμον εἰς τὸ ἐλευθέριον εἶναι καὶ δημωφελέα, ξὺν ἀνοίηι δὲ χορηγίη ξυνή (?).

B 283 = Stobaios, Anthologium IV, 33, 23

Δημοκρίτου. πενήη πλοῦτος ὀνόματα ἐνδείης καὶ κόρου· οὔτε οὖν πλούσιος [ό] ἐνδέων οὔτε πένης ὁ μὴ ἐνδέων.

B 284 = Stobaios, Anthologium IV, 33, 24. 25

τοῦ αὐτοῦ. ἦν μὴ πολλῶν ἐπιθυμέηις, τὰ ὀλίγα τοι πολλὰ δόξει· σμικρὰ γὰρ ὄρεξις πενήην ἰσοσθενέα πλούτῳ ποιέει.

B 285 = Stobaios, Anthologium IV, 33, 65 (př. podle K. Svobody)

Démokritos: Je třeba poznávat, že lidský život je slabý, krátký a promíšený mnoha nehodami i obtížemi; proto má člověk usilovat o skrovný majetek a námaha se má omezovat podle nutnosti.

Δημοκρίτου. γινώσκειν χρεῶν ἀνθρωπίνην βιοτήν ἀφαιρήν τε εὐῶσαν καὶ ὀλιγοχρόνιον πολλῆσις τε κηρσί συμπεφυρμένην καὶ ἀμηχανίησις, ὅκως ἂν τις μετρίης τε κτήσιος ἐπιμέληται καὶ μετρηῆται ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις ἢ ταλαιπωρή.

B 286 = Stobaios, Anthologium IV, 39, 17

Démokritos: Šťastný je ten, kdo je spokojený při skrovném majetku; nešťastný, kdo je nespokojený při velikém.

Δημοκρίτου. εὐτυχῆς ὁ ἐπὶ μετρίοισι χρήμασιν εὐθυμεόμενος, δυστυχῆς δὲ ὁ ἐπὶ πολλοῖσι δυσθυμεόμενος.

B 287 = Stobaios, Anthologium IV, 40, 20

Δημοκρίτου. ἀπορίη ξυνή τῆς ἐκάστου χαλεπωτέρη· οὐ γὰρ ὑπολείπεται ἐλπίς ἐπικουρίας.

B 288 = Stobaios, Anthologium IV, 40, 21

νόσος οἴκου καὶ βίου γίνεται ὄκωσπερ καὶ σκήνεος.

B 289 /1 = Stobaios, Anthologium IV, 41, 59

Δημοκρίτου. οὐκ ἔστιν οὕτως ἀσφαλῆς πλούτου πυλεών, ὃν οὐκ ἀνοίγει τύχης καιρός.

B 289 /2 = Stobaios, Anthologium IV, 44, 64

Démokritos: Je nerozumné neustupovat v životě nutnostem.

Δημοκρίτου. ἀλογιστίη μὴ ξυγχωρέειν ταῖσι κατὰ τὸν βίον ἀνάγκαις.

B 290 = Stobaios, Anthologium IV, 44, 67 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Nezkrotný zármutek omámené duše vyháněj rozumem!

Δημοκρίτου. λύπην ἀδέσποτον ψυχῆς ναρκώσης λογισμῶι ἔκκρουε.

B 291 = Stobaios, Anthologium IV, 44, 70

τοῦ αὐτοῦ. πενίην ἐπιεικέως φέρειν σωφρονέοντος.

B 292 = Stobaios, Anthologium IV, 46, 19

Démokritos: Nerozumné jsou naděje nechápaných.

Δημοκρίτου. ἄλογοι τῶν ἀξυνέτων αἱ ἐλπίδες.

B 293 = Stobaios, Anthologium IV, 48, 10

Δημοκρίτου. οἷσιν ἡδονὴν ἔχουσιν αἱ τῶν πέλας ξυμφοραί, οὐ ξυνιᾶσι μὲν ὡς τὰ τῆς τύχης κοινὰ πᾶσιν, ἀπορούουσι δὲ οἰκηίης χαρᾶς.

B 294 = Stobaios, Anthologium IV, 50, 20

Démokritos: Sila a sličnost jsou statky mládí, vědomí je květem stáří.

Δημοκρίτου. ἰσχύς καὶ εὐμορφίη νεότητος ἀγαθὰ, γήραος δὲ σωφροσύνη ἄνθος.

B 295 = Stobaios, Anthologium IV, 50, 22

Δημοκρίτου. ὁ γέρων νέος ἐγένετο, ὁ δὲ νέος ἀδηλον εἰ ἐς γήραος ἀφίξεται· τὸ τέλειον οὖν ἀγαθὸν τοῦ μέλλοντος ἔτι καὶ ἀδήλου κρέσσον.

B 296 = Stobaios, Anthologium IV, 50b, 76 (př. K. Svoboda)

Démokritos: Stáří je celkové ochromení: všechno má a ve všem mu něco chybí.

Δημοκρίτου. γήραος ὀλόκληρός ἐστι πῆρωσις· πάντ' ἔχει καὶ πᾶσιν ἐνδεῖ.

B 297 = Stobaios, Anthologium IV, 52, 40 (IV, 34, 62) (př. K. Svoboda)

Démokritos: Někteří lidé, nevědouce o rozpadnutí lidské přirozenosti a uvědomující si své špatné činy za živa, trápí se po čas života v úzkostech a obavách, protože si smýšlejí klamné věci o čase po smrti.

Δημοκρίτου. ἔνιοι θνητῆς φύσεως διάλυσιν οὐκ εἰδότες ἄνθρωποι, συνειδήσει δὲ τῆς ἐν τῷ βίῳ κακοπραγμοσύνης, τὸν τῆς βιοτῆς χρόνον ἐν ταραχαῖς καὶ φόβοις ταλαιπωρούουσι, ψεύδεα περὶ τοῦ μετὰ τὴν τελευτὴν μυθοπλαστέοντες χρόνου.

B 298 = Suidás, Lexicon, s.v. α.

βραχέως δὲ καὶ δασέως (ἄ) τὸ ἄτινα ὡς παρ' Ἰπποκράτει, παρὰ δὲ Δημοκρίτῳ ἴδια, παρ' Ὀμήρῳ τὰ ἑαυτοῦ.

B 298a = Démétrios, De poem. II. 20 (Voll. herc.2; V, 16 fr. 28, 4 Crönert Kolot. S. 107. 130.)

ἔρώ[ει], φη[σί], σαφῶς τὸν ἐν τῷ θώρηκί σου συνιστάμενον θυμὸν καὶ ταράσ[σειν]
τὴν ψυχὴν φυλάσ[σου] μηδὲ πάντα ἐπίτρεπε τῇ γλώσσει [πρή]γματ' αἰεί.
φυλάσσειν [ο]ὔ[ν τοῦ]το δεῖν [ή]μ[ᾶς] τὸ [μέρος] ἐν ᾧ[ι κεῖται τὸ θυμικόν].

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΒΑΒΥΛΩΝΙ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

B 299 = Kléméns Alex., Stromata I, 16, 4-6 (př. J. Pilátová)

(4) Také Démokritos si přivlastňuje babylónské etické učení. Přeložil prý a vlastními slovy doplnil nápis na Akikarově stéle. Aby bylo zřejmé, že nápis pochází od něho, připsal: „To říká Démokritos.“

(4) Δημόκριτος γὰρ τοὺς Βαβυλωνίους λόγους ἠθικοὺς (?) πεποιήται· λέγεται γὰρ τὴν Ἀκικάρου στήλην ἐρμηνευθεῖσαν τοῖς ἰδίοις συντάξαι συγγράμμασι. κάστιν ἐπισημήνασθαι παρ' αὐτοῦ ἵνα λέγει Δημόκριτος ἡ γράφοντος.

(5) Svou všestrannou moudrostí se chlubí do té míry, že o sobě napsal:

„Ze svých současníků jsem procestoval nejvíce zemí, prozkoumal jsem nejuvzdálenější končiny a viděl jsem mnoho krajin s různým podnebím. Poslouchal jsem velké množství učených mužů a v geometrickém vedení důkazů mne ještě nikdo nepředstihl, ani tzv. egyptští Harpedonapté, s nimiž jsem pobýval v cizině pět let jako jejich host.“

(5) ναὶ μὴν καὶ περὶ αὐτοῦ (γράφει), ἧι σεμνυνόμενός φησί που ἐπὶ πολυμαθία.

ἔγὼ δὲ τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων γῆν πλείστην ἐπεπλανησάμην ἱστορέων τὰ μήκιστα καὶ ἀέρας τε καὶ γέας πλείστας εἶδον καὶ λογίων ἀνδρῶν πλείστων ἐπήκουσα καὶ γραμμέων συνθέσιος μετὰ ἀποδείξεως οὐδεὶς κώ με παρήλλαξεν οὐδ' οἱ Αἰγυπτίων καλεόμενοι Ἀρπεδονάπται· σὺν τοῖς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἐπ' ἕτεα ὀγδώκοντα ἐπὶ ξείνης ἐγενήθην'.

(6) Démokritos totiž navštívil Babylón, Persii i Egypt a všude byl žákem mágů a kněží.

(6) ἐπῆλθε γὰρ Βαβυλῶνά τε καὶ Περσίδα καὶ Αἴγυπτον τοῖς τε μάγοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μαθητεύων.

B 299a-h

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΜΕΡΟΗΙ

ΩΚΕΑΝΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

ΠΕΡΙ ΙΣΤΟΡΙΗΣ

ΧΑΛΔΑΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΦΡΥΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΠΥΡΕΤΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟ ΝΟΣΟΥ ΒΗΣΣΟΝΤΩΝ

ΝΟΜΙΚΑ ΑΙΤΙΑ

ΧΕΡΝΙΚΑ (seu ΧΕΡΝΙΒΑ) Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

B 300ΒΩΛΟΥ ΧΕΙΡΟΚΜΗΤΑ συνδ ΦΥΣΙΚΑ ΔΥΝΑΜΕΡΑ (ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΑΘΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΠΑΘΕΙΩΝ)**B 300,1 /1 = Sída**

Βῶλος Μενδήσιος Πυθαγόρειος. Περί τῶν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱστοριῶν εἰς ἐπίστασιν ἡμᾶς ἀγόντων, Περί θαυμασιῶν, Φυσικὰ δυναμερά· ἔχει δὲ Περί συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν ... λίθων κατὰ στοιχεῖον, Περί σημείων τῶν ἐξ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄρκτου καὶ λύχνου καὶ ἰριδος.

B 300,1 /2

Βῶλος Δημόκριτος φιλόσοφος. Ἱστορίαν καὶ Τέχνην ἰατρικὴν (ἔχει δὲ ἰάσεις φυσικὰς ἀπὸ τινων βοηθημάτων τῆς φύσεως).

B 300,2 /1 = Vitruvius IX, pr. 14

Obdivuji se také Démokritovým knihám *O přirozenosti věcí* a jeho zápiskům nadepsaným *Cheirokmetón*, v nichž Démokritos v měkkém vosku pomocí prstenu označoval, co osobně prozkoumal.

admiror etiam Democriti De rerum natura volumina et eius commentarium quod inscribitur [Χειροκμήτων], in quo etiam utebatur anulo, [ut] signaret cera molli quae esset expertus.

B 300,2 /2 = Plinius, Naur. hist. XXIV, 160

Democriticerte Chirocmeta esse constat at in his ille post Pythagoram magorum studiosissimus quanto portentosiora tradit! ut aglaophotim herbam quae admiratione hominum propter eximium colorem acceperit nomen, in marmoribus Arabiae nascentem Persico latere, qua de causa et marmaritim vocari. hac magos uti, cum velint deos evocare. (167) adiecit his Apollodorus adsectator eius (cfr. c. 74) herbam aeschynomenen.

B 300,3 /1 = Columella VII, 5, 17

sed Aegyptiae gentis auctor memorabilis Bolus Mendesius, cuius commenta quae appellantur graece Χειρόκμητα sub nomine Democriti falso produntur, censet propter hanc (pusula) saepius ac diligenter ovium terga perspicere, ut si forte sit in aliqua tale vitium deprehensum confestim scrobem defodiamus in limine stabuli et vivam pecudem quae fuerit pusulosa resupinam obruamus patiamurque super obrutam meare totum gregem, quod eo facto morbus propulsetur.

B 300,3 /2 = Columella XI, 3, 53

nos autem levioere opera istud fieri apud Aegyptiae gentis Bolum Mendesium legimus, qui praecipit aprico et stercoroso loco alternis ordinibus ferulas alternis rubos in hortis consitas habere. deinde eas confecto aequinoctio paululum infra terram secare etc. (61) veteres quidam auctores ut Democritus praecipiant semina omnia suco herbae quae sedum appellatur medicare eodemque remedio adversus bestiolas uti. (64) sed Democritus in eo libro qui graece inscribitur Περί ἀντιπαθῶν affirmat has ipsas bestiolas enecari, si mulier quae in menstruis est solutis crinibus et nudo pede unamquamque aream ter circumeat: post hoc enim decidere omnes vermiculos et ita emori.

B 300,4 = Schol. Nicandr. Ther. 764

Βῶλος δὲ ὁ Δημοκρίτειος ἐν τῷ Περί συμπαθῶν καὶ ἀντιπαθῶν Πέρσας φησὶν ἔχοντας παρ' ἑαυτοῖς θανάσιμον φυτὸν φυτεῦσαι ἐν Αἰγύπτῳ ὡς πολλῶν

μελλόντων ἀναιρεθήσεσθαι, τὴν δὲ ἀγαθὴν οὖσαν εἰς τὸναντίον μεταβαλεῖν ποιῆσαί τε τὸ φυτὸν καρπὸν γλυκύτατον.

B 300,4a = Crateuas 18, 14 ed. M. Wellmann

Ἄναγαλλίδες ... χρῶνται δ' αὐτῇ καὶ εἰς τὰς Δημοκρίτου δυνάμεις.

B 300,5 = Plútarchos, Quaest. conv. II, 7, 1; 641b

ἦσαν δὲ καὶ οἱ τὰς ἀντιπαθείας θρυλοῦντες καὶ ἄλλα πολλὰ παθόντων (?) ἦν ἀκούειν· ὅτι μαινόμενον ἐλέφαντα καταπαύει κριὸς ὀφθείς ...

B 300,6 /1 = Plinius, Natur. hist. XXV, 23

composuit et Democritus, ambo peragratis Persidis, Arabiae, Aethiopiae, Aegypti magis adeoque ad haec attonita antiquitas fuit, ut adfirmaverit etiam incredibilia dictu.

B 300,6 /2 = Petron. 88, 2

priscis enim temporibus, cum adhuc nuda virtus placeret, vigeabant artes ingenuae summumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum saeculis diu lateret. itaque herbarum omnium sucos Democritus expressit, et ne lapidum virgultorumque vis lateret, aetatem inter experimenta consumpsit.

B 300,7 /1 = Galénos, De simpl. medic. X, 1 (XII, 250 K.)

παραπλήσια δὲ τῷ Ξενοκράτει καὶ ἄλλοι τινὲς ἔγραψαν περὶ ζώων, ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς ὁ Ξενοκράτης ἐξεγράψατο τὰ πλεῖστα. πόθεν γὰρ ἂν ἠυπόρησε τοσούτων τε καὶ τοιούτων πραγμάτων αὐτὸς πειραθῆναι; ὁ γοῦν ἡμέτερος γενόμενός ποτε βασιλεὺς Ἄτταλος ἐλάττονα φαίνεται γράφων καίτοι φιλοτιμώτατα σχῶν περὶ τῶν τοιούτων πειράων. ἐπαινῶν δὲ τις τῶν ἐταίρων [Ἑρμοῦ] τὴν αὐτὴν πραγματείαν ἔδωκέ μοι καὶ αὐτὴν διελεῖν, ὥς γε ἐμοὶ δοκεῖ χωρὶς αὐτοψίας ἰδίας τοῦ γράψαντος αὐτὴν γεγονυῖαν. ἐγὼ τοίνυν οὔτε βασιλίσκων οὔτε ἐλεφάντων οὔθ' ἵππων Νειλώων οὔτ' ἄλλου τινὸς ... μνημονεύσω.

B 300,7 /2 = Plinius, Natur. hist. XXVIII, 112

chamaeleonem peculiari volumine (!) dignum existimatum Democrito ...

B 300,7 /3 = Gellius, X, 12, 1 (cfr. 6)

his portentis atque praestigiis a Plinio Secundo scriptis non dignum esse cognomen Democriti puto, vel illud quale est quod idem Plinius in decimo libro (§ 137) scripsisse adseverat aves quasdam etc. ... (8) multa autem videntur ab hominibus istis male sollertibus huiusmodi commenta in Democriti nomen data nobilitatis auctoritatisque eius perfugio utentibus.

B 300,7 /3cfr = Gellius, X, 12, 1

viperarum morsibus tibicinium scite modulateque adhibitum mederi refert etiam Democriti liber qui inscribitur *** in quo docet plurimis hominum morbidis medicinae fuisse incentiones tibiaram.

B 300,7a = Anonym. Rohdei (Kl. Schr. I, 397)

Δημόκριτος δὲ ἱστορεῖ ὡς καὶ αὐτόπτης τοῦ ζώου γεγονῶς ταῦτα·

ὁ βασιλίσκος ὁ κινάδης (οὕτω γὰρ αὐτὸν καλεῖ) ἔστι μὲν κατὰ τὸ σῶμα ὀλίγος, νωθὴς δὲ κατὰ τὴν κίνησιν, ὄξυκέφαλος, ἀστεροειδὲς βασίλειον ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ξανθὸς τὴν χροιάν, ἀσύγκριτος τὴν ἰσχὺν καὶ ἀνυπέρβλητος. εὐρίσκεται δὲ ἐν τοῖς ἐπέκεινα τόποις τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, ὅπου καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν καλουμένων Ψύλλων γένος. τὰ γὰρ ἀπὸ τοῦ κινάδου δῆγματα ὑπὸ τῶν Ψύλλων θεραπεύεται. ἀντιπαθῆς δὲ τῷ κινάδῃ ἐστὶν ἡ κατοικίδιος γαλέα· ταύτης γὰρ οὔτε τὴν ὄσμὴν οὔτε τὸ εἶδος φέρει, ἀλλ' εὐθὺς ἀπόλλυται. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ φωλεῶι εὗροι, διασπαράσσει τοῦτον ἢ γαλέα· αὕτη τῆς ἀντιπαθείας ἢ ἐνέργεια.

B 300,10 /1 = Kelsos I, prooem. p. 2, 11 Dar. (CML I, 18)

ideoque multos ex sapientiae professoribus peritos eius (nämlich medicinae) fuisse accepimus: clarissimos vero ex is Pythagoran et Enpedoclen et Democritum.

B 300,10 /2 = Tatianos 16, 17; 18, 6 Schw.

είσιν μὲν οὖν καὶ νόσοι καὶ στάσεις τῆς ἐν ἡμῖν ὕλης· δαίμονες δὲ αἴτιοι τούτων, [οἷς] τὰς αἰτίας, ἐπειδὴν συμβαίνωσιν ἑαυτοῖς, προσγράφουσιν, ἐπιόντες ὁπόταν καταλαμβάνη κάματος (ἔστι δὲ ὅτε καὶ αὐτοὶ χειμῶνι τῆς σφῶν ἀβελτερίας κραδαίνουσιν τὴν ἕξιν τοῦ σώματος)· οἱ λόγῳ θεοῦ δυνάμεως πληττόμενοι δεδιότες ἀπίασιν, καὶ ὁ κάμνων θεραπεύεται. (17) περὶ γὰρ τῶν κατὰ τὸν Δημόκριτον ξυμπαθειῶν τε καὶ ἀντιπαθειῶν τί καὶ λέγειν ἔχομεν ἢ τοῦθ' ὅτι κατὰ τὸν κοινὸν λόγον ἀβδηρολόγος ἐστὶν ὁ ἀπὸ τῶν Ἀβδήρων ἄνθρωπος;

B 300,10 /3 = Cael. Aurel., Morb. ac. III, 14-16 Hydrophobie chron. IV, 1 (Elephantiasis) veterum autem medicorum nullus istius passionis curationem ordinavit excepto Themisone atque ex philosophis Democrito, si vere eius de elephantiacis conscriptus dicitur liber.

B 300,10 /4 = Anecd. Paris. (ed. Fuchs Rhein. Mus. 49, 1894; 557)

τῆς δὲ ἐλεφαντιάσεως τῶν μὲν παλαιῶν οὐδεὶς ἐμνήσθη ἰατρῶν, φιλοσόφων δὲ Δημόκριτος ἐν τῷ Περὶ ἐλεφαντιάσεως αὐτοῦ βιβλίῳ.

B 300,10 /5 = Oribas. XLV, 28, 1; CMG VI 2, 1; III, 184

τὸ γὰρ εἰς Δημόκριτον ἀναφερόμενον βιβλίον περὶ τοῦ νοσήματος (Elephantiasis) φανερώς κατέψευσαι.

B 300,11 /1 = Excerpte im Vatic. gr. 299f. 304ff. (Rohde Kl. Schr. I, 383, ed. von M. Wellmann Berl. Sitz. Ber. 1908, 625ff.)

Δημοκράτους κεφαλαλγία, Δημοκρίτου περὶ ὀφθαλμῶν, Δημοκρίτου Ἀβδηρίτου περὶ ὀφθαλμῶν φλεγμονῆς, Δημόκριτος ἄου πρὸς εὐμα ὀφθαλμοῦ, Δ᾽ου περὶ

τριχιάσεως ὀφθαλμῶν, Δημόκριτος πρὸς ὑποσφάγματα ὀφθαλμῶν, Δημόκριτος
περὶ χημώσεως, περὶ νεφελίων Δημόκριτος, πρὸς ὑπώπια καὶ πελιώματα,
Δημόκριτος περὶ φλεγμονῆς γαργαρεῶνος, πρὸς ἔμετον στομάχου Δημόκριτος,
σταλτικὸν ἔμέτου Ἀβδηρίτου.

B 300,11 /2 = Ael. Promot. c. 26

πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη καὶ μολυβδώδη ἔχοντας τὴν χρόαν ... ἄλλο ἔστι δὴ τῶν
Δημοκρίτου πρὸς τοὺς ὑπὸ ἀέρος ἐλώδους βεβλαμμένους.

B 300,12 /1 = Tatianos, Oratio ad Graecos 17; p. 18, 15

ὥσπερ δὲ ὁ τῆι πόλει τῆς προσηγορίας αἴτιος (Abder.) φίλος ὦν, ὡς φασιν,
Ἡρακλέους ὑπὸ τῶν Διομήδους ἵππων κατεβρώθη, τρόπῳ τῶι αὐτῶι καὶ ὁ τὸν
μάγον Ὀσάνην καυχώμενος ἐν ἡμέραι συντελείας πυρὸς αἰωνίου βορᾶι
παραδοθήσεται ... πάθος οὐκ ἔστι δι' ἀντιπαθείας ἀπολλύμενον οὐδὲ ὁ μεμηνῶς
σκυτίδων ἐξαρθήμασι θεραπεύεται.

B 300,12 /2 = Apuleius, Apologia 27

eos vero vulgo magos nominent, quasi facere etiam sciant quae sciant fieri, ut olim fuere
Epimenides (3 A 6a) et Orpheus et Pythagoras et Ostanes.

B 300,13 = Plinius, Natur. hist. XXX, 8-11

primus quod extet, ut equidem invenio, commentatus est de ea (magia) Osthanes Xerxen regem
Persarum bello quod is Graeciae intulit comitatus ac velut semina artis portentosae sparsit obiter
infecto quacumque commeaverat mundo. diligentiores paulo ante hunc ponunt Zoroastren, alium
Proconnensium (Aristeas). quod certum est, hic maxime Osthanes ad rabiem, non aviditatem
modo, scientiae eius Graecorum populos egit. quamquam animadverto summam litterarum
claritatem gloriamque ex ea scientia antiquitus et paene semper petitam. (9) certe Pythagoras,
Empedocles, Democritus, Plato ad hanc discendam navigavere exsiliis verius quam
peregrinationibus susceptis, hanc reversi praedicavere, hanc in arcanis habuere. Democritus

Apollobechen Coptiten et Dardanum et Phoenicem inlustravit, voluminibus Dardani in sepulchrum eius petitis, suis vero ex disciplina eorum editis, quae recepta ab ullis hominum atque transiisse per memoriam aequae ac nihil in vita mirandum est (10) in tantum fides istis fasque omne deest adeo, ut qui cetera in viro probant haec opera eius esse infitientur. sed frustra. hunc enim maxime adfixisse animis eam dulcedinem constat. plenumque miraculi et hoc, pariter utrasque artis effloruisse, medicinam dico magicenque, eadem aetate illam Hippocrate hanc Democrito inlustrantibus circa Peloponnesiacum Graeciae bellum, quod gestum est a CCC urbis nostrae anno ... (11) non levem et Alexandri Magni temporibus auctoritatem addidit professioni secundus Osthane comitatu eius exornatus planeque, quod nemo dubitet, orbem terrarum peragravit.

B 300,13a /1 = Galénos, De simpl. med. X, 1 (XII, 248 K.)

ἔνια μὲν γὰρ αὐτῶν (ἀκεα) ἀσελγῆ τέ ἐστὶ καὶ βδελυρά, τινὰ δὲ καὶ πρὸς τῶν νόμων ἀπηγορευμένα, περὶ ὧν οὐκ οἶδα, πῶς ἔγραψεν ὁ Ξενοκράτης, ἄνθρωπος οὐ πάλαι γεγινώς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς πάππους ἡμῶν, τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ἀπηγορευκυίας ἄνθρώπους ἐσθίειν, ἀλλ' ἐκεῖνός γε ὡς αὐτὸς πεπειραμένος ἀξιοπίστως πάνυ γράφει, τίνα πάθη θεραπεύειν πέφυκεν ἐγκέφαλος ἐσθιόμενος ἢ σάρκες ἢ ἥπαρ ἀνθρώπου, τίνα δὲ τὰ τῆς κεφαλῆς ἢ κνήμης ἢ δακτύλων ὅστ' αὐτὰ μὲν καυθέντα τὰ δ' ἄκαυστα πινόμενα, τίνα δ' αὐτὸ τὸ αἷμα.

B 300,13a /2 = Plinius, Natur. hist. XXVIII, 5-7

nec pauci apud Graecos singulorum viscerum membrorumque etiam sapes dixere omnia persecuti ad resemmina unguium, quasi vero sanitas videri possit feram ex homine fieri morboque dignum in ipsa medicina, egregia, hercules, frustratione, si non prosit. adspici humana exta nefas habetur, quid mandi? quis ista invenit, Osthane? (6) tecum enim res erit eversor iuris humani monstrorumque artifex qui primus ea condidisti credo, ne vita oblivisceretur [tui]. qui invenit singula membra humana mandere? qua coniectura inductus? quam potest medicina ista originem habuisse? quis veneficia innocentiora fecit quam remedia? esto, barbari externique ritus

invenerant, etiamne Graeci suas fecere has artis? (7) extant commentationes Democriti ad aliud noxii homini ex capite ossa plus prodesse, ad alia amici et hospitis.

B 300,13a /3 = Filón z Byblu in Eusebios, Praeparatio evangelica I, 10, 53

(secundum Ζωροάστρης δὲ ὁ μάγος ἐν τῇ ἱερᾷ συναγωγῇ τῶν Περσικῶν - θεὸς κεφαλὴν ἔχων ἰέρακος) τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ὀστάνης φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ὀκτατεύχῳ.

B 300,15 = Seneca, Ep. 90, 32

'Democritus' inquit (Poseidonius) 'invenisse dicitur fornicem, ut lapidum curvatura paulatim inclinatum medio saxo alligaretur'. hoc dicam falsum esse necesse est enim ante Democritum et pontes et portas fuisse, quarum fere summa curvantur. excidit porro vobis eundem Democritum invenisse, quemadmodum ebur molliretur, quemadmodum decoctus calculus in smaragdum converteretur, qua hodieque coctura inventi lapides [in] hoc utiles colorantur.

B 300,16 = Syncell. I, 471 Dind.

Δημόκριτος Ἀβδηρίτης φυσικὸς φιλόσοφος ἤκμαζεν. ἐν Αἰγύπτῳ μνηθεὶς ὑπὸ Ὀστάνου τοῦ Μήδου σταλέντος ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τῶν τηνικαῦτα βασιλέων Περσῶν ἄρχειν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Μέμφεως σὺν ἄλλοις ἱερεῦσι καὶ φιλοσόφοις, ἐν οἷς ἦν καὶ Μαρία τις Ἑβραία σοφὴ καὶ Παμμένης, συνέγραψε περὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθων καὶ πορφύρας λοξῶς, ὁμοίως δὲ καὶ Μαρία. ἀλλ' οὗτοι μὲν Δημόκριτος καὶ Μαρία ἐπηνέθησαν παρὰ Ὀστάνου ὡς πολλοῖς καὶ σοφοῖς αἰνίγμασι κρύψαντες τὴν τέχνην, Παμμένους δὲ κατέγνωσαν ἀφθόνως γράψαντος.

B 300,17 = Pseudo-Synésios, Ad Dioscorum comment in Democr. (Berthelot Coll. d. Alchim. I, 56, 7)

Δημόκριτος ἐλθὼν ἀπὸ Ἀβδήρων φυσικὸς ὢν καὶ πάντα τὰ φυσικὰ ἐρευνήσας καὶ συγγραψάμενος τὰ ὄντα κατὰ φύσιν. Ἀβδηρα δὲ ἐστὶ πόλις Θράκης· ἐγένετο δὲ

άνηρ λογιώτατος, ὃς ἐλθὼν ἐν Αἰγύπτῳ ἐμυσταγωγήθη παρὰ τοῦ μεγάλου Ὀσάνου ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Μέμφεως σὺν καὶ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν Αἰγύπτου. ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὰς συνεγράψατο βίβλους τέσσαρας βαφικὰς, περὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθων καὶ πορφύρας. λέγω δὴ, τὰς ἀφορμὰς λαβὼν συνεγράψατο παρὰ τοῦ μεγάλου Ὀσάνου. ἐκεῖνος γὰρ ἦν πρῶτος ὁ γράψας ὅτι ἡ φύσις τῆι φύσει τέρεται καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν νικᾷ' ...

B 300,18 /1 = Δημοκρίτου Φυσικὰ καὶ μυστικά in Berthelots Coll. d. Alchim. I; p. 41n.; p. 43, 14 Probe

ὡς οὖν ἤμεν ἐν τῷ ναῶι ἐξ αὐτομάτου στήλη τις (ἢ κίονιον) διαρρήγνυται, ἦν ἡμεῖς ἐωρῶμεν ἔνδον οὐδὲν ἔχουσιν. ὁ δὲ Ὀσάνης ἔφασκεν ἐν αὐτῇ τὰς πατρώϊας τεθησαυρίσθαι βίβλους καὶ προκομίσας εἰς μέσον ἤγαγεν· ἐγκύψαντες δὲ ἐθαυμάζομεν, ὅτι μηδὲν ἤμεν παραλείψαντες, πλὴν τοῦτον τὸν λόγον εὕρομεν ἐκεῖ πάνυ χρήσιμον·

ἡ φύσις τὴν φύσιν' ...

B 300,18 /2 = Δημοκρίτου Φυσικὰ καὶ μυστικά in Berthelots Coll. d. Alchim. I; p. 53, 16
 ἰδοὺ μὲν ὁ ἦν, ὧς Λεύκιππε, περὶ τουτέων τῶν τεχνῶν τῶν Αἰγυπτίων [ἐν ταῖς τῶν] προφητέων Περσικαῖς βίβλοις, ἔγραψα τῆι κοινῇ διαλέκτῳ, πρὸς ἣν δὴ μάλιστα ἀρμόζονται· ἡ δὲ βίβλος οὐκ ἔστι κοινή. αἰνίγματα γὰρ ἔχει μυστικὰ παλαιὰ τε καὶ ὠγύγια (?) ἅπερ οἱ πρόγονοι καὶ θεῖοι Αἰγύπτου βασιλεῖς τοῖς Φοίνιξι ἀνέθεντο. ἐγὼ δὲ ὁ φίλος σου ὠγυγίσις (?) αἰνίγμασιν χρήσομαι ἃ δὴ γεγράφαταί μοι τοῖς Αἰγυπτίων παισίν. ἀλλὰ σοί, ἰατρέ, καὶ δι' ἐρμηνέως πάντα οὐ παύσομαι ἀναφανδὸν ἐνεξηγούμενος. περιέχει δὲ ἡ συγγραφή λεύκωσιν τε καὶ ξάνθωσιν ἢ χαλκολίθου τε μαλάξιας καὶ ἐψήσιας καὶ ἕως βαφικῆς, ὕστερον δὲ ὅσα πάλιν παράδοξα γίνονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαλκοῦ καὶ κινναβάρεως, ἔχε ποιῆσαι χρυσὸν [ἐκ

τῆς] καδμίας τε καὶ ἄλλων εἰδῶν, καὶ καύσεων πάλιν [καὶ] ἐπιπλοκῶν ὅσα παράδοξα γίγνεται.

B 300,18 /3 = Zósimos, (ex Democrito) Berthelot (II, 122)

ἴδεξαι λίθον τὸν οὐ λίθον, τὸν ἄτιμον καὶ πολύτιμον, τὸν πολύμορφον καὶ ἄμορφον, τὸν ἄγνωστον καὶ πᾶσι γνωστόν, τὸν πολυώνυμον καὶ ἀνώνυμον, τὸν ἀφροσέληνον λέγω.'

B 300,18 /4 = Zósimos, cod. Venet. Marc. 299, fol. 145v (II, 159, 3 Berthelot)

Βερτηελοτ καὶ ταῦτα μὲν οὕτως πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους προφήτας ὁ Δημόκριτος γράφει:

ἔγὼ δὲ πρὸς σέ, ὦ Φιλάρετε, πρὸς ὃν ἡ δύναμις, τὴν κατὰ πλάτος σοι γράφω τέχνην.'

B 300,18 /5 = Zósimos, III, 448, 19 Berthelot

ὁ Δημόκριτος φησὶ πρὸς τὸν βασιλέα:

ἔει μὴ τὰς οὐσίας καταμάθῃς καὶ τὰς οὐσίας κεράσῃς καὶ τὰ εἶδη νοήσῃς καὶ τὰ γένη συνάψῃς τοῖς γένεσιν, εἰς μάτην τῷ κόπῳ ἐπεχείρησας, ὦ βασιλεῦ'.

B 300,19 = Papyr. Londin. 121 c. 5b v. 168 (Kenyon Greek Pap. in the Br. Mus. (I, 1893) S. 89. Pap. Graec. mag. ed. Preisendanz II, 7)

Δημοκρίτου παίγνια

α. τὰ χαλκᾶ χρυσᾶ ποιῆσαι φαίνεσθαι· θεῖον ἄπυρον μετὰ τῆς κρητηρίας μείξας ἔκμασσε.

β. ὠιὸν ὅμοιον μήλωι γενέσθαι· ζέσας τὸ ὠιὸν χρῆε κρόκωι μείξας μετ' οἴνου.

γ. μάγειρον μὴ δύνασθαι τὴν πυρὰν ἀνάψαι· βοτάνην ἀείζωον θές αὐτοῦ εἰς τὴν ἐστίαν.

δ. φαγόντα σκόρδα μὴ ὄζειν· ἴζας σεύτλου ὀπτήσας φάγε.

ε. γραῦν μήτε πολλὰ λαλεῖν μήτε πολλὰ πίνειν· πίτυν κόψας βάλε αὐτῆς εἰς τὸ κρᾶμα.

ς. μονομάχας (σο) ἐζωγραφημένους μάχεσθαι· ὑποκάτω αὐτῶν κάπνισον λαγοῦ κεφαλὴν.

ζ. ψυχρὰ τρώγοντα κατακαίεσθαι· σκίλλαν εἰς ὕδωρ χλιαρὸν βρέξας δὸς αὐτῶι νίψασθαι· λύσις ἐλαίωι.

θ. πολλὰ πίνοντα (καὶ) μὴ μεθύειν· χοιραῖον πνεύμονα ὀπτήσας φάγε.

ι. ὄδοιποροῦντα μὴ διψᾶν· ὠιὸν [ὠμόν] [εἰς] οἶνον ἀνακόψας ὄφα.

ια. πολλὰ βινεῖν δύνασθαι· στροβίλια πεντήκοντα μετὰ δύο κυάθων γλυκέος καὶ [κ] κόκκους πεπέρεως τρίψας πίε.

ιβ. στύειν, ὅτε θέλεις· πέπερι μετὰ μέλιτος τρίψας χρῆέ σου τὸ π[έλ]μα.

B 300,20 = Papyr. Magic. Lugd. 384 (Dieterich Jahrb. f. kl. Ph. Suppl. XVI, 813. Preisendanz a. O. S. 81)

Δημοκρίτου Σφαῖρα.

Προγνωστικὸν ζωῆς καὶ θανάτου. γνῶθι πρὸς τίνα σελήνην ἀνέπεσε νοσῶν καὶ τὸ ὄνομα τὸ ἐκ γενετῆς συνψήφισον τῆι σελήνηι καὶ βλέπε, πόσαι τριακάδες γίνονται, καὶ τὰ περιλειπόμενα τοῦ ἀριθμοῦ κατανόησον εἰς τὴν 'σφαῖραν' καὶ ἂν ἦι ἄνω ἢ ψῆφος, ζήσει, ἐὰν δὲ κάτω, τελευτήσει.

B 302 = Corpus Parisinum Profanum (Cod. Paris. gr. 1168 nach Elter):

166 ταῖς τῶν καιρῶν μεταβολαῖς καὶ οἱ σφόδρα δυνατοὶ τῶν ἀσθενεστέρων ἐνδεεῖς γίνονται.

168 νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νοθετεῖν ταυτόν ἐστι (cfr. Gnomica homoeom. ed. Elter I; p. 41, 68) 169 τὸν σπουδαῖον φίλον πρὸς μὲν τὰς εὐφροσύνας κληθέντα δεῖ παρεῖναι, πρὸς δὲ τὰς περιστάσεις αὐτόκλητον δεῖ συμπαρεῖναι

170 τὸ μὴ δύνασθαι βοηθεῖν τοῖς φίλοις ἀπορίας, τὸ δὲ μὴ βούλεσθαι κακίας τεκμήριον. 171 οἱ ἀληθινοὶ φίλοι καὶ τὰς φιλίας ἡδείας καὶ τὰς συμφορὰς ἐλαφροτέρας ποιοῦσιν ὧν μὲν συναπολαύοντες ὧν δὲ μεταλαμβάνοντες.

174 ποθητὸς εἶναι μᾶλλον ἢ φοβερός κατὰ τὸν βίον προαιροῦ· ὃν γὰρ πάντες φοβοῦνται, πάντα φοβεῖται.

175 τὰς μὲν γραμμὰς ἀσφαλεστέρας, τὰς δὲ πράξεις λαμπροτέρας ἔχειν δεῖ (= Elter Homoeom. n. 142).

177 τὸν ἄρχοντα δεῖ ἔχειν πρὸς μὲν τοὺς καιροὺς λογισμὸν, πρὸς δὲ τοὺς ἐναντίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὐνοίαν. 178 δεῖ δὲ τὸν ἑτέρων μέλλοντα ἄρξαι αὐτὸν ἑαυτοῦ πρῶτον ἄρχειν.

181 ἐν μὲν τοῖς ἐσόπτροις ὁ τῆς ὄψεως, ἐν δὲ ταῖς ὁμιλίαις ὁ τῆς ψυχῆς χαρακτήρ βλέπεται (= Homoeom. n. 19a)

184 διηνεκῆς ἐπὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἢ τοῦ πλούτου ἐπιθυμία. μὴ κτηθεῖσα μὲν γὰρ τρῦχει, κτηθεῖσα δὲ βασανίζει ταῖς φροντίσιν, ἀποκτηθεῖσα δὲ ταῖς λύπαις.

185 θεοῦ ἄξιόν σε ποιήσει τὸ μηδὲν ἀνάξιον πράττειν.

186 θεῶι ὅμοιον ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν, ὅταν τὸ εὖ ποιεῖν μὴ καπηλεύηται, καὶ τὸ εὐεργετεῖν καὶ ἀληθεύειν

187 καὶ κυβερνήτης ἀγαθὸς ἐνίοτε ναυαγεῖ καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ (= Homoeom. n. 124 189) ἢ μὲν μάχαιρα τέμνει, ἢ δὲ διαβολὴ χωρίζει φίλους (= Gnom. hom. I; p. 41)

191 ἢ τῶν ἀγαθῶν ἕρις ὠφελεῖ τὸν ζηλοῦντα μὴ βλάπτουσα τὸν ζηλούμενον.

192 μικρὰ διδόναι βούλου μᾶλλον ἢ μεγάλα ἐγγυᾶν· ὃ τε γὰρ κίνδυνος ἄπεστι καὶ ὁ λαβῶν ἔργου, οὐ λόγου χρεῖαν ἔχει. 193 ἐπιτηδειότατος πρὸς φιλίαν ὁ πλεῖστα ἀδικεῖσθαι δυνάμενος καὶ φέρειν.

196 τάχος καὶ ἔπειξις ἀπέστω τοῦ ἐσθίειν· κυνῶδες γὰρ τοῦτο καὶ θηρίωι μᾶλλον ἢ ἀνθρώπωι πρέπον. 197 ὥσπερ οὖν ἄλειμμα οὐδὲ τὸ ἡδὺ καλὸν οὐδὲ τὸ μακρόν, ἀλλὰ τὸ ὑγιαῖνον, οὕτω καὶ τροφή οὐχ ἢ ἡδεῖα καλὴ οὐδ' ἢ πολλή, ἀλλ' ἢ ὑγιεινή. 198 ὁ

ἀρετὴν τιμῶν πρώτην ἀλήθειαν τιμᾶι καὶ μάλιστα ὡς ἀγαθοῦ παντὸς ἡγεμόνα οὔσαν.

875 Δημόκριτος τὸν φθόνον εἶπεν ἕλκος εἶναι ἀληθείας.

745 μηδέποτε μακαρίσις ἄνθρωπον ἐπὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν ἐλάττονι πίστει τῶν ἀνέμων δέδεται.

B 302a = Seneca, Epist. 7, 10

Democritus. ait: unus mihi pro populo est et populus pro uno.

B 304 = Gnomol. Vaticanum 743 (Wien. Stud. 10, 1888, 232) n. 56

ὁ αὐτὸς [Δημόκριτος] εἶπεν: 'ἐν μόνον οἶδα, ὅτι οὐκ οἶδα.'

B 306 = Masala (Maschallah al-Misri im Vatic. gr. 1056, S. Catal. codd. astrol. gr. I (Brux. 1898) p. 82)

ὁ Δημόκριτος βιβλία ἰδ, ἤγουν Περὶ γενεθλίῳν ζ, Περὶ ἐρωτήσεων δ, Περὶ τῶν συνόδων δύο, Περὶ λογισμοῦ α καὶ Περὶ τῶν κλιμάτων α.

B 307 = Pseudo-Ribastus in Aphorism. Hippocr., ed. Io. Guinterius Andernacus Paris. 1533f. 5 v deinde dicimus quod nemo tale opus potuit facere quale Hippocras, quem philosophi amicam naturae dixerunt. tentavit quidem Democrit. tale facere, non tamen ut Hippocras perfecit.

B 308 = Cod. Paris. 1630

Δημοκρίτου φιλοσόφου τούναντίον. Παντοίην βιότοιο ... = Anth. Pal. IX 360

Μητροδώρου.

B 309 = Albertus Magnus, Ethica I, 1, 3 (Vol. IV; ed. Jammy p. 4)

hoc est etiam quod dicit D., quod homo sapiens est mensura omnium quae sunt (Protagoras B 1). per sensum enim est mensura sensibilium et per intellectum est mensura intelligibilium ensuratur enim unumquodque sui generis primo et simplicissimo primum autem et simplicissimum

uniuscuiusque generis virtus est. virtus ipsius igitur est principium cognoscendi unamquamque rem cognitio igitur omnis rei perficitur in cognitione virtutis eius.